

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Prírodovedecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Richard MELICHER

**CESTOVNÝ RUCH NA SLOVENSKU - PRIESTOROVÉ
PREDSTAVY A ICH MEDZIREGIONÁLNE
POROVNANIE**

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.

Olomouc 2018

Bibliografický záznam

- Autor (osobné číslo):** Richard Melicher (R160118)
- Študijný odbor:** Regionálna geografia
- Názov práce:** Cestovný ruch na Slovensku - priestorové predstavy a ich medziregionálne porovnanie
- Title of thesis:** Turism in Slovakia - spatial imaginations and their interregional comparison
- Vedúci práce:** Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.
- Rozsah práce:** 107 strán, 31 viazaných príloh
- Abstrakt:** Diplomová práca sa zaoberá analýzou rozdielov vo vnímaní predstáv o priestore Slovenskej republiky z pohľadu cestovného ruchu. Čiastkovou témou je porovnávanie týchto predstáv medzi obyvateľstvom západného, stredného a východného Slovenska. V jednotlivých kapitolách sú popísané všeobecné informácie vzťahujúce sa k cestovnému ruchu, cestovnému ruchu na Slovensku a kapitoly venované problematike percepcie územia s následnou prezentáciou výsledkov.
- Kľúčové slová:** cestovný ruch, Slovensko, percepcia, predstavy, mentálna mapa
- Abstract:** This thesis deals with the analysis of differences in the perception of the imaginations of the Slovak Republic's space from the point of view of tourism. A partial topic is the comparison of these imaginations among the population of Western, Central and Eastern Slovakia. The chapters describe general information about tourism, tourism in Slovakia and chapters dealing with space perception with presentation of the results.
- Keywords:** tourism, Slovakia, perception, imaginations, mental map

Prehlasujem, že som zadanú diplomovú prácu vypracoval samostatne pod vedením Mgr. Petra Šimáčka, Ph.D. a tiež, že som uviedol všetku použitú literatúru a zdroje v zozname použitej literatúry.

V Olomouci dňa 27. 12. 2018

.....

podpis

Touto cestou by som rád poďakoval vedúcemu diplomovej práce, Mgr. Petrovi Šimáčkovi, Ph.D. za priateľský prístup a cenné rady, ktoré mi pomohli pri spracovaní práce. Vďaka patrí aj pani Lucii Č. za pomoc pri distribúcii a následnom získavaní dotazníkov a mentálnych máp z ťažšie prístupných regiónov Slovenska.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Richard MELICHER**
Osobní číslo: **R160118**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Cestovný ruch na Slovensku priestorové predstavy a ich medziregionálne porovnanie**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Hlavným cieľom magisterskej práce bude analyzovať rozdiely vo vnímaní predstáv o priestore Slovenskej republiky z pohľadu cestovného ruchu medzi obyvateľmi regiónov západného, stredného a východného Slovenska. Medzi čiastkové ciele bude patriť komparácia vyššie uvedených predstáv medzi vybranými skupinami obyvateľstva (napr. rozdielnosť podľa rôzneho veku alebo vzdelanosti). V teoretickej časti sa autor zameria na popis relevantnej literatúry vzťahujúcej sa predovšetkým k percepcii geografického priestoru a popisu základných charakteristík cestovného ruchu na Slovensku. Na základe získaných poznatkov potom určí vhodné metódy výskumu, ktoré využije v aplikačnej časti práce a ktoré povedú k naplneniu vytýčených cieľov práce.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Rozsah pracovní zprávy: **20 000 - 24 000 slov**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- Drbohlav, D. (1991): Mentální mapa ČSFR: Definice, aplikace, podmíněnost. Sborník ČGS, 96/3.**
- Gould, P., White, R. (2005): Mental Maps. Second Edition. Routledge, Londýn.**
- Lynch, K. (1960): Image of the City. Press, New York.**
- Mariot, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Bratislava: Veda.**
- Polišenská, V. (2006): Mentální mapy: Definice, výzkum a otázka prostorového rozhodování. Československá psychologie, L/1.**
- Siwek, T. (2011): Percepce geografického prostoru. ČGS, Praha.**
- Tuan, Y. F. (1977): Space and place: The perspective of experience. University Of Minnesota Press.**
- Zubrický, G. (1997): Príspevok k mentálnému mapovaniu Slovenska. Geografický časopis, 49/34.**

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **29. listopadu 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2018**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 29. listopadu 2016

Obsah

ÚVOD.....	9
1 CIELE PRÁCE	10
2 TEÓRIA CESTOVNÉHO RUCHU.....	11
2.1 Členenie cestovného ruchu	11
2.2 Faktory a predpoklady rozvoja cestovného ruchu	14
3 CESTOVNÝ RUCHU NA SLOVENSKU	16
3.1 História cestovného ruchu na Slovensku	16
3.2 Cestovný ruchu na Slovensku v súčasnosti.....	17
3.3 Predpoklady rozvoja cestovného ruchu na Slovensku	21
3.3.1 Lokalizačné predpoklady.....	22
3.3.2 Selektívne predpoklady	31
3.3.3 Realizačné predpoklady.....	33
3.4 Domáci cestovný ruch	34
4 PERCEPCIA GEOGRAFICKÉHO PRIESTORU	36
5 MENTÁLNE MAPY	38
5.1 Vývoj konceptu mentálnych máp v 20. storočí.....	39
5.2 Komparatívne mentálne mapy - „lynchovské“	41
5.3 Preferenčné mentálne mapy - „gouldovské“	44
5.4 Mentálne mapovanie na Slovensku	47
6 METODIKA PRÁCE.....	50
6.1 Postup zberu dát.....	51
6.2 Postup spracovania dát.....	53
6.3 Výber prvkov do máp	54
7 VYHODNOTENIE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETRENIA	55
7.1 Osobné údaje	56
7.2 Cestovný ruch.....	57
8 ANALÝZA AGREGOVANÝCH MÁP V JEDNOTLIVÝCH REGIÓNOCH	60
8.1 Analýza agregovaných mentálnych máp respondentov zo západného Slovenska	61
8.2 Analýza agregovaných mentálnych máp respondentov zo stredného Slovenska	67
8.3 Analýza agregovaných mentálnych máp respondentov z východného Slovenska	73
8.4 Medziregionálne porovnanie	80
9 ZÁVER	82
10 SUMMARY	84
11 LITERATÚRA A ZDROJE.....	85
Zoznam príloh.....	90

Zoznam skratiek

ČSFR	Česko-slovenská federatívna republika
CHKO	Chránená krajinná oblasť
MHD	Mestská hromadná doprava
NATO	The North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliancia)
NP	Národný park
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	The Organization for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
OSCE	The Organization for Security and Co-operation in Europe (Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe)
OSN	Organizácia spojených národov
PSA	Peugeot Société Anonyme
SACR	Slovenská agentúra pre cestovný ruch
SK	Slovensko
SR	Slovenská republika
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizácia OSN pre vzdelanie, vedu a kultúru)
WTO	The World Trade Organization (Svetová obchodná organizácia)
ZCR SR	Zväz cestovného ruchu na Slovensku

ÚVOD

. Cestovný ruch predstavuje v súčasnosti jeden z najvýznamnejších a najdynamickejších sa rozvíjajúcich sektorov svetovej ekonomiky a ako dôležitý faktor spotreby obyvateľstva modernej doby nadobúda stále väčší význam. S rastom životnej úrovne, rozvojom dopravy, skracovaním pracovného času, zmenou životného štýlu a rozvojom moderných technológií sa stal neoddeliteľnou súčasťou každodenného života. Podľa vyjadrenia viacerých odborníkov ide o strategicky najvýznamnejšie odvetvie priemyslu 21. storočia.

Podľa Marketingovej stratégie Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (2013) pozitívny vývoj cestovného ruchu v celosvetovom meradle v nasledujúcich rokoch naznačuje dobré možnosti aj pre zvýšenie návštevnosti Slovenska. Na jednej strane je potenciál cestovného ruchu Slovenska pomerne rozsiahly, pokrývajúci takmer všetky rozhodujúce formy a druhy cestovného ruchu. Na strane druhej sa Slovensko, ako krajina cestovného ruchu, nachádza v silne konkurenčnom prostredí strednej Európy, kde kľúčovú úlohu progresívneho vývoja cestovného ruchu zohrávajú predovšetkým okolité trhy a návštevnosť krajín domácimi obyvateľmi. Práca sa snaží analyzovať jeden konkrétny typ cestovného ruchu - domáci cestovný ruch. Súčasný stav domáceho cestovného ruchu na Slovensku je okrem všeobecných vplyvov na vnútorný cestovný ruch Slovenska ovplyvnený najmä ponukou produktov a pomerom ceny ku kvalite na jednej strane a životnou úrovňou a zmenami v spotrebiteľskom správaní rezidentov na strane druhej.

Vnímanie okolitého priestoru je každodennou činnosťou človeka. Ponúka možnosti na vytváranie súvislostí a orientácie v teréne. Toto vnímanie je u každého človeka rôzne. Závisí na charakteristike prostredia a na druhej strane na individuálnych schopnostiach jedinca. Prostredie môže byť bohaté alebo chudobné na podnety, ktoré človek v mozgu triedi a klasifikuje, aby si o nich urobil priestorovú predstavu. Práca na príklade fenoménu mentálnych máp zhodnocuje aktivitu slovenského obyvateľstva na poli domáceho cestovného ruchu a rozdiely vo vnímaní predstáv o geografickom priestore Slovenska jednotlivých skupín obyvateľstva.

1 CIELE PRÁCE

Základným cieľom tejto práce je analyzovať rozdiely vo vnímaní predstáv o priestore Slovenskej republiky z pohľadu cestovného ruchu medzi obyvateľmi rôznych regiónov. Na naplnenie tohto cieľa bude slúžiť porovnanie mentálnych máp s turistickými lokalitami. Cieľom je porovnanie odlišností vo vnímaní objektov cestovného ruchu, predstavujúcich základné elementy turistickej aktivity Slovenskej republiky obyvateľmi západného, stredného a východného Slovenska rôzneho veku či vzdelania.

V úvodných kapitolách bude vysvetlená téma cestovného ruchu, jeho členenie na druhy a formy. V nadväzujúcich kapitolách bude práca popisovať skúmané územie a jednotlivé ťažiskové predpoklady cestovného ruchu v spojitosti k tomuto územiu. Pre potreby naplnenia vytýčených cieľov sa bude práca v ďalšej časti venovať téme percepcie geografického priestoru a fenoménu mentálnych máp a ich deleniu.

V poslednej časti sa práca zameria na hlavný predmet. V rámci problematiky cestovného ruchu a percepcie rozoznávame niekoľko oblastí výskumu. Sú to percepcie motívov v cestovnom ruchu, percepcia individuálnych možností účasti na cestovnom ruchu, percepcia rekreačnej krajiny a centier rekreácie a percepcia mentálnej mapy cieľového územia. Náplňou práce je k predovšetkým oblast' výskumu so zameraním na percepciu mentálnej mapy cieľového územia. Na naplnenie cieľov bude slúžiť jeden zo subcieľov a to tvorba, analýza a komparácia mentálnych máp zobrazujúcich z pohľadu obyvateľstva Slovenskej republiky objekty turistickej atraktivity.

Pri hodnotení znalostí prostredníctvom mentálnych máp bude práca zisťovať presnosť grafického znázornenia, ktorú rozdelíme do dvoch kategórií: obsahová správnosť a polohová presnosť. Do úvahy bude braná individualita jednotlivých výstupov mentálnych máp a subjektivita. Takisto bude braná do úvahy analýza mentálnych máp obyvateľov Slovenskej republiky vo vzťahu k informáciám zisteným v sprievodnom dotazníku a následná interpretácia výsledkov a ich komparácia.

Z uvedených cieľov vyplývajú určité výskumné otázky, na ktoré práca vo svojej aplikačnej časti odpovedá. Sú to tieto otázky:

1. Je možné potvrdiť hypotézu, ktorá tvrdí, že s rastúcou vzdialenosťou znalosť priestoru klesá?
2. Majú lepšiu priestorovú znalosť muži alebo ženy?
3. Existuje spojitosť medzi vekom alebo dosiahnutým vzdelaním a úrovňou priestorovej znalosti?
4. Obyvatelia ktorého regiónu majú lepšiu priestorovú znalosť o situovaní turistických lokalít?

2 TEÓRIA CESTOVNÉHO RUCHU

Plesník (2008) vo svojom diele *Vymedzenie a ocenenie regiónov cestovného ruchu* uvádza, že cestovný ruch je fenomén, ktorý sa považuje za jedno z najperspektívnejších odvetví hospodárskej činnosti. Z geografického hľadiska ide o aktivitu, ktorá je charakterizovaná premiestňovaním sa obyvateľstva z miesta svojho trvalého bydliska do rôznych častí geografickej sféry, ktoré vynikajú určitými zvláštnosťami a atraktivitami. Pojem cestovný ruch teda v sebe skrýva cestovné a pobytové aktivity ľudí mimo svojho obvyklého bydliska, ktoré netrvajú dlhšie než rok a slúžia na využitie voľného času, obchodné cesty alebo iné účely. (Borovský, Smolková, Niňajová, 2008)

Pri štúdiu a definovaní cestovného ruchu je možné vychádzať z niekoľkých rôznych prístupov. Ide o inštitucionálny prístup, výrobný prístup, historický prístup, manažérsky prístup, sociologický prístup a ekonomický či geografický prístup. Výsledkom je existencia mnohých definícií cestovného ruchu, resp. definícií rôznych vedných odborov aplikovaných v oblasti cestovného ruchu. Pri rešpektovaní platnosti uvedených vymedzení je možné cestovný ruch definovať ako vysoko komplexný spoločenský jav súvisiaci s pohybom a pobytom ľudí mimo ich obvyklé prostredie, ktorý predstavuje systém synergicky pôsobiacich prvkov a väzieb medzi všetkými zainteresovanými a dotknutými aktérmi zdrojových aj cieľových oblastí. (Pásková, 2009)

2.1 Členenie cestovného ruchu

Druhy cestovného ruchu

Premiestňovanie obyvateľstva do častí krajinskej sféry charakterizovaných interakciami krajinných prvkov dostatočne atraktívnymi pre vyvolanie dočasnej zmeny miesta pobytu

môže mať rozličné motívy, dĺžku trvania, charakter realizácie a pod. Tieto a ďalšie skutočnosti formujú pomerne zložitú druhovú skladbu cestovného ruchu. Z hľadiska geografických výskumov cestovného ruchu možno rozlišovať druhy členenia cestovného ruchu, ktoré majú pre geografiu cestovného ruchu väčší význam a tie, ktoré nie sú tak významné.

Z geografického hľadiska vstupuje ako jedno z najdôležitejších druhových kritérií časové rozloženie cestovného ruchu v priebehu kalendárneho roka. Toto kritérium umožňuje rozdeliť cestovný ruch na:

- celoročný - zahŕňa také formy cestovného ruchu, ktoré sa realizujú v priebehu celého kalendárneho roka
- sezónny - tvoria formy cestovného ruchu, ktoré sa z rozličných príčin nevyskytujú počas všetkých ročných období
(Mariot, 1983)

Pri určovaní ďalších druhov cestovného ruchu musíme brať do úvahy a zdôrazňovať určité prvky. Môže ísť napr. o dĺžku pobytu, spôsob dopravy alebo motív účasti. Najčastejšie sa pri delení druhov cestovného ruchu vychádza z nasledujúcich kritérií:

- **podľa miesta realizácie**
 - domáci cestovný ruch
 - zahraničný cestovný ruch
- **podľa spôsobu účasti a formy úhrady nákladov**
 - voľný cestovný ruch
 - viazaný cestovný ruch
- **podľa spôsobu a organizácie zabezpečenia služieb**
 - neorganizovaný cestovný ruch
 - organizovaný cestovný ruch
 - cestovný ruch mimo verejné formy
- **podľa veľkosti skupiny**
 - individuálny cestovný ruch
 - skupinový cestovný ruch
- **podľa dĺžky účasti**
 - krátkodobý cestovný ruch
 - dlhodobý cestovný ruch
- **podľa časového rytmu**

- každodenný cestovný ruch
 - víkendový cestovný ruch
 - týždenný cestovný ruch
 - dlhodobejší cestovný ruch
 - **podľa motívu účasti**
 - zotavovací cestovný ruch
 - poznávací cestovný ruch
 - špeciálny cestovný ruch
- (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

Formy cestovného ruchu

Podľa Touška, Kunca, Vystoupila a kol. (2008) formou cestovného ruchu sa vyjadruje motív či účel cestovania a prechodného pobytu účastníkov cestovného ruchu v cieľovom mieste. Pri ich vymedzovaní vychádzame zo zamerania cestovného ruchu na uspokojovanie určitých konkrétnych potrieb účastníka cestovného ruchu. V skutočnosti sa formy cestovného ruchu nevyskytujú v čistej podobe, ale vo vzájomnej kombinácii, pričom jedna býva hlavná.

Hlavné formy cestovného ruchu:

- mestský cestovný ruch - hlavným cieľom je zážitok z návštevy mesta bez ohľadu na to, či je spojený s prenocovaním alebo bez neho
- vidiecky cestovný ruch (agroturizmus) - jedná sa o znovu objavovanie vidieckeho spôsobu života so všetkými javmi a činnosťami patriacimi k rurálnemu obyvateľstvu
- letná rekreácia
- zimná rekreácia

Ďalšie formy cestovného ruchu sú úzko spojené s hlavnými formami alebo z nich vyčlenené. Sú to napr.:

- športový - uspokojuje potreby športového typu prostredníctvom aktívnej alebo pasívnej účasti
- rekreačný - kladie dôraz na pasívny, ale aj aktívny odpočinok s cieľom načerpať fyzické a psychické sily
- kultúrny - predstavuje rôzne formy uspokojovania duchovných foriem ako je vzdelávanie, poznávanie a zábava
- poznávací - je súčasťou kultúrneho, cieľom je poznávanie rôznych prírodných alebo hmotných zaujímavostí

- zdravotnícky - inak aj kúpeľný, je forma, ktorej ponuku zabezpečujú kúpele, hotely a zariadenia v rekreačných strediskách
- kongresový - spojený s pobytom v kongresovom mieste, je formou obchodného cestovného ruchu
- vinársky - je súčasťou agroturistiky so zameraním na degustáciu vín a poznávania histórie a kultúry spojenej s vinohradníctvom
- náboženský - zahrňuje návštevy posvätných miest
- ekoturizmus - predstavuje čistú formu turizmu s ohľadom na životné prostredie

V súvislosti s klasifikáciou foriem cestovného ruchu je nevyhnutné rozlišovať medzi pojmami *cestujúci*, *návštevník* a *turista*. Cestujúci je osoba na ceste medzi dvoma alebo viacerými krajinami, resp. medzi dvoma alebo viacerými miestami v rámci svojej krajiny trvalého pobytu. Návštevník je osoba cestujúca na miesto iné, než je jej zvyčajné prostredie na dobu kratšiu ako 12 mesiacov, kde hlavný účel cesty je iný než výkon aktivity vyplývajúci z navštíveného miesta. Návštevník, domáci, alebo medzinárodný, ktorý zostane najmenej jednu noc v hromadnom alebo súkromnom ubytovaní na navštívenom mieste je turista, osoba zúčastnená na cestovnom ruchu. (Borovský, Smolková, Niňajová, 2008)

2.2 Faktory a predpoklady rozvoja cestovného ruchu

Väčšina autorov geografických výskumov cestovného ruchu sa zaoberala predpokladmi cestovného ruchu. Všimli si ich predovšetkým pri štúdiu konkrétnych území. Najmä z hľadiska úlohy, ktorú majú pri určovaní rozšírenia a štruktúry cestovného ruchu. Sú to predovšetkým poloha územia, reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo, kultúrnohistorické pamiatky a niektoré demografické a sídelné charakteristiky. (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

Posudzovanie predpokladov rozvoja cestovného ruchu v ľubovoľnom regióne možno chápať z viacerých hľadísk. Podstata funkčného prístupu spočíva v tom, že sa zisťuje, akú úlohu hrajú jednotlivé okolnosti pri určovaní miesta realizácie cestovného ruchu, jeho intenzity či časového priebehu. Na základe funkčného kritéria možno súbor predpokladov rozvoja cestovného ruchu v regióne rozdeliť na tri skupiny:

- lokalizačné predpoklady cestovného ruchu
- selektívne predpoklady cestovného ruchu
- realizačné predpoklady cestovného ruchu

Z nich lokalizačné predpoklady charakterizujú miesto výskytu cestovného ruchu, realizačné jeho podporu v oblasti realizácie cestovného ruchu a selektívne definujú výber účastníkov cestovného ruchu. (Plesník, 2008)

Lokalizačné predpoklady

Skupinu lokalizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu možno definovať ako časť predpokladov zloženú z komponentov, ktoré určujú miesta výskytu cestovného ruchu. Skupinu lokalizačných predpokladov tvoria *prírodné* predpoklady a *kultúrnohistorické* predpoklady:

- reliéf
- klíma
- vodstvo
- rastlinstvo a živočíšstvo
- kultúrne pamiatky
- ľudová kultúra
- centrálné inštitúcie

(Mariot, 1983)

Selektívne predpoklady rozvoja cestovného ruchu

Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. (2008) uvádzajú, že existujú zdroje a predpoklady, ktoré uvádzajú do činnosti rekreačné a turistické procesy. Sú to rôzne socioekonomické charakteristiky, ktoré ovplyvňujú hlavne intenzitu účasti obyvateľstva na cestovnom ruchu a rekreácii.

Významný podnet pre účasť obyvateľstva na cestovnom ruchu formuje existencia intenzívne urbanizovaných území, ktoré charakterizuje vysoká hustota obyvateľstva. Zo socioekonomických ukazovateľov majú najväčší význam predovšetkým údaje o demografickej štruktúre obyvateľstva. V rámci ich hodnotenia treba brať do úvahy tri skupiny predpokladov:

- urbanizačné
- demografické
- sociologické

Realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu

Z hľadiska širokého teritoriálneho pohľadu na cestovný ruch sa význam realizačných predpokladov zvýšil tým, že umožňujú realizovať jestvujúci záujem o účasť na cestovnom ruchu. Preto majú realizačné predpoklady rovnaký význam pre rozvoj cestovného ruchu ako lokalizačné a selektívne predpoklady. K realizačným predpokladom rozvoja cestovného ruchu možno priradiť:

- komunikačné predpoklady
- materiálno-technickú základňu cestovného ruchu

(Mariot, 1983)

Pre Slovensko sú v rámci domáceho cestovného ruchu smerodajné lokalizačné a niektoré realizačné predpoklady, preto sa nimi detailne bude zaoberať práca v kapitolách venovaných cestovnému ruchu na Slovensku.

3 CESTOVNÝ RUCHU NA SLOVENSKU

3.1 História cestovného ruchu na Slovensku

Napriek tomu, že cestovný ruch v dnešnom zmysle slova existuje a od prelomu 19. a 20. storočia, cestovalo sa u skôr. Motívmi cestovania boli obchod a remeslá. Cieľom slovenských obchodníkov boli mestá v Rakúsku, Nemecku, Poľsku i Rusku. Naopak poloha Slovenska na významných obchodných komunikáciách znamenala prítomnosť obchodníkov z Talianska, Balkánu, Pobaltia či Nemecka.

Premiestňovanie obyvateľstva bolo podmienené aj inými ako pracovnými motívmi. Išlo o cestovanie z náboženských dôvodov, kde sa centrami religiózneho cestovného ruchu stali napr. Levoča či Šaštín. Ďalším dôvodom cestovania bolo liečenie. Termálne vody, ktoré využívali na kúpeľné účely už Rimania, priťahovali záujemcov o liečenie a podmienili už v stredoveku vznik kúpeľov na Slovensku, napr. Turčianske Teplice alebo Piešťany.

Koncom 19. storočia dorazil aj na územie dnešného Slovenska celoeurópsky trend cestovania do hospodársky menej využitých horských oblastí, na Slovensku najmä do Tatier, ktoré návštevníkom ponúkali alternatívu voči priemyslom znečisteným mestám. Toto obdobie znamenalo vznik cestovného ruchu na Slovensku. Až do prelomu 19. storočia bol cestovný ruch výhradne záležitosťou bohatších vrstiev spoločnosti. Preto prvá zmienka o vychádzke do

Tatier pochádza z roku 1565, kedy hradná pani Beate Laski Koscielicka podnikla vychádzku do doliny Kežmarskej vody a to si zapísala do denníka.

Významným medzníkom v procese rozvoja cestovného ruchu Tatier znamenalo vybudovanie trate Košice - Bohumín v rokoch 1870 - 1871, ktorá spojila hospodársky vyspelejšie oblasti s Tatrami. Rastúci počet návštevníkov inicioval vznik prvých turistických spolkov. Ich náplňou bolo organizovanie a technické zabezpečenie turistických pobytov v Tatrách. Cestovný ruch sa začal rozvíjať aj v iných pohoriach Slovenska. Na začiatku 20. storočia sa rozšíril záujem o zimné športy, čo pomohlo rozšíriť sezónu cestovného ruchu na celý rok.

Rozvoj cestovného ruchu bol spomalený svetovými vojnami. Po vzniku Československej republiky strediská cestovného ruchu stratili klientelu. Po 2. svetovej vojne bola časť turistických zariadení poškodená, niektoré ubytovacie zariadenia slúžili dočasne iným účelom. Značný vplyv na rozvoj cestovného ruchu malo znárodnenie v roku 1948 a veľká izolácia Slovenska od okolitého sveta. Začal sa presadzovať hlavne viazaný cestovný ruch. Bolo vybudovaných veľa odborárskych a podnikových zariadení. V roku 1960 patrila skoro polovica ubytovacích zariadení viazanému cestovnému ruchu.

Zánik súkromného vlastníctva a zoštátnenie znamenalo zánik konkurenčného prostredia na Slovensku, čoho dôsledkom bol úpadok kvality v oblasti poskytovania služieb. Spoločenské a politické zmeny, ktoré boli iniciované udalosťami v roku 1989 znamenali hlavne privatizáciu zariadení cestovného ruchu, čím sa vytvorilo konkurenčné prostredie potrebné na zlepšenie stále málo kvalitných služieb. Rozvoj zahraničného cestovného ruchu sa stal dynamickejšim ako rozvoj domáceho cestovného ruchu, čo sa odzrkadlilo i na vyššom podiele dovolenkujúcich v zahraničí ako doma.

Privatizáciou a vytvorením konkurenčného prostredia sa cestovný ruch začal rozvíjať na princípoch liberálnej trhovej ekonomiky. Štát ho prestal riadiť priamo, stanovovať mu úlohy štátneho plánu a pod. Zmenila sa jeho štruktúra, najmä postupným stenčovaním viazaného cestovného ruchu. Tým prestal cestovný ruch plniť významné sociálne funkcie, ktoré pred rokom 1989 plnil a preferoval.

3.2 Cestovný ruch na Slovensku v súčasnosti

Cestovný ruch v podmienkach Slovenska nie je uceleným odvetvím. Aj keď rozhodujúcu úlohu pri rozvoji cestovného ruchu má súkromný sektor, úlohou verejného sektora je

formulovanie stratégie jeho rozvoja a definovanie nástrojov na jej zabezpečenie. Preto je dôležitá podstata politiky štátu v cestovnom ruchu a nevyhnutnosť jej novej orientácie.

Ako tvrdí Slovenská agentúra pre cestovný ruch (2013) v súčasnosti pri vytváraní štátnej politiky cestovného ruchu sú hlavnými nositeľmi rozhodovacích procesov tieto inštitúcie a organizácie:

- Komisia pre podnikateľské prostredie a cestovný ruch Výboru pre hospodárstvo, výstavbu a dopravu NR SR
- Vláda SR
- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR – sekcia cestovného ruchu
- Slovenská agentúra pre cestovný ruch (od roku 2017 súčasť Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja)
- samosprávne kraje – útvary pre cestovný ruch
- krajské a oblastné organizácie cestovného ruchu

Nositeľmi politiky cestovného ruchu na Slovensku je okrem verejného sektoru aj sektor súkromný, v rámci ktorého neustále vznikajú a zanikajú rôzne organizácie ako prejav dobrovoľného združovania subjektov zainteresovaných na rozvoji cestovného ruchu. Sú to napr.:

- Slovenská asociácia cestovných kancelárií a cestovných agentúr
- Zväz hotelov a reštaurácií Slovenska
- Slovenský zväz vidieckeho turizmu a agroturistiky
- Zväz cestovného ruchu Slovenska

Rozvoj cestovného ruchu už v poslednej dekáde 20. storočia možno označiť za industrializáciu cestovného ruchu spojenú s komercializáciou. Štátna politika cestovného ruchu bola prvýkrát vypracovaná v roku 2007 v nadväznosti na stratégiu rozvoja cestovného ruchu na roky 2007 - 2013. Víziou tejto stratégie bolo hlavne zvyšovať konkurencieschopnosť pri lepšom využívaní potenciálu.

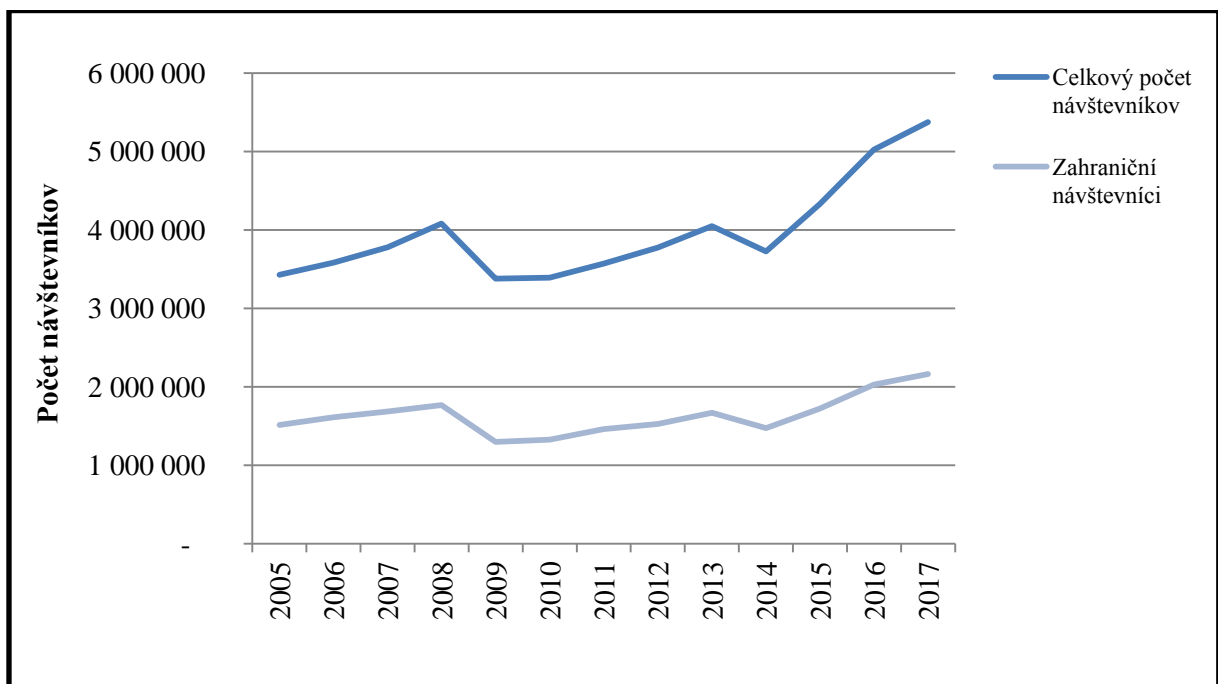
Pre naplnenie toho cieľa definovala špecifické ciele rozvoja, okrem iných aj tieto:

- posilnenie postavenia sektora cestovného ruchu v národnom hospodárstve
- rast konkurencieschopnosti odvetvia cestovného ruchu
- zvýšenie atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa

(Gúčík, 2011)

Návštevnosť Slovenska a počet účastníkov vnútorného cestovného ruchu sa v súčasnosti kvantifikuje najmä prostredníctvom výkonov ubytovacích zariadení vykazovaných Štatistickým úradom (Obr. 1). Zlomovým bol najmä rok 2009. Najvýraznejšími faktormi, ktoré zásadným spôsobom zasiahli dovedty rastúci trend vnútorného cestovného ruchu na Slovensku, boli predovšetkým zavedenie jednotnej meny - eura, alebo vznik svetovej hospodárskej krízy. Kombinácia vplyvov týchto udalostí zásadným spôsobom zmenila správanie na trhu cestovného ruchu a spotrebitelia začali byť opatrnejší vo vzťahu k svojim výdavkom. V súvislosti so zavedením novej meny na Slovensku sa na jednej strane stali niektoré služby v cestovnom ruchu pre rezidentov lacnejšie v zahraničí, čo spôsobilo zvýšenie importu služieb. Nasledujúce obdobie rokov 2010 až 2012 predstavuje postupné stabilizovanie situácie, uvoľňovanie ekonomického napätia a spomalenie recesie vnútorného cestovného ruchu na Slovensku, ktorého výkony začínajú zaznamenávať kladné hodnoty.

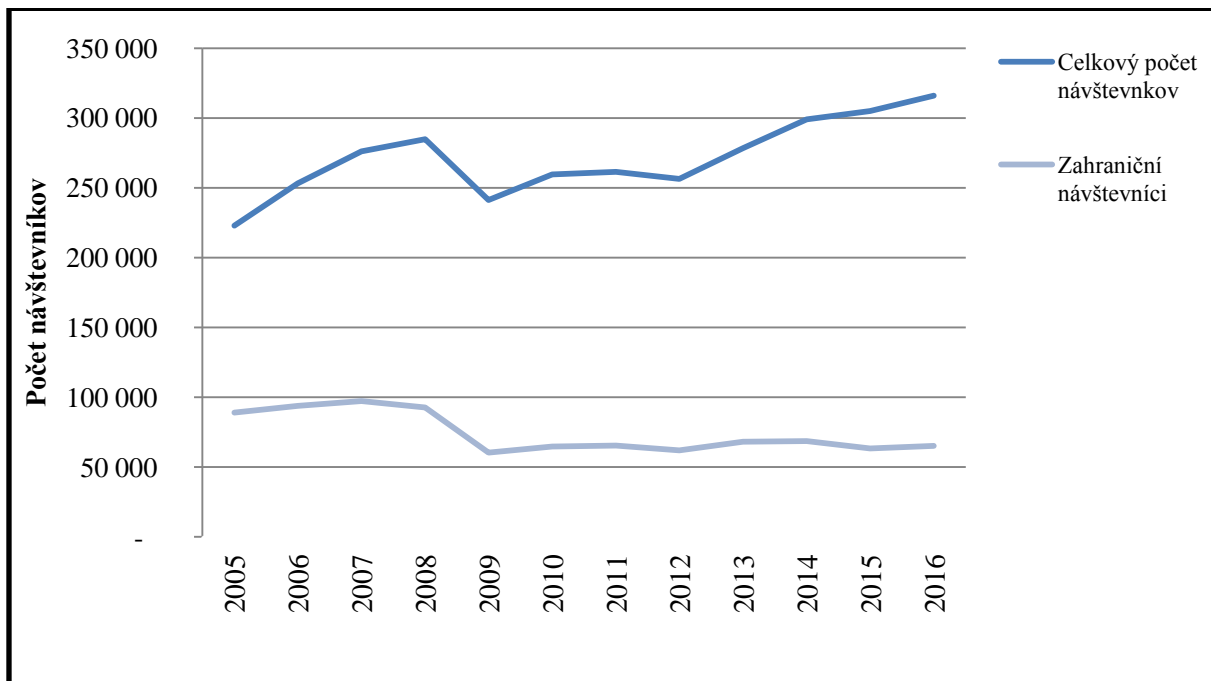
Súčasný stav vývoja vnútorného cestovného ruchu v komparácii s „predkrízovým“ obdobím už ale znamená postupný progres smerom hore. Dokazujú to štatistiky z ubytovania, keď počas prvých troch štvrtrokov 2017 prišlo na Slovensko viac ako 4,2 milióna hostí, čo znamená o 8 % viac ako v roku 2016.

Obr. 1: Počet návštevníkov v cestovnom ruchu na Slovensku v období 2005 - 2017 (zdroj: Štatistický úrad SR, 2018)

Na návštevnosť v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu na Slovensku výrazne vplýva kúpeľný cestovný ruch (Obr. 2), ktorý z celkového počtu prenocovaní ubytovaných hostí tvorí takmer jednu štvrtinu. V súvislosti s týmito skutočnosťami a kvalitou prírodných liečivých zdrojov, bohatou tradíciou kúpeľníctva, uskutočnenou modernizáciou viacerých

zariadení kúpeľného cestovného ruchu na Slovensku, demografickým vývojom v Európe a rastúcim dopytom po produktoch zameraných na zdravie či zdravý životný štýl predstavuje produkt kúpeľného cestovného ruchu pre Slovensko výrazný potenciál a perspektívu pozitívneho vývoja do budúcnosti.

Obf. 2: Počet návštevníkov v kúpeľnom cestovnom ruchu na Slovensku v období 2005 - 2016 (zdroj: Štatistický úrad SR, 2017)

Pri stanovení cieľov ďalšej marketingovej stratégie na roky 2014 - 2020 vychádzala Slovenská agentúra pre cestovný ruch (2013) z rôznych štatistických analýz, výskumných štúdií a marketingových trendov, Stratégie rozvoja cestovného ruchu SR do roku 2020 a Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012 - 2016. Na základe toho stanovila nasledovné kvalitatívne a kvantitatívne ciele do roku 2020:

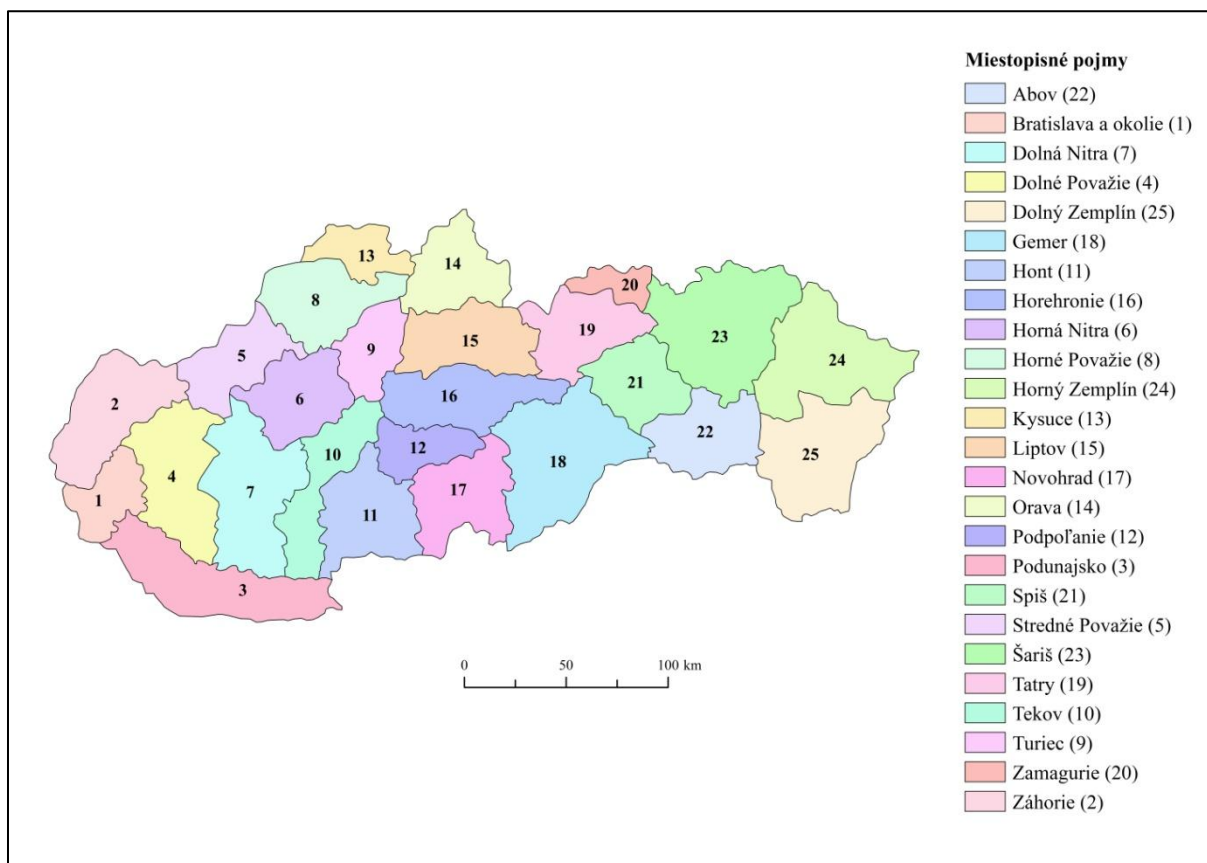
- maximalizácia ekonomických prínosov z cestovného ruchu pre národné hospodárstvo
- rast účasti na domácom a aktívnom zahraničnom cestovnom ruchu
- posilnenie pozície značky Slovenska a jasnej identifikácie Slovenska ako atraktívnej dovolenkovej destinácie ponúkajúcej konkurencieschopný produkt
- využitie značky významných medzinárodných podujatí organizovaných na Slovensku alebo v zahraničí k zvýšeniu povedomia o Slovensku

Cestovný ruch na Slovensku sa na hrubom domácom produkte podieľa v hodnote približne 2,5 %. Objem tržieb zariadení cestovného ruchu poskytujúcich pohostinské a ubytovacie služby sa pohybuje na úrovni okolo jednej miliardy eur. (Slovenská agentúra pre cestovný ruch, 2013)

3.3 Predpoklady rozvoja cestovného ruchu na Slovensku

Slovensko, čo sa týka rozlohy, síce nie je veľké, je však rôznorodé. Príroda, ľudia a predovšetkým historický vývoj postupne priniesli so sebou rozčlenenie jeho územia na regióny (Obr. 3). História, ktorá formovala a stále formuje osobitosť Slovenska, je úzko spätá s poznávaním a cestovným ruchom. Sú to práve kultúrne a historické pamiatky Slovenska, ktorých jedinečnosť a osobitosť sa začína z hľadiska cestovného ruchu docieňovať až v súčasnosti.

Sekcia cestovného ruchu Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja spolu so Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch podporujú profiláciu územného členenia turistických destinácií na základe vyššie definovaných historických regiónov. Každý región, či destinácia, má svoje prírodné či kultúrne špecifiká a svoj historický vývoj.

Obr. 3: Regióny cestovného ruchu na Slovensku (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Regióny sú členené na základe významu pre cestovný ruch nasledovne:

- Medzinárodný význam - Bratislavský, Liptovský, Horehronský, Tatranský, Severopovažský
- Národný význam - Turčiansky, Oravský, Košický, Šarišský, Strednopovažský

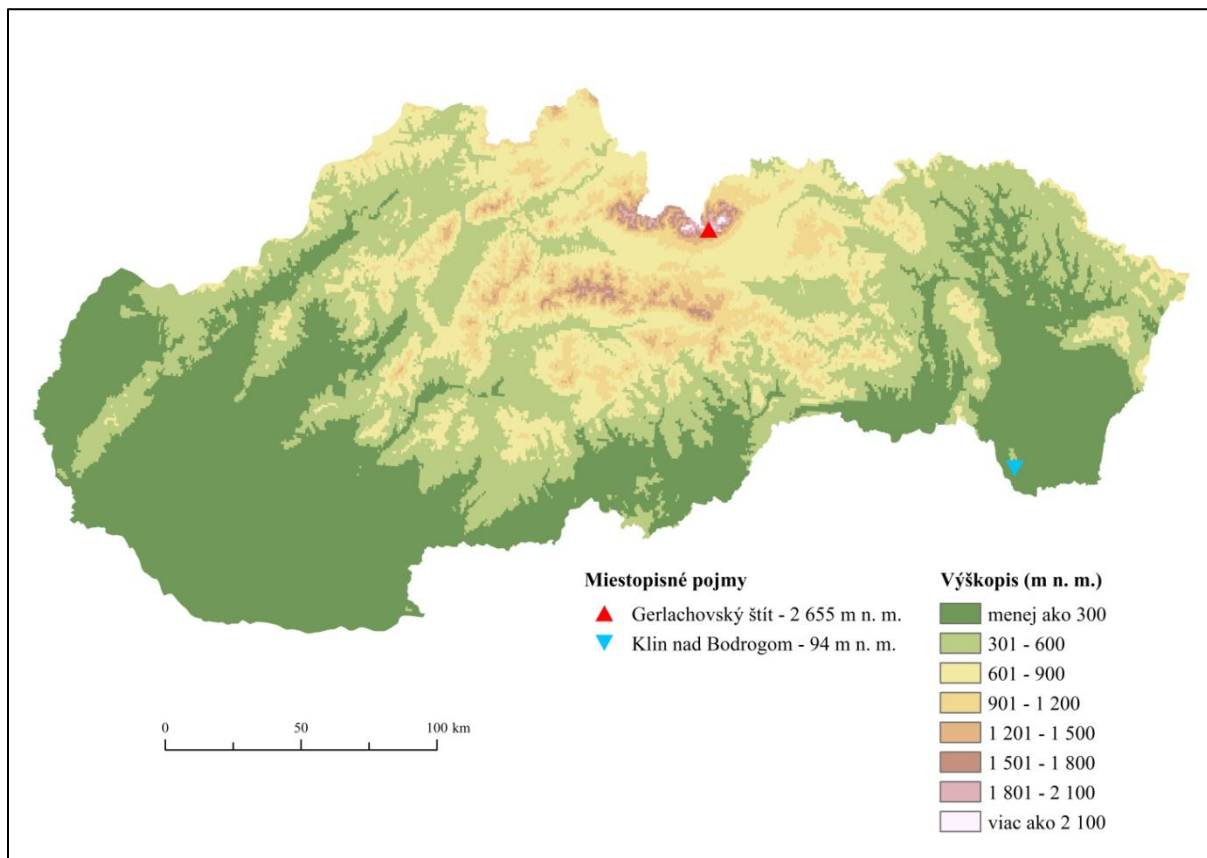
- Nadregionálny význam - Podunajský, Dolnopovažský, Nitriansky, Gemerský, Hornonitriansky, Pohronský, Spišský
- Regionálny význam - Záhorský, Ipeľský, Hornozemplínsky, Dolnozemplínsky

3.3.1 Lokalizačné predpoklady

Z hľadiska prírodného potenciálu by sa dalo povedať, že Slovensko napriek rozlohe oplýva bohatstvom krajinných typov a pestrosťou. Túto výraznú diferenciáciu zapríčiňujú najmä výškové rozdiely ako aj zložitá geologická štruktúra a s ňou súvisiaca konfigurácia terénu. Slovensko je pre návštevníkov cestovného ruchu atraktívne hlavne z pohľadu prírodných krás a to najmä hôr, vďaka čomu je Slovensko vnímané ako typicky horská krajina. Nasledujúca charakteristika lokalizačných predpokladov sa bude zaoberať len pre túto prácu ťažiskovými predpokladmi.

Reliéf

Krajina leží v alpínskej horskej sústave vyvrásnenej z hornín hlbokých morí. Vytvorili sa z nich Karpaty (Obr. 4), ktoré sa tiahnu vo forme mohutného oblúka cez viacero štátov. Slovensku patrí podstatná časť Západných Karpát doplnená malou časťou Východných Karpát. Vysokými Tatrami dosahuje najväčšie nadmorské výšky v celom karpatskom oblúku. Najvyšším bodom je Gerlachovský štít s nadmorskou výškou 2 655 m n. m. Okrem Vysokých Tatier sú súčasťou Západných Karpát aj Nízke Tatry, Malé Karpaty, Biele Karpaty, Javorníky, Veľká Fatra alebo Malá Fatra. Sú to oblasti okrajových častí karpatskej pahorkatiny. Sú menej pestré a rozmanité avšak husto zalesnené. Vytvárajú tak vhodné podmienky na niektoré aktivity cestovného ruchu, najmä turistiku i poľovníctvo. Hornatiny zaberajú prevažne 20 % územia Slovenska. Najväčší potenciál pre širokú škálu aktivít cestovného ruchu vytvárajú vysočiny. K alpínskej časti strednej Európy patria aj rozsiahle kotliny, z ktorých tri zasahujú na územie Slovenska - Viedenská kotlina, Malá a Veľká dunajská kotlina. Čo sa týka nížin, tak tie sú lokalizované prevažne na juhu krajiny a sústreďujú sa na ne aktivity spojené s poľnohospodárstvom. Sú nimi Podunajská nížina, Záhorská nížina, v rámci nej Borská nížina a Východoslovenská nížina. Ráz krajiny týchto území často limituje možnosti rozvoja turistických aktivít. Perspektívne sú najmä moderné formy cestovného ruchu ako ekoturizmus, vinársky turizmus alebo cykloturistika.

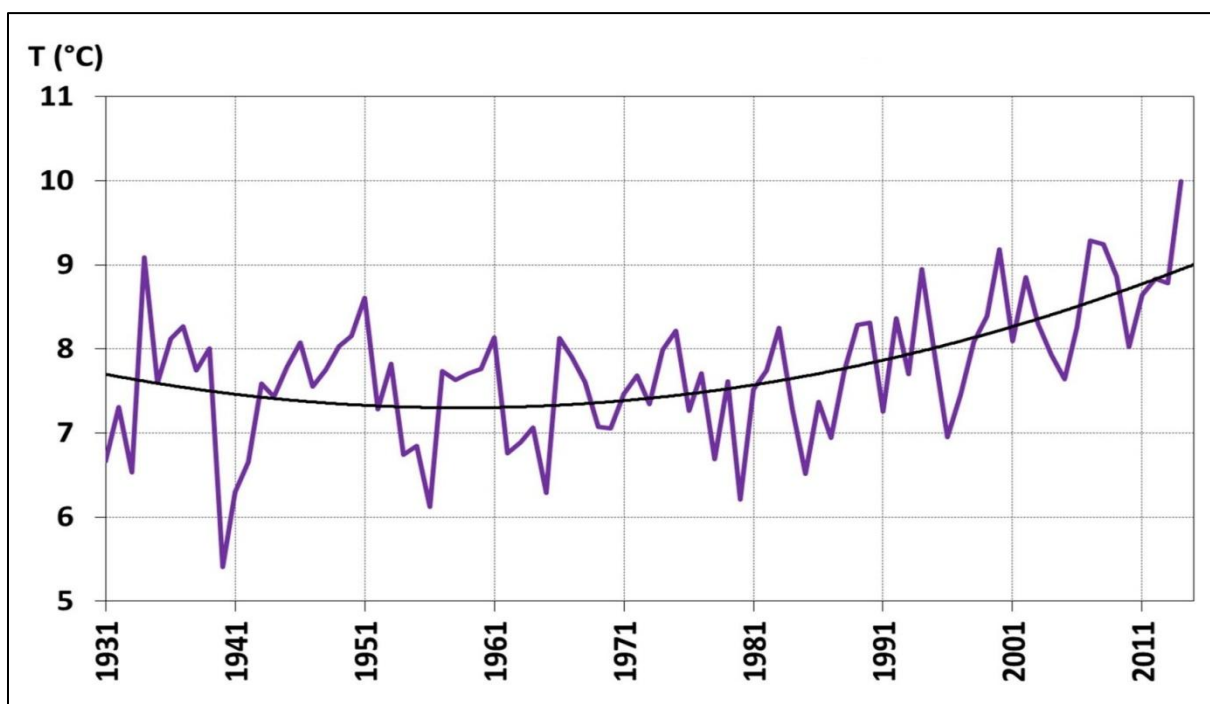
Obr. 4: Reliéf Slovenskej republiky s najvyšším a najnižším bodom (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Klimatické pomery

Pri analýze klímy Slovenskej republiky vychádzame z geografickej polohy územia v strednej Európe a z nej vyplývajúcej príslušnosti ku klimatickému pásmu a klimatickej oblasti. Územie Slovenska patrí z hľadiska globálnej klimatickej klasifikácie do severného mierneho klimatického pásma s pravidelným striedaním štyroch ročných období a premenlivým počasím s relatívne rovnomerným rozložením zrážok počas roka. Podnebie Slovenska je ovplyvňované prevládajúcim západným prúdením vzduchu v miernych šírkach. Západné prúdenie prináša od Atlantického oceánu vlhký oceánsky vzduch miernych širok. Zmierňuje teplotné amplitúdy v priebehu dňa i roka a prináša atmosférické zrážky. Pri vhodných poveternostných podmienkach môže byť počasie v oblasti strednej Európy ovplyvnené aj kontinentálnymi vzduchovými hmotami prevažne miernych širok. Prejavujú sa väčšími dennými a ročnými amplitúdami teplôt vzduchu a menším úhrnom atmosférických zrážok. Kontinentálny vzduch miernych širok prináša teplé, slnečné a menej vlhké letá a chladné zimy s nízkymi úhrnmi zrážok. Avšak okrem uvedených dvoch prevládajúcich vzduchových hmôt sa môžu nad územím Slovenska v priebehu roka vystriedať aj ďalšie, svojimi fyzikálnymi vlastnosťami špecifické vzduchové hmoty vznikajúce v tropickom a arktickom podnebnom pásme.

Z hľadiska slnečného svitu je najslnečnejšou oblasťou juhovýchodná polovica Podunajskej nížiny s 2 000 - 2 200 hodinami slnečného svitu za rok. Značne dlhé trvanie slnečného svitu je typické aj pre vrcholové polohy vysokých horských masívov, napríklad vrcholy východnej časti Vysokých Tatier majú v priemere za rok až 1800 hodín slnečného svitu.

Teplota vzduchu patrí k hlavným klimatickým činiteľom, ktorý spolu s atmosférickými zrážkami určuje klimatický ráz jednotlivých oblastí. Na základe dlhodobých meraní teploty vzduchu (Obr. 5) z viacerých regiónov Slovenska je v priemere najteplejšou oblasťou Podunajská nížina s priemernou teplotou vzduchu v januári -1 až -2 °C, v júli 18 až 21 °C. V kotlinách a dolinách riek, nadväzujúcich na nížiny napr. Považie alebo Ponitrie, dosahuje priemerná ročná teplota vzduchu hodnoty v intervale 6 až 8 °C, v najvyššie položených kotlinách (Popradská, Oravská kotlina) je to menej než 6 °C. S nadmorskou výškou priemerná ročná teplota vzduchu klesá. Vo výške 1000 m n. m. dosahuje v priemere hodnoty v rozmedzí 4 až 5 °C, vo výške 2000 m n. m. okolo -1 °C, na hrebeňoch Vysokých Tatier menej ako -3 °C. (Slovenský hydrometeorologický ústav, 2018)

Obr. 5: Priemerná ročná teplota na Slovensku v období 1931-2011 (zdroj: Aktuality SHMÚ, dostupné na: <http://www.shmu.sk/sk/?page=2049&id=583>)

Vodstvo

Z pohľadu vodnej bilancie sa považuje masív Západných Karpát za strechu strednej Európy. Rieky na Slovensku patria do úmoria Čierneho a Baltského mora. Do Baltského mora ústí rieka Dunajec a Poprad. Ostatné rieky patria do úmoria Čierneho mora, ktorých vodu odvádza rieka Dunaj. Do Dunaja zo západu priteká rieka Morava a rieka Váh, ktorá je so svojou dĺžkou 403 km zároveň najdlhšou riekou Slovenska.

Okrem riek sa na Slovensku vyskytuje množstvo priehrad a jazier. Celkovo 24 prírodných jazier ak nerátame tatranské plesá. Len vo Vysokých Tatrách sa nachádza okolo 175 plies, čiže ľadovcových jazier. Najväčšie z nich je Veľké Hincovo pleso, ktoré má rozlohu 20 hektárov a svojou hĺbkou 53 metrov je aj najhlbším plesom na Slovensku a zároveň najväčším prírodným jazerom na Slovensku. Ďalšie tatranské jazerá sú napr. Štrbské pleso, Popradské pleso či Skalnaté pleso. Okrem prirodzených vodných nádrží sú na Slovensku vybudované aj mnohé umelé vodné nádrže, či už sú to rybníky alebo priehrady. Okrem nich boli v okolí Banskej Štiavnice v 18. a 19. storočí vybudované tzv. tajchy, ktorých voda slúžila na pohon čerpadiel. Najviac priehrad je situovaných na Váhu napr. Liptovská Mara alebo Sĺňava. Ďalšie veľké a pre cestovný ruch významné priehrady sú Oravská priehrada na severe krajiny a Zemplínska Šírava na východe, Domaša na rieke Ondave, Senecké jazerá na západe Slovenska, Zlaté piesky v Bratislave alebo Zelená voda pri Novom Meste nad Váhom.

Slovensko je bohaté aj na minerálne a termálne vody, ktoré vyvierajú z množstva prameňov, až z 1 470 miest. Pri termálnych prameňoch boli vybudované kúpele, ktoré slúžia na relaxačné pobyty. Minerálne a termálne vody sú v 17 najvýznamnejších kúpeľoch na Slovensku. Patria sem kúpele v Dudinciach, Turčianskych Tepliciach, Rajeckých Tepliciach, Kováčovej, Bardejove a ďalších.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Územie Slovenska patrí do oblasti listnatých a zmiešaných lesov mierneho pásma. Slovensko je hornatá krajina, s rastúcou nadmorskou výškou ubúda teplota, pribúdajú zrážky, menia sa pôdne typy, skracuje sa vegetačné obdobie, menia sa i rastlinné spoločenstvá a vytvárajú výškové stupne:

- **dubový stupeň** - má nadmorskú výšku do 550 m n. m., zaberá najteplejšie a najsuchšie časti nížin, nižších častí pohorí a kotlín. Na piesočnatých pôdach Záhorskej nížiny je rozšírená borovica a umelo vysadený agát. V dubových presvetlených lesoch

sa vyvinul bylinný a krovitý porast. Väčšina týchto lesov bola premenená na ornú pôdu.

- **stupeň bučín** - nachádza sa v nadmorských výškach 550 - 1100 m n. m. bohatších na vlahu a zrážky. V bučinách sa vyvinul iba bylinný porast s tieňomilnými a na vlhko náročnými druhmi. V tomto pásme je málo odlesnených a poľnohospodársky využívaných plôch.
- **smrekový stupeň** - nasleduje za bukovým až po hornú hranicu lesa vo výške 1600 m n. m. Smreku vyhovuje viac zrážok, kratšie a chladnejšie vegetačné obdobie. Dobré býva vyvinuté bylinné pásmo a vyskytujú sa tu aj kríky čučoriedok, brusníc a vresu. V smrekovom stupni sa vyskytujú len lúky a pasienky.
- **stupeň kosodreviny** - začína nad hornou hranicou lesa do nadmorskej výšky 1800 m. Rastie v ňom limba, jarabina a na voľných plochách čučoriedky a brusnice. Vyskytujú sa tu chudobné pasienky.
- **alpínske lúky** - vyskytujú sa len vo Vysokých a Nízkych Tatrách v nadmorských výškach nad 1800 m n. m. Chladnomilné trávy a byliny sa striedajú miestami s kríkmi čučoriedok a brusníc. Zachovali sa tu aj vzácne glaciálne relikty: dryádka osemľupienková, vrba laponská alebo breza nízka.
- **snežné pásmo** - nachádza sa v najvyšších polohách Tatier, kde sú skaly pokryté lišajníkmi.

Výskyt živočíšnych druhov sa viaže na určité typy rastlinných spoločenstiev. Rozlišujeme živočíšne spoločenstvá **stepí** (jarabica, bažant, králik, hraboš), **listnatých lesov** (diviak, srnec, líška), **ihličnatých lesov** (diviak, jeleň, tetov), **vysokohorských polôh** (kamzík, svišť), **vôd, močiarov a ich brehov** (pstruh, kapor, ropucha, skokan, volavka).

Veľa živočíšnych a rastlinných druhov vyhynulo alebo sa kriticky znížil ich počet v dôsledku neuvážaných zásahov človeka do prírody. Preto sú dnes u nás mnohé druhy rastlín, živočíchov, ale i celé spoločenstvá chránené zákonom (kamzík, svišť, orol skalný, medveď hnedý, rys, vlk). Na ochranu vzácných druhov rastlín, živočíchov, jedinečných prírodných útvarov a celých prírodných komplexov pred negatívnymi vplyvmi hospodárskej činnosti človeka boli vytvorené chránené územia, ktoré sú z pohľadu cestovného ruchu vôbec najnavštevovanejšími lokalitami na Slovensku (Slovenská agentúra pre cestovný ruch, 2013). Celkovo sa na Slovensku nachádza 9 národných parkov (Tab. 1) a 14 chránených krajinných oblastí (Tab. 2).

Tab. 1: Národné parky na Slovensku

Názov národného parku	Skratka	Rok založenia	Rozloha (km ²)
Tatranský národný park	TANAP	1949	738
Národný park Nízke Tatry	NAPANT	1978	728
Národný park Veľká Fatra	NPVF	2002	404
Národný park Slovenský kras	NPSK	2002	346
Národný park Poloniny	NPP	1997	298
Národný park Malá Fatra	NPMF	1988	226
Národný park Muránska planina	NPMP	1997	203
Národný park Slovenský raj	NPSR	1988	198
Pieninský národný park	PIENAP	1967	38

zdroj: Zoznam národných parkov na Slovensku, dostupné na

https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_n%C3%A1rodn%C3%BDch_parkov_na_Slovensku

Tab. 2: Chránené krajinné oblasti na Slovensku

Názov CHKO	Rok založenia	Rozloha (km ²)
CHKO Štiavnické vrchy	1979	776
CHKO Kysuce	1984	655
CHKO Malé Karpaty	1976	646
CHKO Horná Orava	1979	587
CHKO Biele Karpaty	1979	446
CHKO Ponitrie	1985	377
CHKO Strážovské vrchy	1989	310
CHKO Záhorie	1988	275
CHKO Východné Karpaty	1977	253
CHKO Latorica	1990	232
CHKO Poľana	1981	204
CHKO Vihorlat	1973	175
CHKO Cerová vrchovina	1989	168
CHKO Dunajské luhy	1998	123

zdroj: Zoznam chránených krajinných oblastí na Slovensku, dostupné na:

https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_chr%C3%A1nen%C3%BDch_krajinn%C3%BDch_oblast%C3%AD_na_Slovensku

Najväčším a zároveň najstarším národným parkom je Tatranský národný park. Nachádza sa na severe stredného a východného Slovenska v Tatrách. Je určený na ochranu časti Západných Tatier a Východných Tatier. Bol založený 1. mája 1949 a o 5 rokov neskôr sa vytvoril národný park aj na poľskej strane Tatier s názvom Tatrzański Park Narodowy. Spolu s poľským národným parkom sú Vysoké Tatry od roku 1993 Biosférickou rezerváciou UNESCO. Má rozlohu 738 km² a jeho ochranné pásmo 307 km². Park obsahuje 600 km turistických chodníkov a 16 označených a udržiavaných cyklistických trás. Na vlastnom území Tatranského národného parku sa chránia najmä horské a vysokohorské rastliny ako sú

napríklad porasty kosodreviny alebo plesnivec alpínsky. Zo vzácnych živočíchov tu žijú orol skalný, medveď hnedý, kamzík vrchovský tatranský alebo svišť tatranský. Dve tretiny chráneného územia pokrývajú smrekové alebo smrekovo-jedľové lesy.

Rozlohou najväčšia CHKO je CHKO Štiavnické vrchy Nachádza sa na strednom a západnom Slovensku, zasahuje do okresov Banská Štiavnica, Krupina, Levice, Zvolen, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Bola vyhlásená 22. septembra 1979 na rozlohe 776 km². Jej cieľom je ochrana širšieho zázemia Banskej Štiavnice. Štiavnické vrchy sú sopečným pohorím, zaradovaným k neovulkanitom. Ako celok tvorí pozostatky Štiavnického stratovulkánu. Územie je mimoriadne bohaté na výskyt minerálov (približne 140 druhov a odrôd minerálov) a rúd drahých kovov, v minulosti intenzívne ťažených.

Okrem prírodného potenciálu má Slovensko pomerne vysoký potenciál v histórii a tradíciách, ktoré tvoria základňu prezentácie kultúry krajiny. Prezentácia slovenskej kultúry je pomerne efektívnou formou propagácie krajiny aj v zahraničí.

Hmotné i nehmotné kultúrnohistorické pamiatky na území Slovenska sú lokalizované na určitých miestach, ktoré sa vďaka tomu stali centrami poznávacieho turizmu. Najvýznamnejšie z pohľadu stupňa ochrany sa javia národné kultúrne pamiatky a mestské pamiatkové rezervácie (Tab. 3), ďalej národnohistorické a umeleckohistorické pamiatky a pamiatky ľudovej architektúry (Tab. 4). (Plesník, 2008)

Tab. 3: Mestské pamiatkové rezervácie na Slovensku

Mesto	Rok vyhlásenia	Počet pamiatok	Mesto	Rok vyhlásenia	Počet pamiatok
Košice	1983	501	Kremnica	1950	116
Levoča	1950	363	Trenčín	1987	113
Bratislava	1954	268	Spišská Sobota	1950	77
Kežmarok	1950	256	Podolíneč	1991	63
Prešov	1950	254	Žilina	1987	57
Banská Štiavnica	1950	215	Svätý Jur	1990	25
Banská Bystrica	1955	199	Spišská Kapitula	1950	24
Trnava	1987	143	Nitra	1981	23
Bardejov	1950	131	Štiavnické Bane	1995	23

zdroj: Vymedzenie a ocenenie regiónov cestovného ruchu, Plesník (2008)

Tab. 4: Pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry na Slovensku

Obec	Rok vyhlásenia	Počet pamiatok
Ždiar	1977	183
Osturňa	1981	157
Sebechleby	1981	89
Špania Dolina	1979	83
Vlkošinec	1977	75
Podbiel	1977	56
Čičmany	1977	36
Plavecký Peter	1990	28
Veľké Leváre	1981	25
Brhlovce	1983	25

zdroj: Vymedzenie a ocenenie regiónov cestovného ruchu, Plesník (2008)

Na území Slovenska je k 31. 12. 2017 Ústredným zoznamom pamiatkového fondu Slovenskej republiky evidovaných 9 949 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, ktoré spolu tvorí 16 709 pamiatkových objektov (Tab. 5), 15 128 hnutel'ných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí 34 734 pamiatkových predmetov, 28 pamiatkových rezervácií a 80 pamiatkových zón.

Tab. 5: Rozmiestnenie kultúrnohistorických pamiatok v krajoch Slovenska

Kraj	Počet pamiatok	Kraj	Počet pamiatok
Prešovský	3 757	Žilinský	1 584
Banskobystrický	2 475	Nitriansky	1 149
Košický	1 974	Trnavský	1 028
Bratislavský	1 710	Trenčiansky	941

zdroj: Vymedzenie a ocenenie regiónov cestovného ruchu, Plesník (2008)

Všetky tieto pamiatky pripomínajú často veľké epochy národnej minulosti a boli často konkrétnym dejiskom historických udalostí a pôsobenia významných osobností. Zo svetských stavieb sú to najmä hrady, pevnosti, zámky, kaštiele a kúrie. Dominantné by mohli byť najstaršie pamiatky osídlenia územia Slovenska, napr. pevnosť Keltov Havránok pri Liptovskej Mare, či nálezy na Bratislavskom hrade a okolí Devína. Začiatku stredoveku dominuje Spišský hrad, Oravský hrad (Obr. 6) či Zvolenský hrad. Najväčší rozmach v budovaní významných stavieb sa začal v období renesancie. Pamiatky tohto obdobia boli neskôr zrekonštruované a dnes tvoria obrovský potenciál kultúrneho turizmu. Môžu to byť hrady ako Bojnický zámok, hrad Červený Kameň, Smolenický zámok a iné. (Plesník, 2008)

Obr. 6: Oravský hrad (zdroj: Oravský hrad, dostupné na: <http://www.orava-liptov.sk/oravskyhrad.htm>)

Nemalý význam v mnohých oblastiach Slovenska majú sakrálne stavby. Dominujú im najmä gotické kostoly, napr. Dóm sv. Alžbety v Košiciach alebo Dóm sv. Martina v Bratislave, kostoly v Levoči, Bardejove alebo Žehre. Na sakrálne stavby sa často priamo viažu významné religiózne miesta, ktoré sú v istých obdobiach masívne navštevované, napr. Saštín - Stráže, Levoča alebo Marianka.

Z hnuiteľných pamiatok prevládajú najmä expozície v múzeách, ktorých je takmer 100 na celom území Slovenska, galériách, ktorých je 26, rôznych knižniciach či artotékach. Na Slovensku môžeme nájsť rôzne typy múzeí, či už prírodovedné, vlastivedné, archeologické, banské a rôzne iné. Najvzácnejšie umelecké zbierky zhromažďuje Slovenská národná galéria s dielami slovenských aj zahraničných maliarov a sochárov.

Z nehmotných pamiatok je najväčšou príležitosťou prezentácie krajiny folklór a umelecké tradície. Tie sú na celom území Slovenska veľmi pestré a rozmanité. Slávnosťami prezentácie folklóru sú rôzne festivaly, z ktorých mnohé majú dlhoročnú tradíciu a vysokú návštevnosť, napr. festival v Terchovej alebo Východnej. Ďalšou zložkou kultúry sú podujatia. Ide najmä o prezentácie rôznych druhov hudby, filmov, maliarstva či sochárstva. Pôsobia jednak ako propagácia danej lokality a jednak ako udalosť, na ktorej sa zúčastní veľký počet účastníkov. (Plesník, 2008)

Pri hodnotení kultúrnych predpokladov nesmieme zabudnúť na pamiatky kultúrneho dedičstva UNESCO. V zozname UNESCO sa nachádzajú rôzne kultúrne pamiatky a prírodné vzácnosti aj zo Slovenska. V zozname sú zapísané historické centrum Bardejova, historické centrum Banskej Štiavnice a jej technické pamiatky, jaskyne Slovenského krasu, obývanú dedinku Vlkolíneec, ktorá je súčasne skanzenom dokumentujúcim spôsob života v minulosti s typickými drevenými domami (Obr. 7), najväčší hrad v strednej Európe - Spišský hrad a okolie a najnovšie od roku 2007 Karpatské bukové pralesy, z roku 2008 drevené kostolíky na severovýchode Slovenska a od roku 2009 historické centrum Levoče. Na čakajúcej listine so žiadosťou o zapísanie do zoznamu UNESCO sa nachádza aj drevený oltár Majstra Pavla z Levoče, či Limes Romanus, pozostatky rímskych pevností na Slovensku alebo tokajská vinohradnícka oblasť.

Obr. 7: Obec Vlkolíneec zapísaná na zozname kultúrneho dedičstva UNESCO (zdroj: Vlkolíneec, dostupná na: <https://whc.unesco.org/en/list/622>)

3.3.2 Selektívne predpoklady

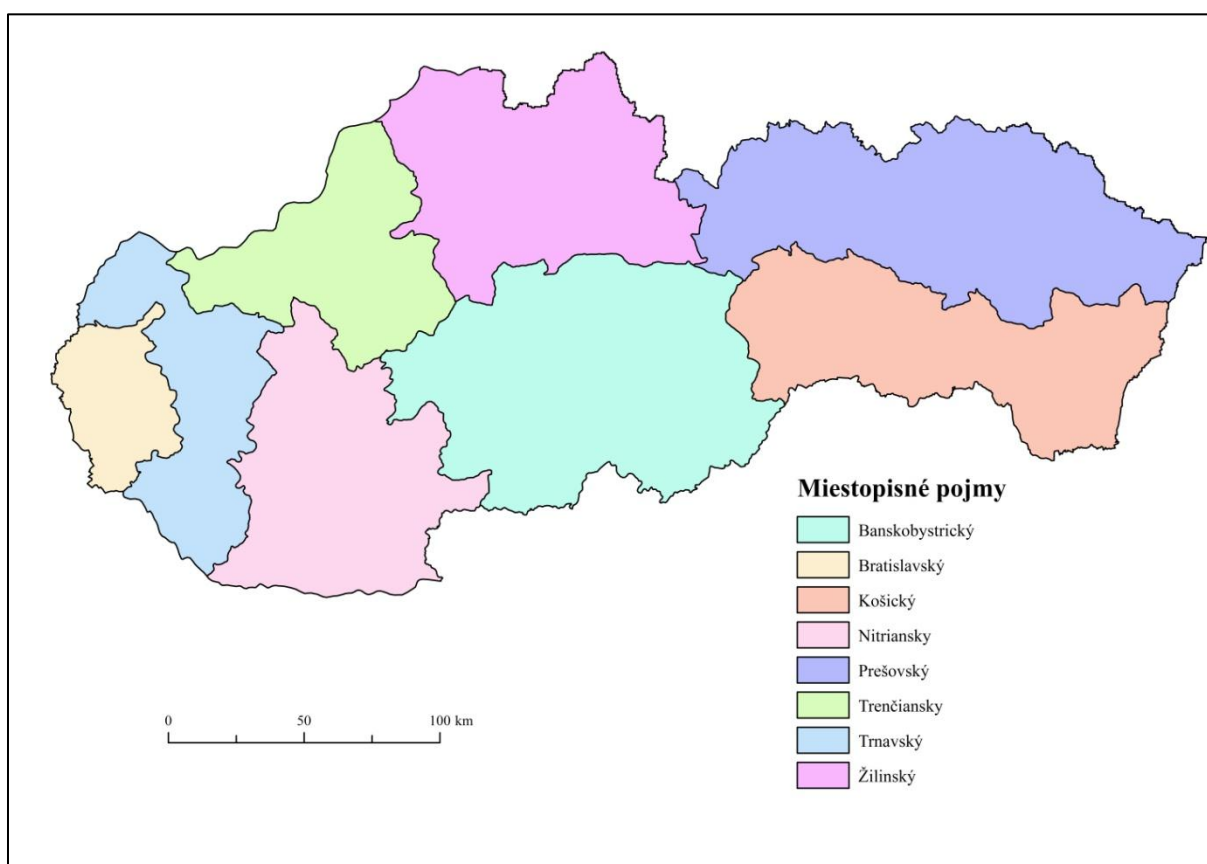
Vo vzťahu k skúmanému územiu boli vybrané určité demografické charakteristiky, ktoré majú nemalý vplyv na cestovný ruch a dokumentujú spôsobilosť spoločnosti zúčastniť sa na cestovnom ruchu.

Územie je administratívne zhodné s 8 krajmi (Obr. 8) preto boli tieto vybrané demografické charakteristiky porovnané medzi krajmi a Slovenskom ako celkom (Tab. 6).

Tab. 6: Vybrané demografické charakteristiky (k 31. 12. 2017)

	Rozloha (km ²)	Počet obcí	Počet obyvateľov (tis.)	Hustota zaľudnenia (obyv./km ²)	Priemerný vek	*miera nezamestnanosti (%)
Banskobystrický kraj	9 454	516	649,8	69	41,4	8,3
Bratislavský kraj	2 053	73	650,8	317	40,9	3,0
Košický kraj	6 755	440	799,2	118	39,2	9,5
Nitriansky kraj	6 343	354	678,7	107	42,3	4,0
Prešovský kraj	8 974	665	823,8	92	38,3	9,7
Trenčiansky kraj	4 502	276	578,4	130	42,2	3,5
Trnavský kraj	4 147	251	562,4	136	41,5	2,6
Žilinský kraj	6 809	315	691,0	101	40,0	4,6
Slovenská republika	49 037	2 890	5 443,1	111	40,7	5,7

Poznámka: *údaj k roku 2018, zdroj: ÚPSVaR, (2018)

Obr. 8: Administratívne členenie Slovenska na kraje (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

V roku 1996 slovenská vláda zaviedla nový systém rozdelenia krajov a okresov, podľa ktorého sa Slovensko delí na 8 samosprávnych krajov a 79 okresov. Z tabuľky môžeme vidieť, že rozlohou najväčším krajom je Banskobystrický, ktorý má zároveň aj najnižšiu hustotu zaľudnenia, čo je dané hornatým reliéfom kraja. Naopak rozlohou najmenším krajom je Bratislavský kraj, ktorý je súčasne najmenším aj počtom obcí avšak hustotou zaľudnenia najväčším. Dôvodom je prítomnosť hlavného mesta, ktoré tvorí takmer 87 % obyvateľstva kraja. Naproti tomu sa nachádza Prešovský kraj, ktorý počtom obyvateľov najväčší, má

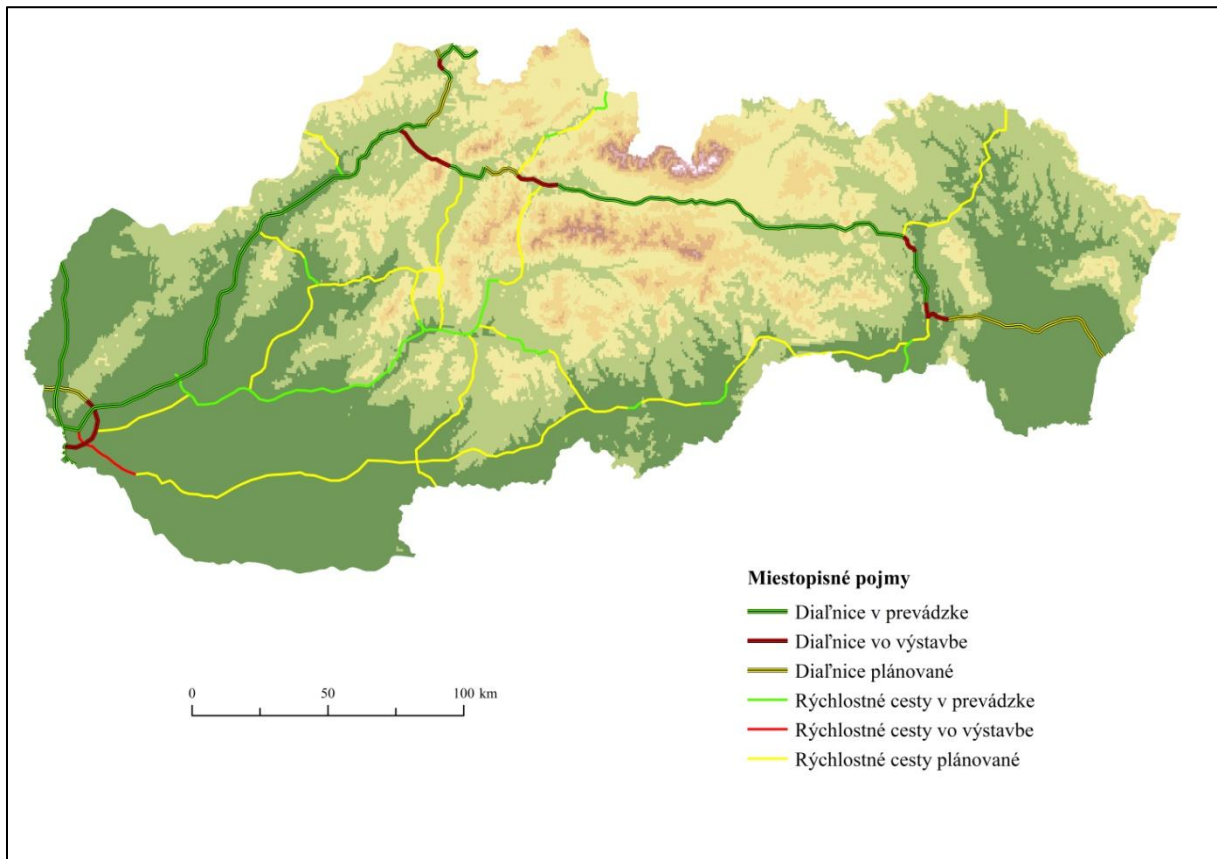
najvyššiu mieru nezamestnanosti a je priemerným vekom najmladší. Tieto charakteristiky sú vysvetlené predovšetkým národnostným zložením obyvateľstva kraja, kde je v niektorých obciach viac ako 50 % rómskeho obyvateľstva. Podobným prípadom je aj Košický kraj, ktorý sa vekovou štruktúrou a mierou nezamestnanosti veľmi nelíši. Celkovo na území Slovenska žije 7 % Rómov, ktorí sa koncentrujú hlavne v týchto dvoch uvedených krajoch. Ak sa pozrieme na opačnú stranu krivky nezamestnanosti, tak krajom s najnižšou nezamestnanosťou je Trnavský kraj. Vysvetlené je to prítomnosťou veľkých nadnárodných podnikov, hlavne automobilky PSA Trnava. Celkovo kraje, v ktorých sídlia veľké automobilky a k nim pridružené podniky majú nižšie ukazovatele nezamestnanosti. Trnavský kraj je súčasne aj počtom obyvateľov najmenší, čo môže byť dané charakteristickým nerovnomerným rozložením obyvateľstva v okolí Trnavy a v oblasti severu Záhoria, kde je typické kopaničiarske a lazové rozmiestnenie obcí.

3.3.3 Realizačné predpoklady

K realizačným predpokladom cestovného ruchu môžeme priradiť komunikačné predpoklady, ktorých hlavnú úlohu zohráva zabezpečenie minimalizácie časových strát potrebných na prekonanie vzdialenosti medzi miestom trvalého bydliska účastníka cestovného ruchu a miestom, ktoré chce navštíviť. Pre domáci cestovný ruch je najdôležitejším realizačným predpokladom cestná doprava, ktorá udáva preferencie obyvateľov na poli domáceho cestovného ruchu.

Cestná doprava

V rámci domáceho cestovného ruchu má v cestnej doprave na Slovensku význam hlavne preprava na kratšie vzdialenosti. Celková dĺžka cestných komunikácií je 42 993 km vrátane 415,5 km diaľnic a 259 km rýchlostných ciest (Obr. 9). V súčasnosti je cestná doprava najviac využívaným typom dopravy na Slovensku z dôvodu hustej a kvalitnej cestnej siete. Najvýznamnejšou dopravnou tepnou je diaľnica D1, ktorá po dokončení spojí Bratislavu a hraničný priechod Vyšné Nemecké - Užhorod na štátnej hranici s Ukrajinou cez Trnavu, Trenčín, Žilinu, Martin, Poprad, Prešov, Košice a Michalovce. Je vo výstavbe od roku 1972 a v súčasnosti je z nej sprevádzkovaných 71 % celkovej plánovanej dĺžky 515 km. Ako bolo zistené z výsledkov dotazníkového šetrenia, tak cestná sieť je obrovským limitom pre realizáciu alebo propagáciu cestovného ruchu v horšie dostupných regiónoch.

Obr. 9: Sieť diaľnic a rýchlostných ciest na Slovensku (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Okrem komunikačných predpokladov existujú v rámci realizačných predpokladov aj také, ktoré charakterizujú materiálno-technickú základňu cestovného ruchu. Informujú o jej rozmiestnení, štruktúre a kapacite. Základňu týchto štatistík tvoria údaje o počte ubytovacích zariadení a počte lôžok, ktoré sú účastníkom cestovného ruchu k dispozícii. Tieto štatistiky sledujú aj údaje o štruktúre ubytovacích zariadení podľa typu ubytovacieho zariadenia.

Sieť ubytovacích zariadení formuje osobitné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu tým, že umožňuje taký pobyt účastníkov cestovného ruchu, ktorý je dlhší ako jeden deň. (Mariot, 1983)

3.4 Domáci cestovný ruch

Domáci cestovný ruch ako súčasť vnútorného cestovného ruchu predstavuje pre slovenskú ekonomiku významný zdroj príjmov do štátneho rozpočtu. Okrem ekonomickej plní aj sociálne, zdravotné a kultúrne funkcie, napomáha uvedomeniu si kultúrneho a prírodného dedičstva. Pri dosiahnutí kvality jednotlivých produktov na domácom trhu môže domáci cestovný ruch nahradiť časť objemu pasívneho zahraničného cestovného ruchu. Účasť domácich obyvateľov na cestovnom ruchu vlastnej krajiny je z hľadiska celosvetových

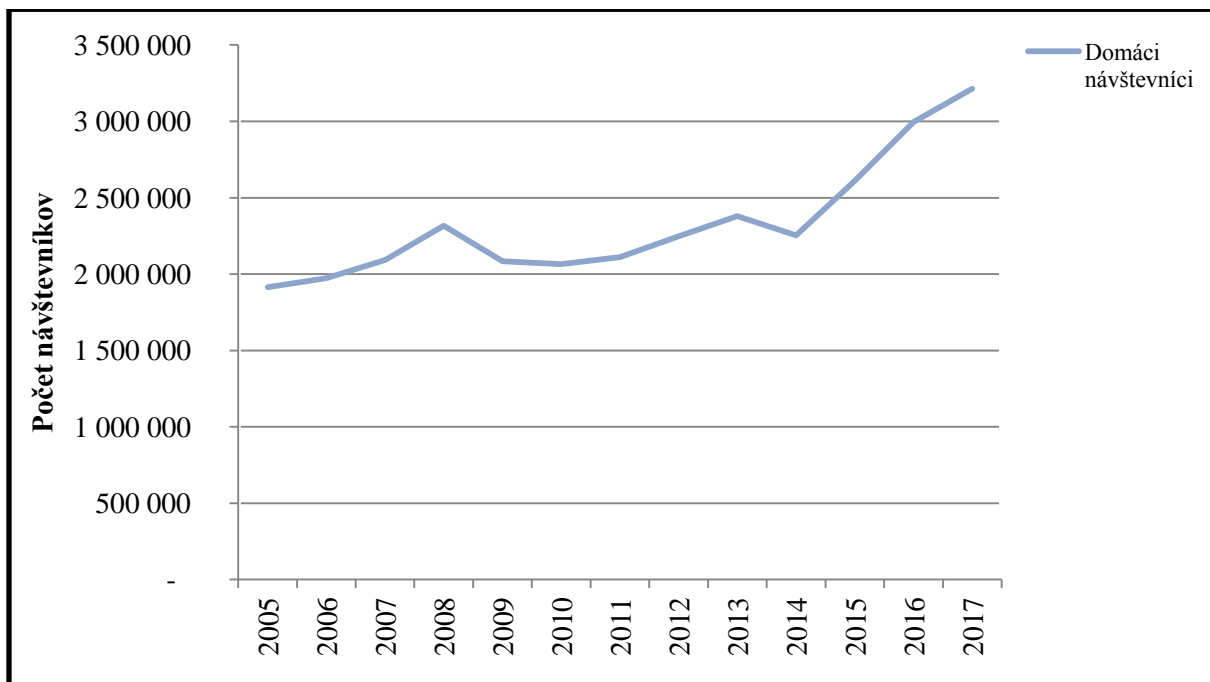
trendov hlavným ukazovateľom kvality regionálnej ponuky cestovného ruchu danej destinácie a v dôsledku toho majú miesta s vysokou návštevnosťou domáceho obyvateľstva významný potenciál prilákať v značnej miere aj zahraničných hostí.

Na trhu domáceho cestovného ruchu bolo treba venovať pozornosť inovácii ponúkaného produktu. Dôkazom nezáujmu o rozvoj domáceho cestovného ruchu na rôznych úrovniach je takmer 70 % dovolenkárov, ktorí uprednostňovali dovolenku pri mori pred dovolenkou na Slovensku. Ťažiskovými formami cestovného ruchu, pre ktoré má Slovensko najlepšie predpoklady a ktoré treba prednostne podporovať a rozvíjať sú:

- mestský a kultúrny cestovný ruch
- kúpeľný a zdravotný cestovný ruch
- zimný cestovný ruch
- letná horská a vodná turistika
- vidiecka turistika a agroturistika

(Borovský, Smolková, Niňajová, 2008)

Ako uvádza Slovenská agentúra pre cestovný ruch (2013), tak z celkového počtu návštevníkov ubytovaných v zariadeniach cestovného ruchu na Slovensku tvoria rezidenti každý rok viac ako 50 % (Obr. 10). Podľa ukazovateľov ubytovacej štatistiky preferujú rezidenti pri domácich dovolenkových pobytoch ubytovanie najmä v hoteloch (60 %) kempingoch (17 %) a penziónoch (14 %). Najobľúbenejším obdobím trávenia domácej dovolenky sú pre nich mesiace máj až október. Najatraktívnejšími oblasťami cestovného ruchu sú pre domácich účastníkov z pohľadu ubytovacej štatistiky Bratislava a okolie (15 %), Vysoké Tatry (14 %), Liptov (11 %), Horné Považie (7 %) a Horehronie (5 %).

Obr. 10: Počet domácich návštevníkov v cestovného ruchu na Slovensku v období 2005 - 2017 (Zdroj: Štatistický úrad SR, 2018)

Na základe získaných poznatkov Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (2013) trvá dovolenkový pobyt väčšiny obyvateľov Slovenska najčastejšie v rozmedzí jedného týždňa a najmä v letných mesiacoch. Domácu krajinu si ako cieľovú dovolenkovú destináciu vyberajú minimálne raz v roku, pričom väčšina z nich dovolenkuje v jednotlivých regiónoch Slovenska viackrát počas roka. Najsilnejším motívom účasti rezidentov na domácom cestovnom ruchu je pobyt na horách. Často tiež trávajú domácu dovolenku poznávaním pamiatok a histórie, pobytom pri vode, lyžovačkou a medzi obľúbené patria takisto aj kúpeľné a wellness pobyty. Podľa Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (2013) sú najvyhľadávanejšou a najatraktívnejšou destináciou rezidentov v rámci Slovenska jednoznačne Vysoké Tatry. V centre ich záujmu sú okrem toho najmä regióny Liptov, Orava a Spiš. Ako je uvedené v odseku vyššie, tak najatraktívnejšími oblasťami z pohľadu ubytovacej štatistiky sú Bratislava, Vysoké Tatry, Horehronie a Horné Považie, naproti tomu Liptov, Oravu a Spiš považuje Slovenská agentúra pre cestovný ruch za najatraktívnejšie z pohľadu celkového objemu návštevníkov a centra ich záujmu.

4 PERCEPCIA GEOGRAFICKÉHO PRIESTORU

Siwek (2011) uvádza, že pojem percepcia označuje vnímanie. Je to proces, behom ktorého vzniká v ľudskom vedomí obraz reality, ktorou rozumieme okolitý svet, prostredie, v ktorom sa človek pohybuje, ktoré vníma a svojimi zmyslami spoznáva jeho kvality. Ako prví sa na percepciu sústredili grécki filozofovia. Platón sa zaoberal tým, čo odlišuje dohad od

poznania. Ďalší filozof, René Descartes, sa zaoberal vnímaním okolitého sveta. Založil hnutie kritickej epistemológie, čiže teórie poznania. Uvedomoval si, že na zmyslové vnemy sa nedá stopercentne spoliehať. K nemu sa pripojil aj John Locke, podľa ktorého je ľudský rozum pri narodení čistý a nepopísaný a až skúsenosti ho formujú. Ďalšími filozofmi, ktorí sa zaoberali vnímaním bol napr. Immanuel Kant alebo Carl Stumpf.

Zúžením problematiky percepcie na vnímanie priestoru sa vedci dostali na pôdu behaviorálnej geografie. Geograficky sa prístup k otázkam percepcie od filozofického líši predovšetkým tým, že sa snaží o užšie vymedzenie vnímaných objektov. Ide v ňom hlavne o vnímanie priestoru a objektov vyznačujúcich sa priestorovými charakteristikami. Výsledkami geografických výskumov je najčastejšie mapa. Preto je všeobecne výsledkom skúmaní vnímaní priestoru a konkrétne mesta, životného priestoru, kultúrnych prvkov mapa. Pre takýto typ mapy sa v literatúre vžil pojem mentálna mapa. Je akýmsi záznamom okolitého sveta vo vedomí človeka a od objektívnej reality sa môže viac či menej líšiť.

Jedným z názorov na percepciu geografického priestoru je aj názor Hynka a Hynkovej (1980), ktorí vnímajú percepciu geografického priestoru z pohľadu životného prostredia. Tvrdia, že percepčné procesy sú podmienené sociálnym spôsobom života, novými formami materiálneho bytia, civilizačnými a kultúrnymi hodnotami, ktoré dávajú za vznik novým formám percepcie. Zmysel štúdia priestorovej percepcie spočíva v identifikácii, organizácii a funkčnom členení prostredia pre rôzne činnosti. V dôsledku degradácie prostredia i v závislosti na jeho vlastnostiach predovšetkým s využívaním prírodných zdrojov, u ktorých si stále viac uvedomujeme, ktoré sú obnoviteľné, neobnoviteľné, vyčerpatel'né, atď. Výsledkom takéhoto výskumu percepcie je informácia. Tá je relevantná pre rozhodovanie v rámci starostlivosti a riadenia životného prostredia.

Novotná vo svojom diele *Mentální mapa jako nástroj i předmět výzkumu geografického vzdělávání* (2017) uvádza, že percepcia je chápaná ako vnímanie a je definovaná ako proces, kedy jedinec prostredníctvom zmyslom získava informácie o okolitých objektoch, kvalitách a vzťahoch, ale tiež o vlastnom vnútornom svete. Informácie jedinec získava nie len na základe priamej skúsenosti s okolitými objektmi, ale tiež formou textu, obrazu či zvuku. V geografii sa takto hovorí o percepcii a mentálnej reprezentácii priestoru. Vnútorná mentálna reprezentácia priestoru môže byť tvorená buď na základe bezprostrednej skúsenosti s okolím, alebo informácie o priestore môžu byť získavané z iných zdrojov, napr. máp, kníh, učebníc.

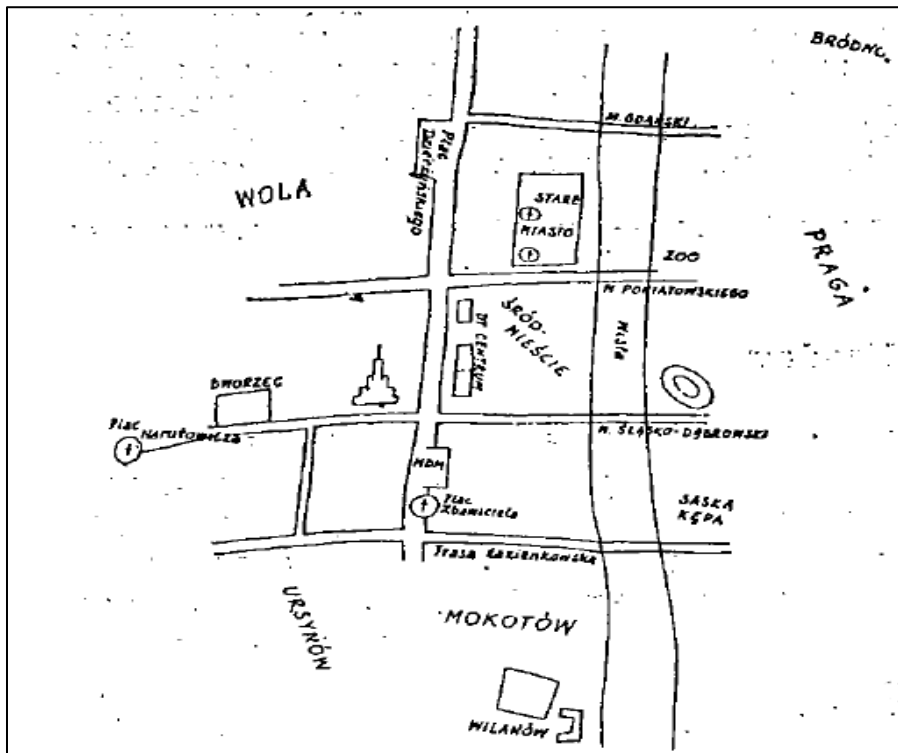
Percepcia geografického priestoru je teda vo všeobecnosti obraz okolitého sveta, ktorý si každý človek vytvára sám vo svojom vedomí, svojim jedinečným spôsobom a na základe skúseností v podobe mentálnej mapy. (Siwek, 2011)

5 MENTÁLNE MAPY

Behom svojich každodenných aktivít ľudia mapujú dané prostredie. Produktom takéhoto mapovania je mentálna mapa, ktorá dané prostredie zhrňuje do uceleného obrazu o prostredí. Mentálna mapa je teda tvorená z uložených informácií týkajúcich sa priestorových vzťahov a prostredia v danom mieste a čase a umožňuje danému jedincovi pohybovať sa v prostredí. Chovanie v priestore, priestorové možnosti a proces rozhodovania, nachádzanie cesty a orientácia v prostredí, to všetko je možné vyčítať z nákresu mentálnej mapy. Je to jedinečné zobrazenie siete známych objektov a ciest, ktoré sú veľmi často používané daným jedincom. Takáto mapa je zhrnutie informácií, ktoré sú zobrazené v rôznych časových obdobiach a tiež môže zobrazovať neexistujúce informácie. Mentálna mapa zobrazuje to, ako ľudia rozumejú svojmu okoliu, aký k nemu majú vzťah a aké robia rozhodnutia vzhľadom na chovanie v priestore práve na základe informácií, ktoré majú uložené v pamäti. (Polišenská, 2006)

V súvislosti s vyššie uvedenou definíciou môžeme konštatovať, že mentálna mapa je na jednej strane označenie pre mentálnu reprezentáciu prostredia, pre spôsob organizácie priestorových informácií v našom vedomí a na druhej strane označenie metódy pomocou ktorej tento vnútorný obraz zverejňujeme, sprístupňujeme a komunikujeme s okolím a taktiež sa využíva pre označenie samotného výsledného nakresleného obrázku. Ide teda o spôsob organizovania a ukladania priestorovej informácie do mapy podobnému vnútornému obrazu.

Mentálna mapa je grafickým vyjadrením predstáv človeka o geografickom priestore, najčastejšie o jeho kvalite alebo usporiadaní. Prvý, tzv. „gouldovský“ typ chápe mentálnu mapu ako obraz atraktivity, čiže priestorových preferencií obvykle získaný respondentovým výberom ideálneho miesta v ľubovoľnom území, väčšinou pre trvalé bývanie alebo stále zamestnanie. V tomto prípade vzniká mapa druhotne prenesením slovných informácií do mapy. Druhý typ, tzv. „lynchovský“ rozumie mentálnu mapu ako zobrazenie priestoru, vyjadrujúce jedincovo vnímanie rozsahu, umiestnenia, či tvaru elementov v prostredí, jeho priestorovú orientáciu a podobne. Mentálnu mapu priamo reprezentuje konkrétny náčrtok (Obr. 11).

Obr. 11: Nákres priestorového usporiadania Varšavy (zdroj: Drbohlav, 1991)

Pozadia, na ktorých základe sa tvoria mentálne mapy človeka, podmieňujú predovšetkým politické, sociálne, kultúrne, ekonomické a genetické aspekty, mimo iné je dôležitá úroveň spokojnosti s daným miestom, znalosť priestoru, stupeň informovanosti či množstvo skúseností. (Drbohlav, 1991)

5.1 Vývoj konceptu mentálnych máp v 20. storočí

Korene mentálnej mapy sú najčastejšie spojované s knihou z počiatku 20. storočia *Malá kniha o veľkej pamäti* od ruského neurológa Alexandra Luria, ktorý tu popisuje človeka pamätajúceho si cestu z práce domov iba podľa vôní.

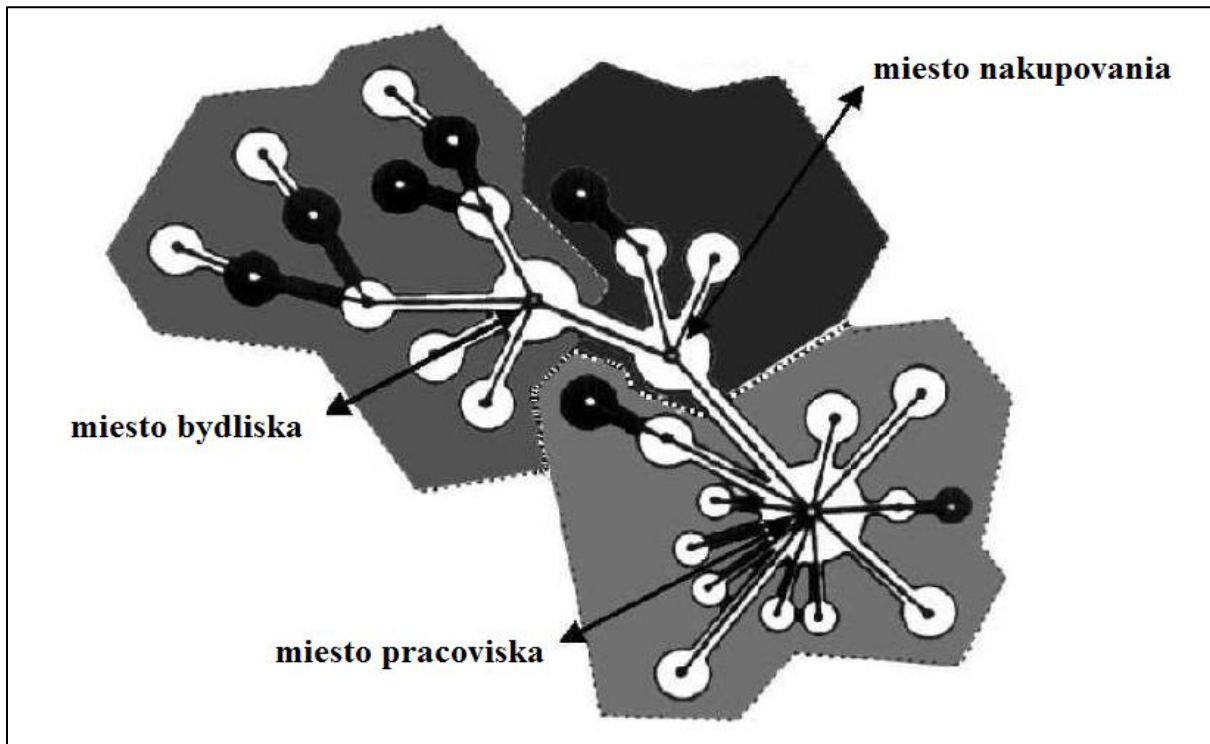
K samotnému zrodu mentálnej mapy došlo až v 30. rokoch 20. storočia na poli behaviorálnej psychológie. Tento vývoj je spojený predovšetkým s menom amerického psychológa Edwarda Chacea Tolmana, ktorý sa zaoberal výskumom pohybu myši v bludisku. Došiel k záveru, že myš je pri ľubovoľnom pohybe v bludisku schopná znútorňiť si jeho celkový obraz, vďaka ktorému je v prípade zahradenia naučenej cesty za potravou schopná nájsť veľmi rýchlo cestu náhradnú. Toto zistenie ho priviedlo k presvedčeniu, že priestorové učenie je niečo na spôsob učenia konfigurácie prostredia než obmedzeného počtu konkrétnych ciest. Toto konfiguračné učenie prostredia tak ako prvý nazýva mentálnou mapou.

Prvýkrát bol teda termín kognitívna alebo mentálna mapa použitý pre popis chovania myši a následne ľudí v určitom prostredí. Ďalší príspevok k mentálnemu mapovaniu priniesol v roku 1956 K. Boulding v knihe *The Image*, kde zdôrazňuje, že pre to, aby sme porozumeli chovaniu ľudí, musíme porozumieť obrazu, ktorý majú o svojom fyzickom aj nefyzickom okolí.

Do priestorových vied priniesol pojem mentálne mapy americký urbanista Kevin Lynch, predovšetkým prostredníctvom knihy *The Image of the City* vydané v roku 1960. Lynch sa z pozície svojho profesijného zamerania zaoberal predovšetkým otázkou zrozumiteľnosti mestského prostredia pre jeho užívateľov. Došiel k zisteniu, že určitým miestam v meste je ťažko rozumieť, obyvatelia majú problém si ich vybaviť alebo si ich nevybavujú vôbec, nedokážu sa v nich orientovať, odhadovať vzdialenosti ani smer. Pokiaľ existuje priestor, ktorý neobsahuje žiadne výrazné prvky, podľa ktorých sa človek môže orientovať, merať od nich vzdialenosti a nadväzovať na ne priestorové informácie z ich okolia, celý tento priestor mu splýva, nevytvára žiadny špecifický dojem a človek má problém sa v ňom pohybovať, resp. má veľkú pravdepodobnosť, že sa dezorientuje, poprípade stratí. Kevin Lynch tak pomocou mentálnych máp identifikoval takéto miesta a popísal základné charakteristiky ovplyvňujúce zrozumiteľnosť mestského prostredia.

V roku 1974 vydáva knihu s názvom *Mental Maps* britský geograf Peter Gould. Ponúka celkom odlišný spôsob práce s mentálnymi mapami. Predpokladá, že každý človek má určité povedomie o vybranom území a toto povedomie sa odráža v jedincových individuálnych preferenciách, kam by chcel ísť na dovolenku, kde by chcel pracovať, bývať či žiť. Gould pokladá tieto otázky väčšiemu množstvu ľudí a z ich odpovedí vytvára preferenčné povrchy vybraného územia.

V rade významných autorov zaoberajúcich sa v 20. storočí mentálnymi mapami uvidíme ešte amerického geografa narodeného v Austrálii Reginalda Golledgea. Zaoberal sa otázkou, či existuje medzi jednotlivými prvkami mentálnej mapy nejaká hierarchia, alebo inak povedané, či pre človeka sú niektoré prvky mentálnej mapy dôležitejšie než iné. V roku 1978 publikoval svoju teóriu kotevných bodov, kde jeden bod predstavuje určité ťažisko denného priestoru jedinca. Kotevný bod je vlastne miesto, ktoré často, väčšinou pravidelne jedinec navštevuje, je s ním nejakým spôsobom spätý a je pre neho známe (Obr. 12).

Obr. 12: Schéma kotevných bodov podľa R. Golledgea (zdroj: Manuál tvorby mentálnej mapy Lynchovského typu, dostupné na:

http://geoinovace.data.quonia.cz/materialy/Z3090_Humanni_geografie_MU/Manual_tvorby_mentalni_mapy.pdf)

Pre väčšinu ľudí sú takými kotevnými bodmi miesto bydliska, pracoviska, školy, pravidelných nákupov, voľno časových aktivít. Tieto miesta majú v mentálnych mapách výsadné postavenie, sú to akési referenčné body, ku ktorým vzťahujeme (kotvíme) veľké množstvo priestorových informácií z ich okolia. Človek od týchto miest vždy začína. Keď sa presťahuje do nového prostredia bude mentálna mapa najskôr obsahovať iba pár týchto kotevných bodov. Postupne sa začne percepčný priestor rozširovať, budú pribúdať nové body až sa priestor medzi niektorými prepojí a mentálna mapa sa zahustí.

5.2 Komparatívne mentálne mapy - „lynchovské“

Z hľadiska vzťahu javu k realite sa mentálne mapy delia do dvoch skupín. Prvým typom je tzv. komparatívny, ktorý Drbohlav (1991) označil ako „lynchovský“ podľa prvého autora, amerického urbanistu Kevina Lyncha. V tomto prípade je mapa vztiahnutá k realite a je možné hodnotiť jej správnosť a zhodnosť so skutočnosťou. Komparatívna mentálna mapa môže slúžiť k určovaniu miery znalosti geografického prostredia alebo k určovaniu váhy jednotlivých informácií. Príkladom takejto mapy môže byť schéma liniek MHD alebo predstavy obyvateľov o využití parcely na danom území.

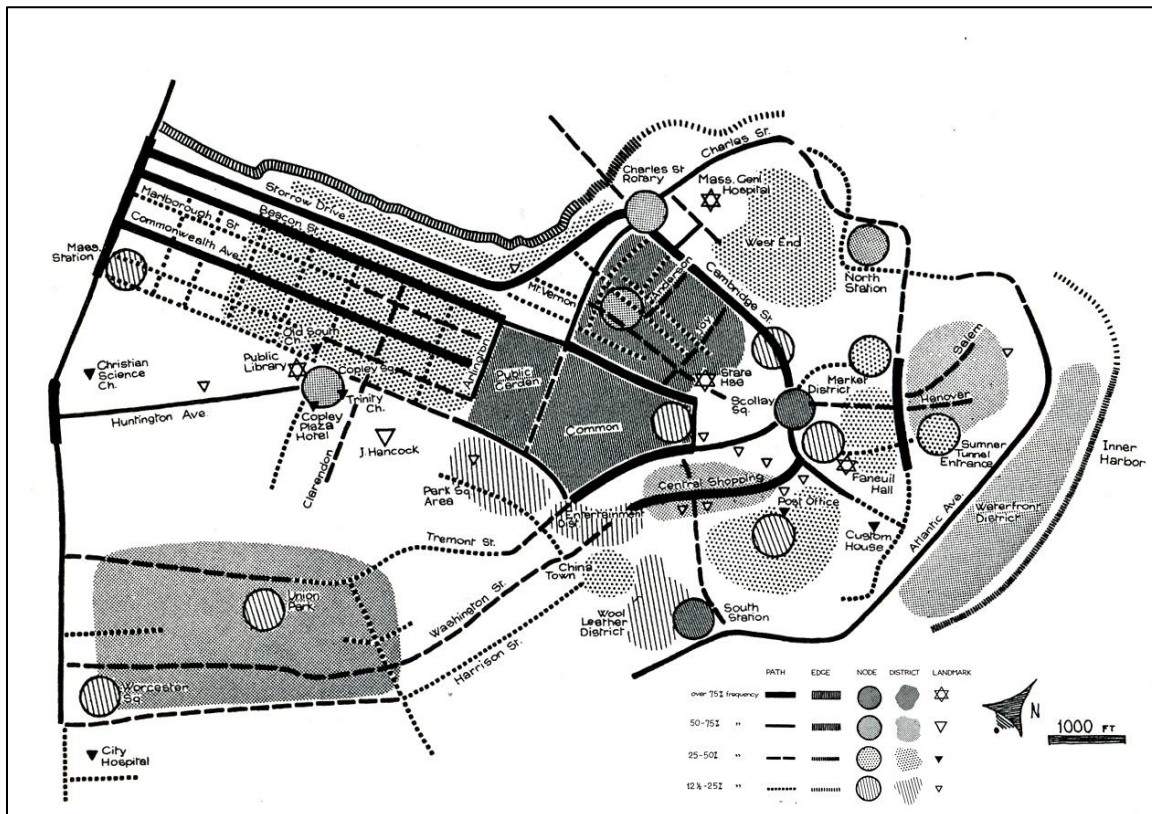
Táto mapa vzniká tak, že k sebe dávame jednotlivé poznatky o obklopujúcom nás priestore a skladáme ich k sebe ako puzzle. Základnými poznatkami, ktoré potom vytvárajú

celok sú: smery, vzdialenosti a objekty so svojimi rozmermi. Mapa, ktorá potom vzniká sa takmer vždy líši od reality a tieto rozdiely potom hodnotíme na základe komparácie (porovnávania) - odtiaľ je názov tohto typu máp.

Kevin Lynch sa vo svojom diele *The Image of the City* (1960) zamerl na objekty tvoriace obraz geografického priestoru v meste a dospel k záveru, že vytvárajú určité skupiny. Tie klasifikoval ako:

- oblasti („districts“) - časti priestoru, ktoré je možné nejakým spôsobom oddeliť od iných, napr. obytné zóny, zábavné parky, nákupné centrá
 - okraje („edges“) - skutočné alebo subjektívne bariéry oddeľujúce oblasti, napr. vodné plochy, železnice, ale aj cintoríny alebo veľké parky
 - cesty („paths“) - komunikačné prvky, ktoré spájajú rôzne miesta, oblasti alebo jednotlivcov, odohráva sa na nich veľká časť verejného života, ľudia sa na nich stretávajú, napr. diaľnice, železničné násypy
 - uzly („nodes“) - význačné komunikačné body vďaka svojej polohe, napr. križovatky, stanice, inštitúcie či reštaurácie
 - významné prvky („landmarks“) - slúžia predovšetkým k tvorbe image miesta, napr. architektonicky špecifické stavby, reklamy, logá
- (Siwek, 2011)

Svoj výskum vykonával v troch amerických mestách - Boston (Obr. 13), New Jersey a Los Angeles. Na začiatku každého rozhovoru nechával respondentov nakresliť rýchly náčrtok ich mesta. Pri tejto príležitosti podával informačne čo možno najchudobnejšie zadanie s tým, že nebolo jeho cieľom získať porovnateľné mapy, ale čo najrôznejšie varianty vyjadrenia priestorovej znalosti daného mesta. Predpokladal, že tie prvky, ktoré sa v mape objavili najčastejšie majú tendenciu sa silnejšie a rýchlejšie vrývať do pamäti a tým tvoriť individuálnu mentálnu mapu.

Obr. 13: Mentálna mapa Bostonu podľa K. Lyncha (zdroj: Lynch, 1960)

Uvedenými termínmi, ktorými popísal skupiny tvoriace objekty geografického priestoru je možné popísať akékoľvek mesto aj do určitej miery aj okolitú krajinu. Kevin Lynch výrazne prispel k usporiadaniu poznatkov o percepcii mestského priestoru a dal svojim nasledovníkom nástroj, ako percepciu vedecky riešiť. Jeho práca sa stala vzorom toho, ako zistiť podobu obrazu okolitého priestoru, ktorý nosíme v hlave.

Zo skúmania komparatívnych máp vyplýva:

1. Vnímanie prvkov u rôznych ľudí je rôznorodé, najdôležitejšie prvky priestoru sú hodnotené zhodne všetkými.
2. Polohu, tvar a veľkosť pozorovaných prvkov okolia vyhodnocujú lepšie tí, ktorí dané územie poznajú lepšie.
3. Ľudia s väčšími priestorovými skúsenosťami dokážu lepšie vyhodnotiť význam prvkov.
4. Fyzické parametre priestoru sú hodnotené individuálne na základe predpokladu hodnotiteľa.
5. Okrem osobnej skúsenosti v komparácii priestoru hrá úlohu aj genetika, ktorá sa prejavuje napr. v tom, že muži majú objektívnejšiu predstavu o priestore.
6. Vnímanie priestoru podmieňuje psychológia, napr. pokiaľ cieľ vidíme, cesta sa zdá kratšia.

7. Dôležité sú aj kultúrne aspekty, ktoré spôsobujú, že niektoré prvky prostredia sú pre príslušníkov jednej kultúry viditeľnejšie než pre iných. (Siwek, 2011)

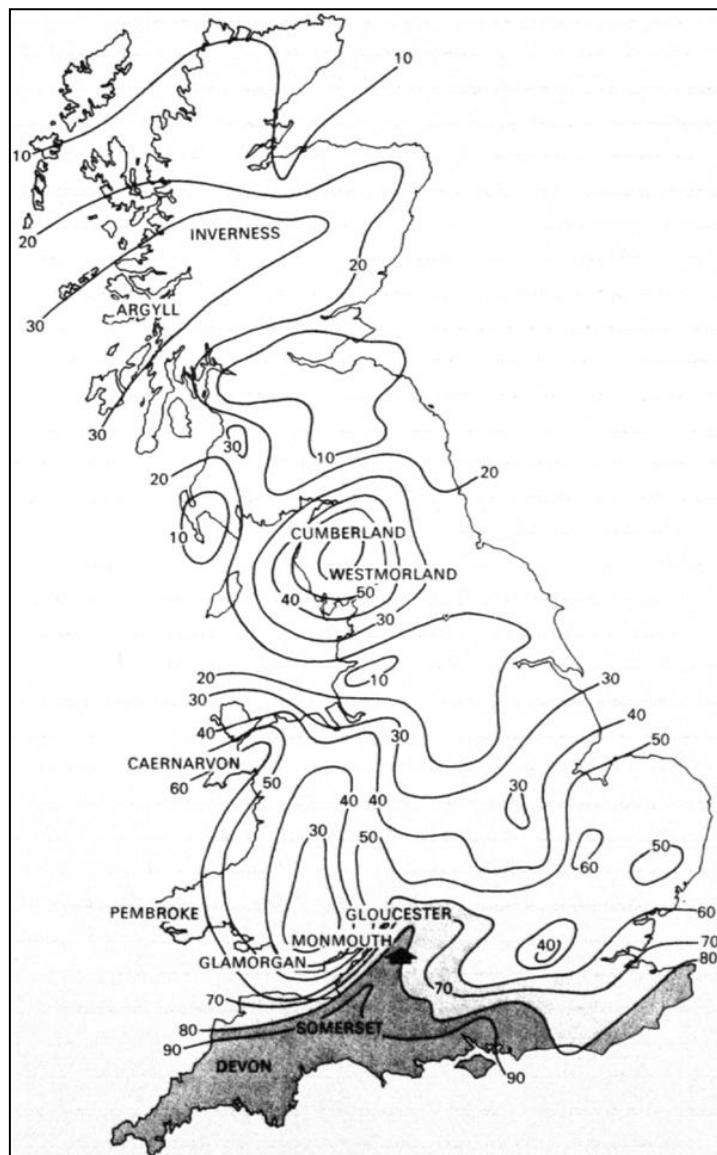
5.3 Preferenčné mentálne mapy - „gouldovské“

Druhým typom mentálnej mapy je preferenčný. Drbohlav (1991) ho označuje ako „gouldovský“ podľa Petera Goulda, geografa z Pensylvánskej štátnej univerzity. Takýto typ máp, teda mapu preferencií nie je možné porovnávať s realitou ani hodnotiť jej správnosť alebo mieru zhody s realitou. Takáto mapa obsahuje len kvalitatívne hodnotenie. Najtypickejším príkladom takejto mapy je zisťovanie preferencií území pre trvalé bydlisko alebo pre štúdium či dovolenku.

Techniku tvorby preferenčnej mentálnej mapy ovplyvňuje do istej miery výber základných priestorových jednotiek, ktoré sú hodnotené. Existujú dve varianty. Buď je územie rozdelené na abstraktné plochy (štvorce, šesťuholníky), alebo na nepravidelné plochy s prirodzeným základom (obce, štáty). Tieto mapy vznikajú tak, že respondent zaznamenáva do slepých máp hodnotenie vybraných častí geografického priestoru. Preferencie môžu byť rôzne, ale najčastejšie sa skúmajú preferencie k bývaniu, k práci alebo rekreácii. Peter Gould skúmal v 70. rokoch 20. storočia preferencie, kde by chceli žiť študenti z vybraných miest Veľkej Británie a v USA.

Miesta príťažlivé pre život vo Veľkej Británii vyzerali podľa výskumu Petera Goulda takto:

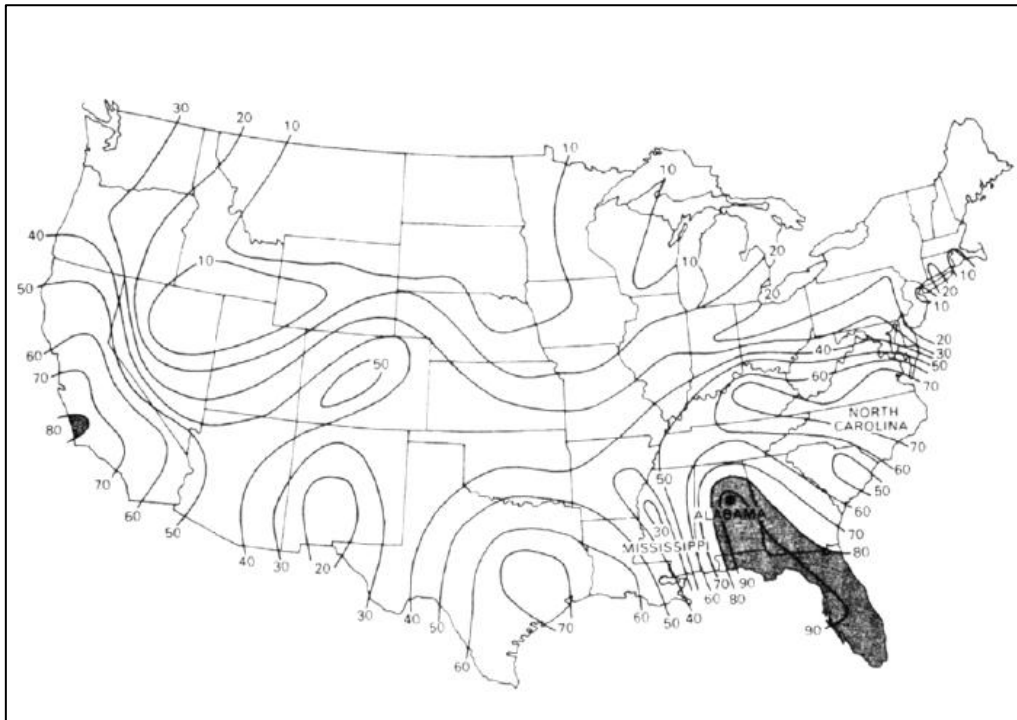
- Bristol - juhozápad Anglicka po Londýn, pomedzie Walesu a Lake District (Obr. 14)
- Sevenoaks - juh Anglicka, pomedzie Walesu a Lake District
- Aberystwyth - pomedzie Walesu a Anglicka, západný Wales, juh Anglicka
- Liverpool - severozápad Anglicka, juhozápad Anglicka, čiastočne juh a východ Anglicka
- Redcar - Yorkshire, juhozápad, juh a východ Anglicka
- Inverness - severné Škótsko, juh a juhovýchod Anglicka, malé oblasti na juhu Škótska

Obr. 14: Mentálna mapa preferencií bývania študentov z Bristolu (zdroj: Gould, White, 1986)

Miesta prítiahľivé pre život študentov z USA vyzerali podľa výskumu Petera Goulda takto:

- Minnesota - Minnesota, Michigan, Kalifornia
- Pensylvánia - Pensylvánia a štáty Nového Anglicka, časť Kalifornie
- Alabama - iba Alabama a Florida (Obr. 15)
- Severná Dakota - Kalifornia, Oregon, štát Washington, čiastočne Colorado.

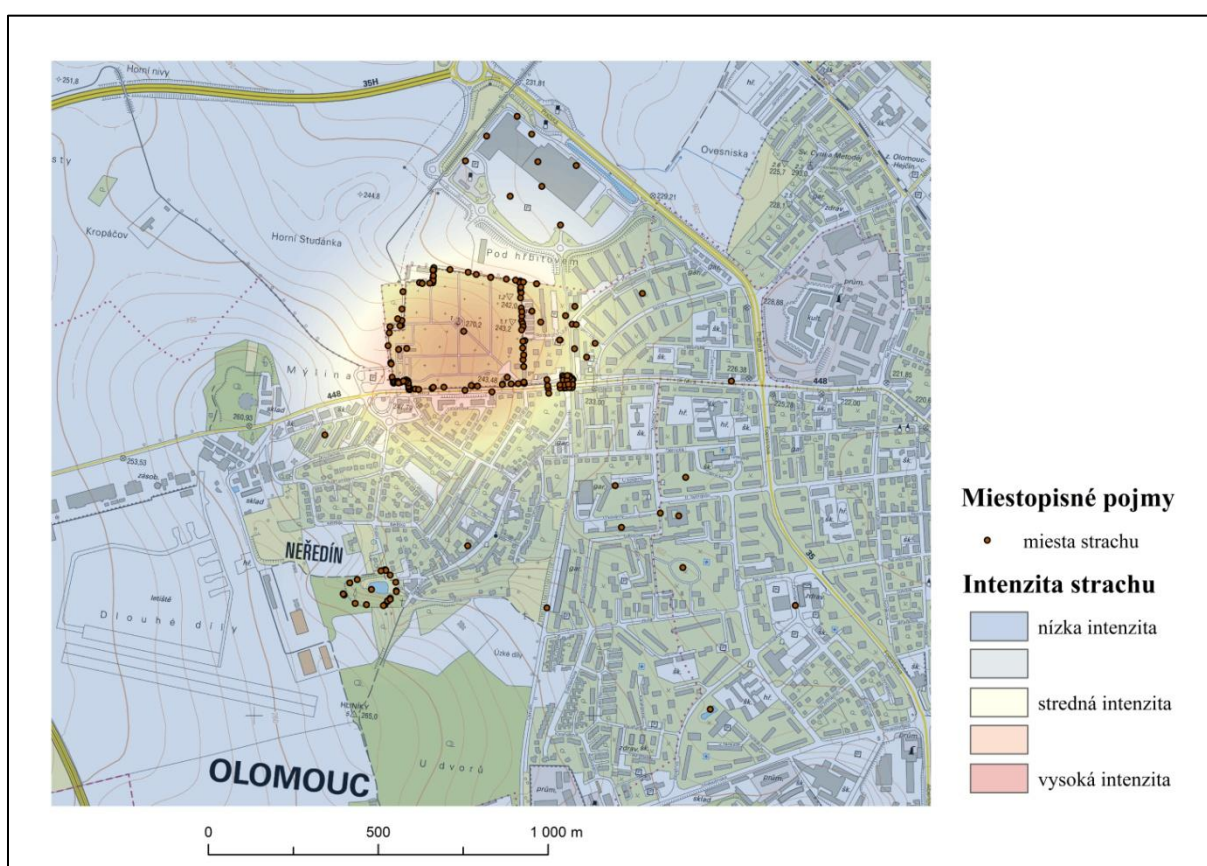

Obr. 15: Mentálna mapa preferencií bývania študentov z Alabamy (zdroj: Gould, White, 1986)

Z máp je zreteľné, že preferované miesta sú vždy alebo vo väčšine prípadov veľmi ovplyvnené aktuálnym miestom bydliska. Značné množstvo ľudí je spokojných v mieste svojho bydliska a neuvažuje o variante sťahovania alebo uvažuje len v rámci najbližšieho okolia. Gouldove a i ďalšie nadväzujúce výskumy preferencií je možné všeobecne zhrnúť do hlavných poznatkov:

1. Človek najlepšie pozná svoje bezprostredné okolie, z rastúcou vzdialenosťou znalosť klesá.
2. Známe územie sa človeku javí prijateľnejšie ako neznáme.
3. Aktívni ľudia s veľkým akčným rádiom, častejšie muži než ženy, mladší než starší a vzdelanejší než nevdelení, vnímajú svet ako celok priaznivejšie než ľudia uzavretí vo svojom vlastnom prostredí.
4. Ľudia uzavretí majú zo sveta väčšinou obavy, ale vo svojom prostredí sa často cítia lepšie než akčnejší ľudia vo svete.
5. Pozitívne hodnotenie územia závisí na atraktivite, pre ktorú je územie hodnotené. Pre život je najhodnotnejšie kvalitné prirodzené a spoločenské prostredie, pre prácu ekonomické podmienky a pre dovolenku istá miera odlišností.
6. Územné preferencie závisia aj na image miesta.
7. Skutočné rozhodovanie je komplexné a môže sa stať, že si človek napr. vyberie miesto pre život s horším prostredím, ale lepšími ekonomickými parametrami.

Zvláštnym typom preferenčných máp sú mapy územia s výrazne zápornou preferenciou. Ide o územie, ktoré je všeobecne hodnotené výhradne negatívne. Najintenzívnejšou negatívnou emóciou je strach a niektoré miesta ho dokážu vyvolať. Je to spôsobené racionálnymi dôvodmi, ako napr. kriminalita. Mapovaním území, ktoré sú za nebezpečné považované vznikli zvláštne mentálne mapy, nazývané aj „mapy strachu“ (Obr. 16). Strachom ako fenoménom sa zaoberal Yi-Fu Tuan v knihe *Landscapes of fear* (1979). V tomto výskumnom smere vznikli štúdie zaoberajúce sa napr. strachom žien zo znásilnenia alebo geografické spracovanie priestorových súvislostí strachu žien všeobecne. Tento prístup k priestoru vyústil k formovaniu geografie fobií a emócií. Geografia strachu nemusí popisovať len strach s trestnej činnosti, ale môže analyzovať aj strach vyplývajúci z medzinárodnej situácie, napr. strach z vojnových konfliktov.

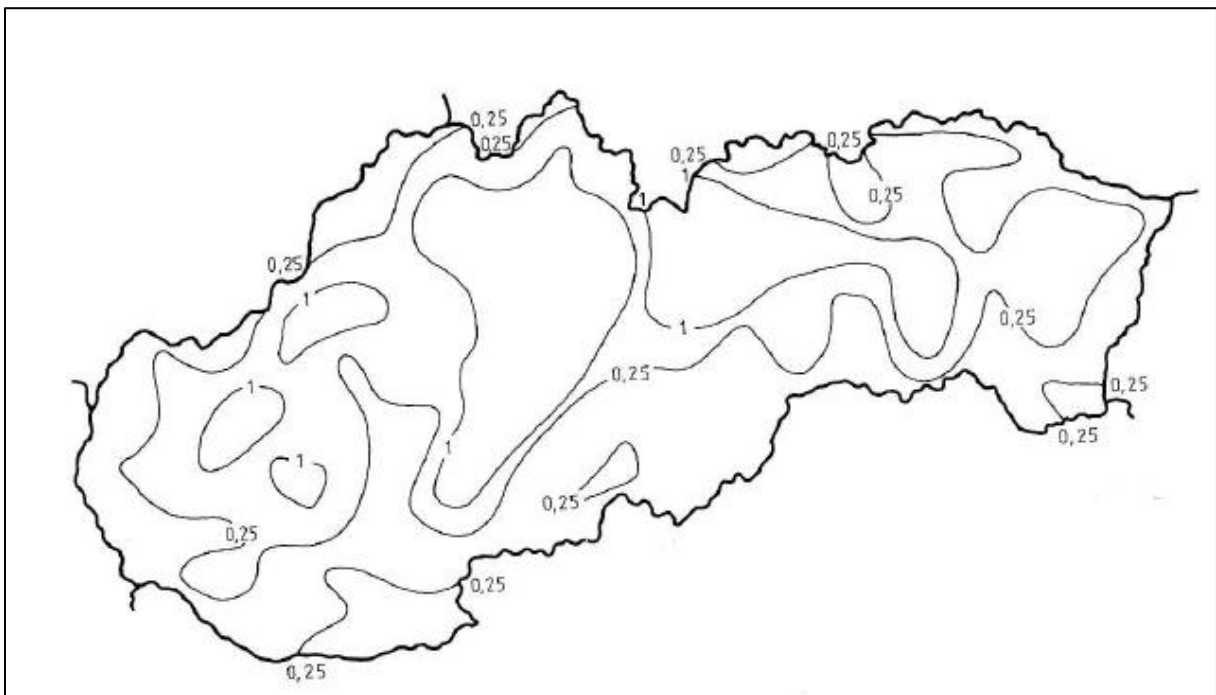

Obr. 16: Mapa strachu dôchodcov v mestskej štvrti Olomouc - Neředín v roku 2016 (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

5.4 Mentálne mapovanie na Slovensku

V slovenskej geografii boli trendy tvorby mentálnych máp týkajúcich sa cestovného ruchu zachytené skromne. Napriek tomu vzniklo niekoľko prác, ktoré sa zaoberajú problematikou percepcie priestoru alebo mentálneho mapovania. Príkladom môže byť článok Gabriela Zubriczkého s názvom *Príspevok k mentálnemu mapovaniu Slovenska* (1997). Jeho výskum bol veľmi jednoduchý. Vo svojej práci využil anketu pre študentov 10 bratislavských

gymnázií pozostávajúcu z jedinej úlohy: Uved' 5 slovenských miest. Zistil, že pri uvádzaní sa prejavili 3 základné charakteristiky: rodinná väzba s výrazným postavením Bratislavy, osobná skúsenosť s nejakým mestom a mestá často spomínané v médiách. Vyhodnotenie prebehlo rovnako jednoducho, každé uvedenie mesta znamenalo jeden bod. Najčastejšie sa objavila Bratislava, Košice a Banská Bystrica. Vo výslednej mape však pracoval bez údajov k Bratislave. Pomocou mapy poukázal na priestorové rozloženie hodnôt, ktoré korešpondovali s regionálnou štruktúrou Slovenska. Najväčšie hodnoty dosahoval oblasti pozdĺž hlavnej rozvojovej osi Slovenska Považie - Tatry - Košice. Najmenej poznanou oblasťou je Gemer a územie na východ od osi Košice - Prešov (Obr. 17).

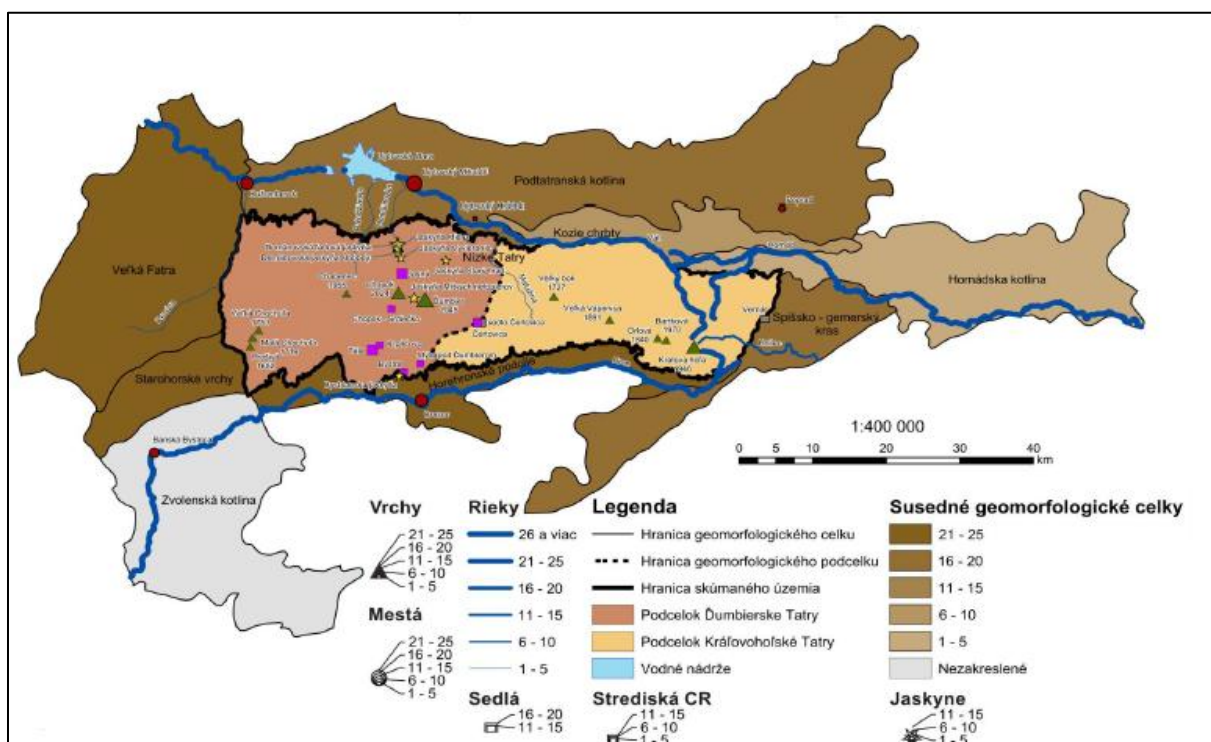

Obr. 17: Mentálna mapa Slovenska študentov bratislavských gymnázií (zdroj: Zubriczský, 1997)
 (*Pozn.: jednotlivé izočiary znázorňujú intenzitu znalosti daného regiónu u študentov)

Ďalším príspevkom k téme percepcie môže byť Daniel Kollár a jeho *Subjektívne aspekty kvality života: Percepcia miest základných životných funkcií obyvateľov Slovenska* (2008), v ktorom si dal za cieľ objasniť na základe sformulovaných otázok aspekty priestorových pocitov a preferencií miest bývania a dovolenky obyvateľov Slovenska. Zistil, že vzorka respondentov, ktorých tvorili čitatelia jedného turistického periodika, zdôrazňuje pozitívne alebo negatívne pocity vychádzajúce hlavne z kategórií životného prostredia, estetických prvkov a krajinných dôvodov inak ako ostatní obyvatelia. Existujú tendencie vzhľadom na bývanie v Bratislave a rovnomernejšie preferencie jednotlivých miest dovolenky vzhľadom na oblasti Slovenska, kde jednoznačne dominujú Tatry ako miesto reálnej alebo želananej dovolenky.

Problematikou cestovného ruchu a percepcie sa zaoberala aj Bohuslava Gregorová v roku 2008 vo svojom diele *Mentálne mapy ako metodický výskumný nástroj mestského cestovného ruchu na príklade Banskej Bystrice*. Jej cieľom bolo zistenie odlišností vo vnímaní objektov cestovného ruchu na základe analýz mentálnych máp Banskej Bystrice. Využila hypotézu, ktorá tvrdila, že vnímanie mesta z hľadiska objektov cestovného ruchu je rozdielne, napriek tomu, že obe skúmané skupiny respondentov boli študentmi rovnakého odboru. Zistila, že hypotézu môže potvrdiť a síce, že vnímanie mesta a jeho obrazov sú u študentov denného a externého štúdia rozdielne. Denní lokalizovali objekty v centre mesta externí ich zakresľovali vo vzdialenejších oblastiach mesta. Zaujímavosťou práce bolo aj poukázanie na fenomén „zakonzervovanie mentálnej mapy“, kedy často navštevované objekty ostávajú v mysli, aj keď už neexistujú alebo stratili funkčnosť.

Práca Gregorovej z roku 2008 bola súčasťou širšieho výskumu zameraného na oblasť stredného Slovenska a Nízkych Tatier. Vo svojom diele *Zhodnotenie úrovne vedomostí študentov geografie o území Nízkych Tatier prostredníctvom analýz mentálnych máp* z roku 2010 si dávala za cieľ zistiť a porovnať úroveň vedomostí študentov geografie o Nízkych Tatrách na základe analýz mentálnych máp. Úlohou študentov bolo nakresliť Nízke Tatry a vybrané geografické objekty, ktoré sa na ich území nachádzajú (Obr. 18).

Obr. 18: Mentálna mapa Nízkych Tatier denných študentov geografie a krajinej ekológie (Zdroj: Gregorová, 2010)

6 METODIKA PRÁCE

Pre vypracovanie tejto práce bolo potrebné naštudovanie množstva teoretických zdrojov, literárnych alebo elektronických. Tie pomohli hlavne pri presnom priestorovom zaradení jednotlivých miest z agregovaných mentálnych máp. Ako hlavný metodický prínos práce bola zvolená analýza predstáv o priestore Slovenskej republiky z pohľadu cestovného ruchu obyvateľov regiónov západného, stredného a východného Slovenska. Pre tento cieľ bol vytvorený dotazník s mentálnou mapu, ktorý je popísaný v kapitole 6.1 *Postup zberu dát*.

Vzhľadom na to, že Slovensko je z pohľadu cestovného ruchu atraktívne vo všetkých smeroch, či už prírodou alebo pamiatkami, bolo nutné zaradiť do mentálnej mapy určitý počet požadovaných prvkov. Preto bola pre každý región vytvorená individuálna mentálna mapa s rôznymi prvkami pre zaznačenie. Doplnujúce dotazníkové otázky pomôžu pri hodnotení vzťahu obyvateľov Slovenskej republiky a domáceho cestovného ruchu.

Pri kapitolách venovaných teoretickému základu práce, konkrétne kapitolám venovaným cestovnému ruchu bolo najčastejšie využívaným zdrojom dielo *Geografia cestovného ruchu* (Mariot, 1983) doplnené o diela *Cestovný ruch - politika a ekonómia* (Gúčík, 2011), *Cestovný ruch - trendy a perspektívy* (Borovský, Smolková, Niňajová, 2008), *Vymedzenie a ocenenie regiónov cestovného ruchu* (Plesník, 2008). Na tieto diela nadväzuje aj *Ekonomická a sociálna geografia* (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008). Pri opise cestovného ruchu na Slovensku bola cenným zdrojom *Marketingová stratégia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch na roky 2014 - 2020*. V kapitolách venujúcim sa percepcii priestoru a mentálnym mapám slúžila ako ťažiskový zdroj publikácia *Percepce geografického prostoru* (Siwek, 2011). Okrem tohto zdroja bola dôležitým zdrojom kniha *The Image of The City* (Lynch, 1960) alebo *Mental Maps* (Gould, White, 1986). Pre hodnotenie príspevkov mentálneho mapovania v bývalom Československu a na Slovensku boli cennými zdrojmi články *Mentální mapa ČSFR - Definice, aplikace, podmíněnost* (Drbohlav, 1991), *Príspevok k mentálnemu mapovaniu Slovenska* (Zubriczký, 1997), *Mentálne mapy ako metodický výskumný nástroj mestského cestovného ruchu na príklade Banskej Bystrice* (Gregorová, 2010) a iné.

Elektronické zdroje slúžili hlavne pre získanie informácií o území a rozmiestnení jednotlivých lokalít cestovného ruchu. Za dôležitý elektronický zdroj môžeme považovať internetovú stránku *Štatistického úradu*, kde bolo možné zistiť všetky demografické charakteristiky a charakteristiky cestovného ruchu potrebné k vypracovaniu. K tomuto účelu poslúžila aj internetová stránka *Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny*.

Pre kartografickú interpretáciu máp poslužil program *ArcMap 10.4*. Pre spracovanie dotazníkov do tabuliek a grafov bol použitý program *Microsoft Excel 2010*.

6.1 Postup zberu dát

V tejto práci boli všetky údaje zbierané pomocou dotazníkov a mentálnych máp z celého územia Slovenska. Niektoré dotazníky boli respondentmi vyplnené ručne, iné elektronicky. Dotazník mal jednoduchú podobu. Najskôr bol respondent požiadaný o vyplnenie tej časti, ktorá obsahovala osobné údaje (Obr. 19). V ďalšej časti dotazníku bol respondent požiadaný o vyplnenie otázok smerujúcich k jeho vzťahu k cestovnému ruchu na Slovensku. Po vyplnení dotazníku bol respondentovi vysvetlený pojem mentálna mapa na čo bol následne požiadaný o vyplnenie mentálnej mapy Slovenska, ktorá mala podobu s vyznačenými hranicami štátu a jednotlivými krajinami (Obr. 20). Do mapy respondent vyplňal 15 prvkov, ktorými boli lokality cestovného ruchu na Slovensku. 12 z nich bolo analyzovaných vo výsledných mapách a 3 prvky boli vyhodnotené len slovným komentárom. Mentálne mapy boli vyhotovené v 3 podobách pre potreby porovnania medzi jednotlivými regiónmi.

Výskumu sa zúčastnilo celkovo 304 respondentov z celého Slovenska. Avšak pre potreby práce bolo použiteľných celkovo 268 dotazníkov a máp, nakoľko niektoré neboli vyplnené kompletne alebo vôbec. Rozdelenie medzi regiónmi bolo nepravidelné. Zo západného Slovenska, ktoré bolo vymedzené Bratislavským, Nitrianskym, Trenčianskym a Trnavským krajom bolo vyplnených 111 máp a dotazníkov, pre stredné Slovensko vymedzené Banskobystrickým a Žilinským krajom to bolo 77 dotazníkov a pre východné Slovensko reprezentované Košickým a Prešovským krajom bolo vyplnených 80 dotazníkov a máp. Minimálne jedným dotazníkom a mapou bolo respondentmi pokrytých 63 okresov Slovenska z celkového počtu 79 (Tab. 7). Jednotlivé demografické charakteristiky a ich následné vyhodnotenie je interpretované v kapitole *9.1 Osobné údaje*.

Tab. 7: Rozdelenie dotazníkov v jednotlivých okresoch Slovenskej republiky

Okres	Počet dotazníkov	Okres	Počet dotazníkov	Okres	Počet dotazníkov
Trenčín	13	Tvrdošín	4	Svidník	3
Žilina	12	Veľký Krtíš	4	Stará Ľubovňa	3
Košice	10	Žiar nad Hronom	4	Sobrance	3
Bratislava	10	Bardejov	4	Stropkov	3
Michalovce	7	Hume nné	4	Galanta	3
Trebišov	7	Levoča	4	Hlohovec	3
Banská Bystrica	6	Dunajská Streda	4	Nové Mesto nad Váhom	3
Liptovský Mikuláš	6	Nitra	4	Nové Zámky	3
Martin	6	Považská Bystrica	4	Partizánske	3
Spišská Nová Ves	6	Piešťany	4	Pezinok	3
Malacky	6	Šaľa	4	Skalica	3
Myjava	6	Senec	4	Topoľčany	3
Ružomberok	5	Senica	4	Čadca	2
Košice - okolie	5	Banská Štiavnica	3	Dolný Kubín	2
Prešov	5	Bytča	3	Lučenec	2
Poprad	5	Detva	3	Revúca	2
Snina	5	Levice	3	Sabinov	2
Bánovce nad bebravou	5	Námestovo	3	Ilava	2
Prievidza	5	Turčianske Teplice	3	Komárno	2
Trnava	5	Zvolen	3	Zlaté Moravce	2
Rimavská Sobota	4	Kežmarok	3	Vranov nad Topľou	1

Zdroj: vlastné dotazníkové šetrenie (2018)

Dobrý deň, moje meno je Richard Melicher, študujem 5. ročník regionálnej geografie na Univerzite Palackého v Olomouci a v rámci svojej diplomovej práce sa venujem fenoménu mentálnych máp, čo sú v jednoduchosti „mápy, ktoré máme každý v hlave“. Poprosil by som Vás o vyplnenie krátkého dotazníku a slepej mapy. Za Váš čas a ochotu Vám ďakujem. V prípade záujmu ma kontaktujte na mailovej adrese: meliri00@upol.cz

Osobné údaje

Pohlavie:
 muž žena

Vek:
 15-25 26-40 41-55 viac ako 55

Dosiahnuté vzdelanie:
 ZŠ a nedokončené vzdelanie
 SŠ bez maturity
 SŠ s maturitou
 VŠ

Sociálny status:
 študent pracujúci dôchodca

Okres Vášho bydliska (vypíšte):

Myslíte si, že poznáte územie Slovenska? (ohodnoťte na stupnici od 1 - poznám veľmi dobre po 5 - nepoznám)
 1 2 3 4 5

Cestovný ruch

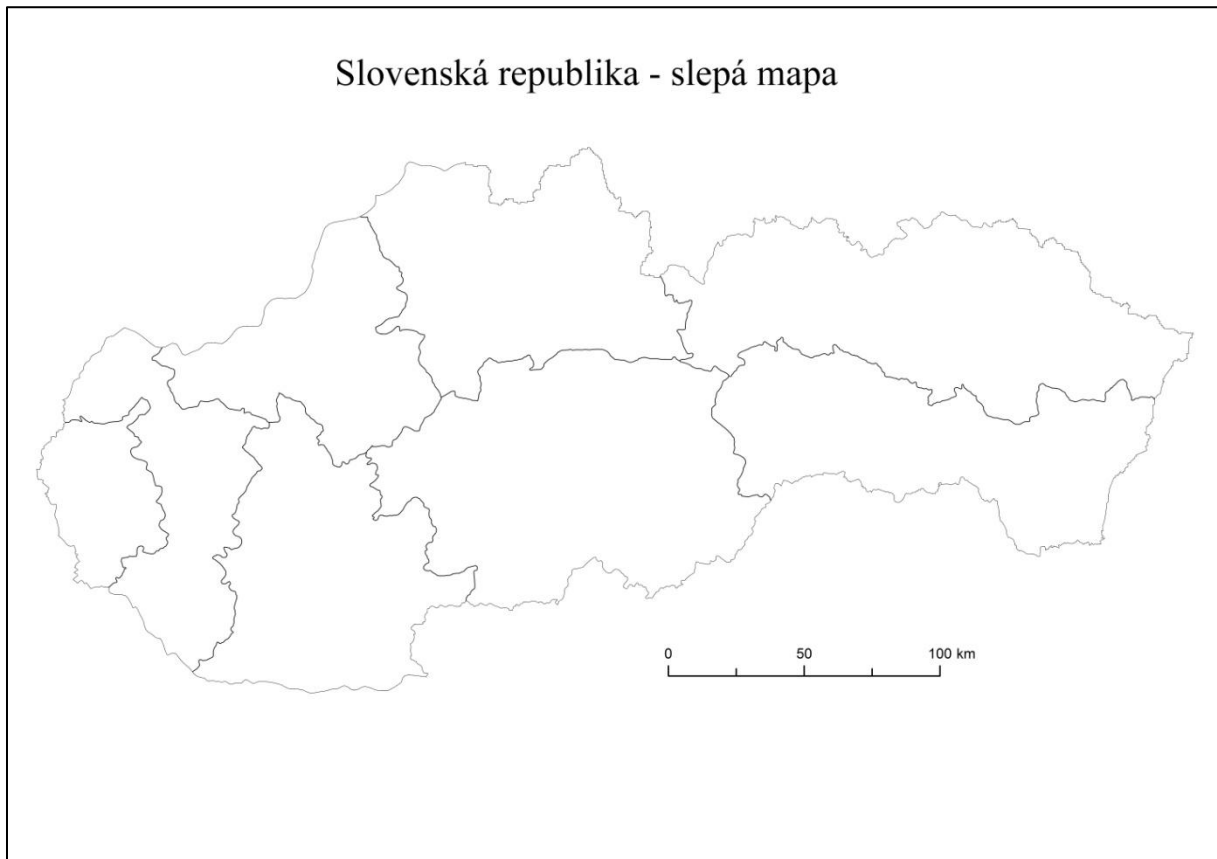
Aký druh cestovného ruchu na Slovensku preferujete? (možnosť vybrať viac odpovedí)
 rekreácia pri vode (kúpaliská, jazerá, kúpele, atď.)
 horská turistika
 spoznávanie pamiatok
 chalupárenie/chatárčenie

Poznáte nejakú inštitúciu, ktorá sa stará o propagáciu cestovného ruchu na Slovensku? (vypíšte)

Ktoré oblasti na Slovensku sú podľa Vás najviac atraktívne z pohľadu letného/zimného cestovného ruchu? (vypíšte)
 letný: _____
 zimný: _____

Ktoré oblasti na Slovensku majú podľa Vás nedostatočne využitý potenciál k realizácii cestovného ruchu? (vypíšte a odpoveď odôvodnite)

Obr. 19: Dotazník (zdroj: vlastné spracovanie)

Obr. 20: Mapa k dotazníku (zdroj: vlastné spracovanie)

6.2 Postup spracovania dát

Pre úplné spracovanie bolo potrebné absolvovať niekoľko čiastkových spracovaní. V prvom kroku bolo potrebné vyhodnotiť dotazníkové šetrenie. Hodnotené boli zastúpenia jednotlivých kategórií obyvateľstva. Jednalo sa o vekovú štruktúru, sociálny status, bydlisko, pohlavie či vzdelanostnú štruktúru. Následne boli spracované a vyhodnotené otázky týkajúce sa cestovného ruchu na Slovensku.

V rámci mentálnych máp bolo nutné vytvoriť základné podkladové vrstvy v programe ArcMap. Podkladové vrstvy boli vytvorené pre celkovo 25 lokalít. Viaceré boli spoločné pre západné a východné Slovensko, resp. pre západné a stredné Slovensko a východné a stredné Slovensko a teda celkovo sa jednalo vo všetkých mapách o dohromady 45 lokalít. Tvorba prebiehala pomocou zakresľovania jednotlivých typov vrstiev na základe georeferencovania určitých podkladových materiálov. Typ vrstvy sa líšil podľa prvku zakresleného do mapy. Pre potreby práce stačili dva typy vrstiev, bodové a plošné.

Najdôležitejším krokom bolo kreslenie jednotlivých lokalít, zakreslených respondentmi do mentálnych máp, na podkladovú mapu reprezentovanú vyššie uvedenými 25 lokalitami. V mapách bolo následne hodnotených 12 lokalít, ostatné 3 boli hodnotené slovne. Celkovo

bolo nutné zakresliť presne 3 216 prvkov (12 nakreslených prvkov x 268 respondentov) zakreslených v mapách. Toto prebehlo pomocou georeferencovania jednotlivých máp v programe ArcMap a následnom prekresľovaní bodových alebo polygónových vrstiev na pripravenú podkladovú mapu. Vrstvy dostali určité farebné rozlíšenie aby bola interpretácia prehľadnejšia. Navrstvovaním prvkov vznikali agregované mapy pre jednotlivé regióny alebo demografické skupiny.

Pri hodnotení presnosti zakreslenia bodových vrstiev bola v programe ArcMap 10.4 použitá funkcia *Generate Near Table*, ktorá nám vyhodnotila priemerné odchýlky respondentmi zakreslených lokalít od skutočnej polohy danej lokality. Z agregovaných mentálnych máp bolo nutné zistiť a porovnať presnosť zakreslenia lokalít medzi jednotlivými regiónmi. Ako bude uvedené v nasledujúcej kapitole, tak pre dva rôzne regióny boli niektoré lokality spoločné. V rámci týchto lokalít prebehlo aj následné hodnotenie presnosti zakreslenia. Pre toto bola okolo jednotlivých bodových vrstiev uvedených spoločných lokalít pomocou funkcie *Buffer* vytvorená referenčná plocha o priemere 40 km. V rámci tejto plochy sme hodnotili presnosť zakreslenia a všetky body spadajúce do tejto plochy boli vyhodnotené ako správne alebo presne zakreslené. Priemer plochy 40 km bol zvolený preto, že niektoré z uvedených lokalít, napr. Bratislava má priemer plochy vzdušnou čiarou 17 km, čo respondentovi dáva do každého smeru rezervu 23 km. Preto bola plocha 40 km zvolená ako tolerancia presnosti zakreslenia.

6.3 Výber prvkov do máp

Pre prácu je najdôležitejšou úlohou hodnotenie mentálnych máp, preto bolo potrebné a rovnako dôležité aj správne zvoliť lokality, ktoré budú zakreslené. Celkovo bolo vybraných 25 lokalít cestovného ruchu. Časť z nich bola pre dva rôzne regióny spoločná. Výber prebiehal podľa určitého kľúča. Respondent mal zakresliť všetky uvedené miesta mimo región svojho bydliska čo znamená, že obyvateľ západu kreslil lokality zo stredy a východu, obyvateľ stredy lokality zo západu a východu a obyvateľ východu lokality zo stredy a západu, aby sa potvrdila hypotéza vyplývajúca z výsledkov analýz preferenčných máp, že miesta mimo oblasť bydliska sú pre človeka menej známe.

Najskôr bolo potrebné do máp zakresliť 2 rôzne národné parky (Poloniny, Slovenský kras, Muránska planina, Malá Fatra), čo sú v rámci lokalizačných predpokladov jedny z najpríťažlivejších a najnavštevovanejších lokalít na Slovensku. Následne bolo potrebné zakresliť jednu CHKO (Biele Karpaty, Horná Orava). NP a CHKO sú po zisteniach

Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (2013) vôbec najnavštevovanejšími lokalitami cestovného ruchu na Slovensku. Ďalším prvkom do mapy bolo zaznačenie jednej významnej oblasti na Slovensku (Žitný ostrov, Tokaj). Slovensko má výrazný potenciál v oblasti rekreácie pri vode, preto respondent musel do mapy zakresliť dve vodné nádrže (Sĺňava, Liptovská Mara, Zemplínska Šírava). Mestský cestovný ruch v mape reprezentujú mestá Košice, Žilina, Nitra, čo sú historicky, kultúrne ale aj návštevnosťou dôležité strediská svojich regiónov. Vidiecky cestovný ruch v mape reprezentujú obce Oravská Polhora, súčasne najsevernejšia obec Slovenska, Spišské Podhradie, obec zapísaná na zozname kultúrneho dedičstva UNESCO, obec Patince, najjužnejšia a najteplejšia obec Slovenska s termálnymi prameňmi. Poslednou obcou, ktorú mali respondenti, konkrétne respondenti zo západného a stredného Slovenska za úlohu zakresliť bola obec Nová Sedlica, čo je najvýchodnejšia obec Slovenska a súčasne východzie miesto pre väčšinu turistických trás v NP Poloniny. Vzhľadom na to, že Slovenská agentúra pre cestovný ruch v spolupráci s Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja rozčlenila Slovensko na turistické regióny, ktoré kopírujú historické regióny, tak mal za úlohu respondent takisto jeden v mape zaznačiť (Gemerské Považie, Horné Považie, Záhorie).

Ďalšie 3 lokality v mapách boli pre všetky regióny spoločné. Respondent mal zakresliť polohu hlavného mesta Bratislavy, vzhľadom na jeho dôležitosť v podmienkach domáceho cestovného ruchu. Následne bol respondent požiadaný o zakreslenie jednej z pamiatok svetového dedičstva UNESCO a najvýznamnejšiu ZOO na Slovensku. Poslednou vecou, ktorú bolo do mapy potrebné zakresliť bol jeden ľubovoľný hrad, ktorý predstavuje historické dedičstvo Slovenska. Tieto lokality okrem hlavného mesta boli hodnotené len slovne nakoľko sme pri nich neskúmali presnosť zakreslenia, ale len všeobecný prehľad v podmienkach domáceho cestovného ruchu.

7 VYHODNOTENIE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETRENIA

Ako už bolo spomenuté, tak pre prácu celkovo použiteľných máp a dotazníkov bolo zozbieraných 268. Relatívny pomer respondentov medzi jednotlivými regiónmi sa snažil kopírovať relatívny pomer obyvateľstva v jednotlivých regiónoch v rámci celej Slovenskej republiky (Tab. 8).

Tab. 8: Pomer respondentov v jednotlivých regiónoch k pomeru obyvateľstva v jednotlivých regiónoch

Región	*Počet obyv. absolútny	Počet obyv. relatívny (%)
Západné Slovensko	2 479 266	45
Stredné Slovensko	1 340 811	25
Východné Slovensko	1 623 043	30
Slovenská republika	5 443 120	100
Vzorka respondentov (západ)	111	41
Vzorka respondentov (stred)	77	29
Vzorka respondentov (východ)	80	30
Vzorka respondentov (celkovo)	268	100

zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné dotazníkové šetrenie (2018)

* Pozn.: údaj k r. 2017

7.1 Osobné údaje

Hodnotenie demografických údajov bolo dôležité pre následné porovnanie mentálnych máp medzi jednotlivými demografickými skupinami. Dotazník pozostával z dvoch častí. Prvá, venovaná osobným údajom respondenta a druhá vzťahu respondenta k domácejmu cestovnému ruchu.

Ak sa pozrieme na štruktúru z hľadiska pohlavia tak v dotazníkovom šetrení veľmi mierne prevažovali ženy v pomere 51 % ku 49 %. Ďalším demografickým údajom, ktorý bol pre potreby práce zisťovaný, bol vek respondentov. Viac ako dve tretiny predstavovali ľudia vo veku do 40 rokov. Rozloženie do jednotlivých skupín bolo nasledovné:

- 15-25 - 32 % respondentov
- 26-40 - 35 % respondentov
- 41-55 - 21 % respondentov
- 55+ - 12 % respondentov

Z hľadiska dokončeného vzdelania boli respondenti rozdelení do 4 skupín: ZŠ a nedokončené vzdelanie, SŠ bez maturity, kde sa počítalo aj učňovské vzdelanie, SŠ s maturitou a VŠ, kde boli zahrnuté všetky stupne vysokoškolského vzdelania a takisto aj vyššie odborné vzdelanie. Takmer tri štvrtiny ľudí mali minimálne maturitu. Respondenti boli rozdelení v nasledujúcom pomere:

- ZŠ a nedokončené - 13 % respondentov
- SŠ bez maturity - 19 % respondentov
- SŠ s maturitou - 41 % respondentov
- VŠ - 27 %

Ďalším demografickým kritériom, ktoré bolo sledované bol ekonomický status obyvateľstva, čo má nemalý vplyv na aktivitu na poli domáceho cestovného ruchu. Respondenti boli rozdelení do 3 kategórií: študent, pracujúci, dôchodca. Vzhľadom na to, že v rámci týchto kategórií bol veľký nepomer medzi respondentmi tak porovnanie v rámci tejto demografickej štatistiky neprebehlo. Rozdelenie bolo nasledovné:

- študent - 24 %
- pracujúci - 69 %
- dôchodca - 7 %

Posledným a najdôležitejším kritériom z pohľadu zaradenia obyvateľstva do regiónu bolo bydlisko, konkrétne okres bydliska respondentov. Na Slovensku sa nachádza 79 okresov, z ktorých dotazníkové šetrenie pokrylo 80 %, teda 63 okresov s minimálne jedným vyplneným dotazníkom a mapou.

Poslednou otázkou v časti dotazníku s osobnými údajmi bola otázka, ktorá následne nadväzovala na časť so vzťahom k cestovnému ruchu. Otázka znela: *Myslíte si, že poznáte územie Slovenska?* Touto otázkou bol sledovaný individuálny pocit respondenta. Vyplňujúci mal ohodnotiť svoj individuálny pocit znalosti územia Slovenskej republiky na stupnici 1 - poznám veľmi dobre po 5 - nepoznám. Bolo zistené, že viac ako tri štvrtiny respondentov si myslia, že územie Slovenska poznajú aspoň priemerne. Rozdelenie odpovedí bolo nasledovné:

- známka 1 - 8 %
- známka 2 - 28 %
- známka 3 - 38 %
- známka 4 - 21 %
- známka 5 - 5 %

7.2 Cestovný ruch

Dôležitou časťou dotazníka pre hodnotenie vzťahu respondenta k domácemu cestovnému ruchu boli aj otázky smerujúce k cestovnému ruchu. Táto časť dotazníka obsahovala konkrétne otázky týkajúce sa preferencií cestovného ruchu respondenta.

Aký druh cestovného ruchu na Slovensku preferujete?

Možnosťou bolo vybrať viac odpovedí, pričom vznikali časté kombinácie aktívneho a menej aktívneho oddychu. Z pohľadu odpovedí bolo jednoznačné, že ľudia nad 40 rokov

preferujú kombináciu menej aktívneho druhu oddychu, teda rekreáciu pri vode a aktívnejšieho, teda horskej turistiky. Naopak mladšie generácie preferujú aktívnejší druh a to horská turistika alebo spoznávanie pamiatok. Keďže Slovensko ponúka obrovské možnosti rekreácie pri vode, ako bolo spomenuté v kapitole venovanej lokalizačným predpokladom, tak táto odpoveď bola obsiahnutá v 47 % dotazníkov. Je teda jasné, že takmer polovica opýtaných si uvedomuje a využíva potenciál Slovenska v tomto smere. Napr. už skôr spomenutý kúpeľný cestovný ruch sa podieľa na počte domácich návštevníkov takmer tromi štvrtinami prenocovaní. Ešte väčší potenciál má Slovensko v oblasti horskej turistiky, čo si uvedomujú aj obyvatelia. Viac ako 65 % ľudí preferuje horskú turistiku na Slovensku. Keďže Slovensko má okrem prírodného potenciálu aj obrovský potenciál v histórii a tradíciách, ako sme sa mohli dozvedieť z kapitoly venovanej lokalizačným predpokladom cestovného ruchu na Slovensku, tak jednou z odpovedí na otázku bolo aj spoznávanie pamiatok. Túto odpoveď zvolilo vo svojich dotazníkoch 53 % opýtaných, takže nadpolovičná väčšina rada spoznáva Slovensko aj z tohto smeru. Zaujímavým faktom je, že z celkových odpovedí bolo len 54 respondentov, čiže 20 %, ktorí majú radi chatárčenie alebo chalupárenie a z nich bolo len 11 respondentov nad 40 rokov. Môže to byť spôsobené tým, že väčšina ľudí nevlastní alebo nedisponuje vlastnou chatou alebo chalupou.

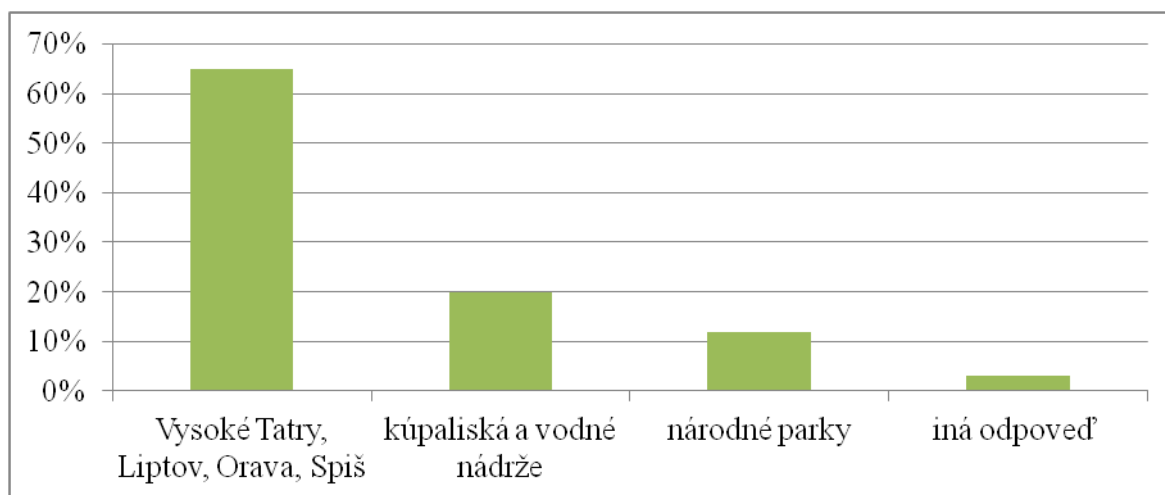
Poznáte nejakú inštitúciu, ktorá sa stará o propagáciu cestovného ruchu na Slovensku?

Na Slovensku existuje niekoľko inštitúcií, organizácií alebo spolkov, ktoré sa venujú propagácii cestovného ruchu. V kapitole 5.3 *Cestovný ruch na Slovensku v súčasnosti* sa spomína, že nositeľmi politiky cestovného ruchu je niekoľko štátnych a súkromných inštitúcií. Najdôležitejšou z pohľadu propagácie je portál Slovakia Travel spravovaný Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch, ktorá je od roku 2017 súčasťou Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Je to takisto najvýznamnejšia organizácia na poli štátnej politiky cestovného ruchu. Cieľom teda bolo zistiť aké povedomie o organizačnej štruktúre cestovného ruchu majú obyvatelia. Odpovede sa líšili, avšak prekvapením bolo, že SACR alebo Slovakia Travel v odpovediach dokázalo uviesť 24 % respondentov. Z nich tvorili až 77 % ľudia s minimálne maturitným vzdelaním. Môžeme teda pozorovať určitú koreláciu medzi dosiahnutým vzdelaním a povedomím o organizačnej štruktúre politiky cestovného ruchu. 21 % opýtaných uviedlo nejakú cestovnú kanceláriu, čo do istej miery môžeme takisto považovať za propagátora cestovného ruchu. Ďalšou odpoveďou, ktorá sa objavila v 5 % prípadov bola odpoveď Zväz cestovného ruchu na Slovensku, čo je zase najväčšia organizácia podieľajúca sa na politike cestovného ruchu na Slovensku mimo verejný sektor. Bez určenia odpovede bolo 50 % dotazníkov, z ktorých bola medzi

jednotlivými regiónmi neznalosť približne rovnaká, ale prevažne u opýtaných s nižším ako maturitným vzdelaním, takže znova pozorujeme určitú koreláciu medzi vzdelaním a úrovňou povedomia.

Ktoré oblasti na Slovensku sú podľa Vás najviac atraktívne z pohľadu letného/zimného cestovného ruchu ?

Marketingová stratégia cestovného ruchu v roku 2013 uviedla, že z pohľadu cestovného ruchu na Slovensku sú najatraktívnejšou oblasťou Vysoké Tatry, Liptov, Orava, Spiš nie len pre zahraničných, ale aj pre domácich účastníkov cestovného ruchu a to ako v zime, tak v lete. Preto z tejto otázky bolo zaujímavé pozorovať jednoznačnú voľbu odpovedí. 65 % všetkých odpovedí obsahovalo minimálne jednu z uvedených lokalít ak sa bavíme o letnej rekreácii (Obr. 21). Je teda jasné, že obyvatelia Slovenska si uvedomujú potenciál v horstve krajiny.

Obr. 21: Preferencie respondentov v oblasti letnej turistiky (zdroj: vlastné dotazníkové šetrenie, 2018)

Napriek tomu, že najvýznamnejšie strediská zimnej rekreácie sa nachádzajú mimo oblasť Vysokých Tatier, tak obyvatelia majú určitým spôsobom zaužívané vedomie o tom, že Vysoké Tatry sú typickou zimnou rekreačnou oblasťou. V každom jednom dotazníku sa objavila aspoň jedna z vyššie uvedených lokalít, takže celých 100 % opýtaných vidí atraktivitu Slovenska z pohľadu zimnej rekreácie v týchto konkrétnych lokalitách, čo korešponduje aj so zisteniami SACR v Marketingovej stratégii, že práve tieto lokality sú pre domáci cestovný ruch najpríťažlivejšie a najnavštevovanejšie. Mimo týchto lokalít sa objavili medzi odpoveďami aj Nízke Tatry.

Ktoré oblasti na Slovensku majú podľa Vás nedostatočne využitý potenciál k realizácii cestovného ruchu?

Poslednou otázkou, na ktorú bol dotazník zameraný bola otázka, kde mohol respondent vyjadriť svoj subjektívny názor na potenciál Slovenska v oblasti cestovného ruchu. Cieľom

bolo zistiť kde vidia Slováci nedostatky na poli domáceho cestovného ruchu. Na túto otázku dokázalo odpovedať iba 42 % respondentov. Ostatné dotazníky boli bez odpovedí alebo bolo odpoveďou *neviem/neviem sa vyjadriť*. Pri hodnotení tejto otázky sa prejavila subjektivita respondenta najviac. 70 % odpovedí smerovalo k východu Slovenskej republiky. Najviac nedostatkov Slováci vidia v nedokončenej diaľnici resp. nedostatočnej infraštruktúre, s ktorou sa spája následná slabá propagácia severovýchodu, juhovýchodu a vôbec východu Slovenska. Odpovedí, ktoré sa nejakým spôsobom spájali s východom republiky bolo z celkových odpovedí až 70 %. Ako bolo už spomínané pri lokalizačných predpokladoch tak diaľnica a vôbec kvalitná infraštruktúra je smerodajná v podpore rozvoja cestovného ruchu a v tejto oblasti vidia respondenti najväčší problém. Ak zhrnieme individuálne odpovede do určitých kategórií, tak ďalšími odpoveďami boli: sever a stred krajiny a jeho propagácia, juh krajiny a jeho propagácia, nedostatočná starostlivosť o prírodné či kultúrne dedičstvo, chátrajúce zariadenie v strediskách horskej turistiky či nekvalitné služby. Je zaujímavé, že takmer 95 % odpovedí respondentov z východného Slovenska sa takisto týkalo samotného regiónu či už ich bydliska alebo celkovo východu krajiny v súvislosti s infraštruktúrou. Je teda evidentné, že samotní obyvatelia vidia ten vlastný región ako najviac zanedbávaný.

8 ANALÝZA AGREGOVANÝCH MÁP V JEDNOTLIVÝCH REGIÓNOCH

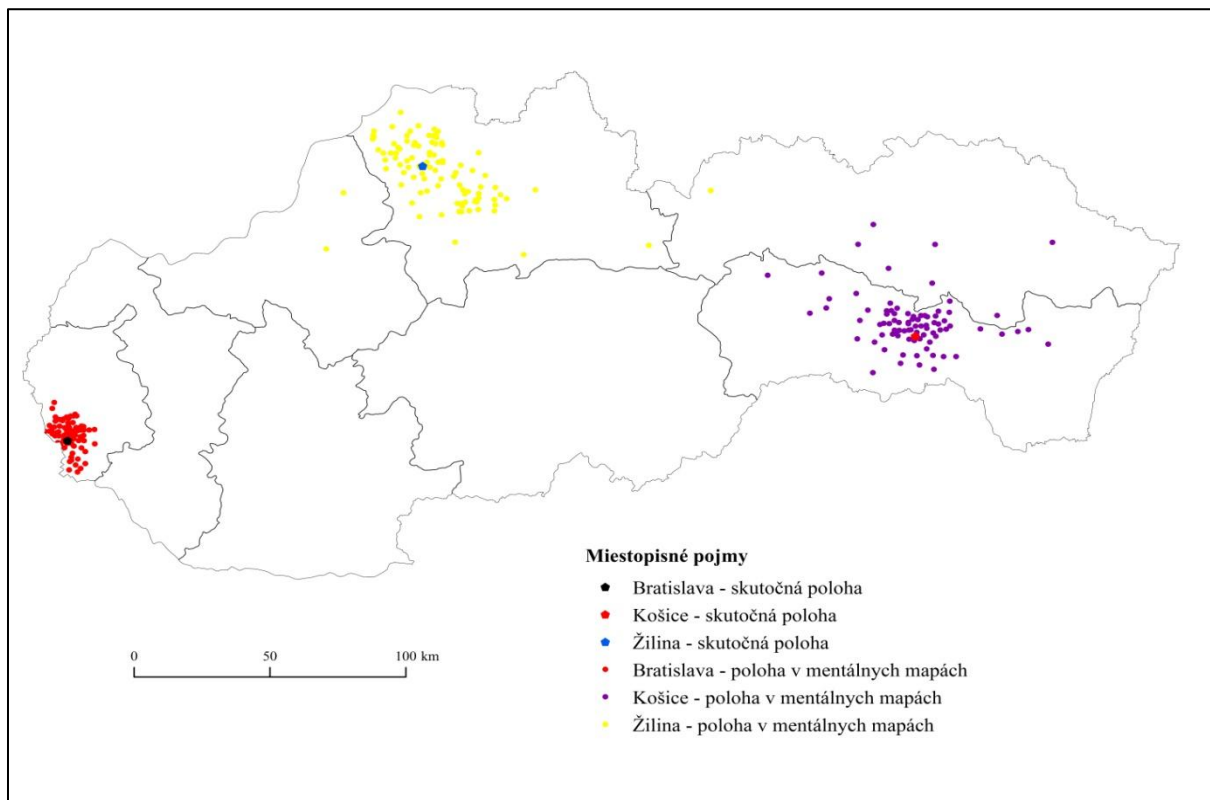
V predmetných regiónoch bolo možné skúmať odlišnosti vo vnímaní priestoru Slovenska a jeho turistických lokalít z mentálnych máp. Napriek tomu, že niektoré lokality boli na zakreslenie spoločné pre dva rôzne regióny tak v niektorých prípadoch bolo možné sledovať veľké rozdiely v presnosti zakreslenia daných lokalít. Zaujímavým faktom je aj to, že sa vo všetkých dotazníkoch stretávame s kompletným vyplnením mentálnych máp, avšak môžeme sledovať určité prvky náhodného zakreslenia alebo dokonca tipu zo strany respondenta. Tieto osobitosti a rozdiely budú analyzované v nasledovných kapitolách. Z niektorých nasledujúcich mentálnych máp je možné vidieť, že počet zakreslených bodov nekopíruje celkový počet respondentov. Dané je to tým, že niektoré body buď presne kopirovali skutočnú polohu danej lokality, alebo sa viac zakreslených bodov nachádzalo na jednom mieste. Takisto pri plošných lokalitách cestovného ruchu prebehlo len celkové súhrnné znázornenie dosiahnutých výsledkov a slovný komentár v záveroch práce.

8.1 Analýza agregovaných mentálnych máp respondentov zo západného Slovenska

Pri tvorbe mentálnej mapy u obyvateľov zo západného Slovenska sa zúčastnilo 111 respondentov. Celkovo bolo zakreslených 1665 prvkov z ktorých 1332 bolo zobrazených v mapách. Pre obyvateľov západu boli vybrané lokality nachádzajúce sa na strednom a východnom Slovensku. Boli to tieto prvky: NP Poloniny, NP Slovenský kras, CHKO Horná Orava, vinohradnícka oblasť Tokaj, vodná nádrž Zemplínska Šírava, vodná nádrž Liptovská Mara, mestá Žilina a Košice, obce Nová Sedlica a Spišské Podhradie a región Gemer. Ostatné prvky boli spoločné s ostatnými regiónmi: hlavné mesto, 1 pamiatka UNESCO, najvýznamnejšia ZOO, ľubovoľný hrad.

Agregovaná mentálna mapa obyvateľov západu bola rozdelená na 5 individuálnych máp, kde v 3 z nich boli zaznačené bodové vrstvy, následne porovnané demografické štatistiky a v 2 plošné vrstvy, pri ktorých bolo analyzované len súhrnné hodnotenie v rámci každého regiónu. V prvej mape (Obr. 22) sú hodnotené prvé 3 bodové lokality: mestá Bratislava, Košice a Žilina. Prvky boli označené bodmi pričom bola skúmaná presnosť zaznačenia.

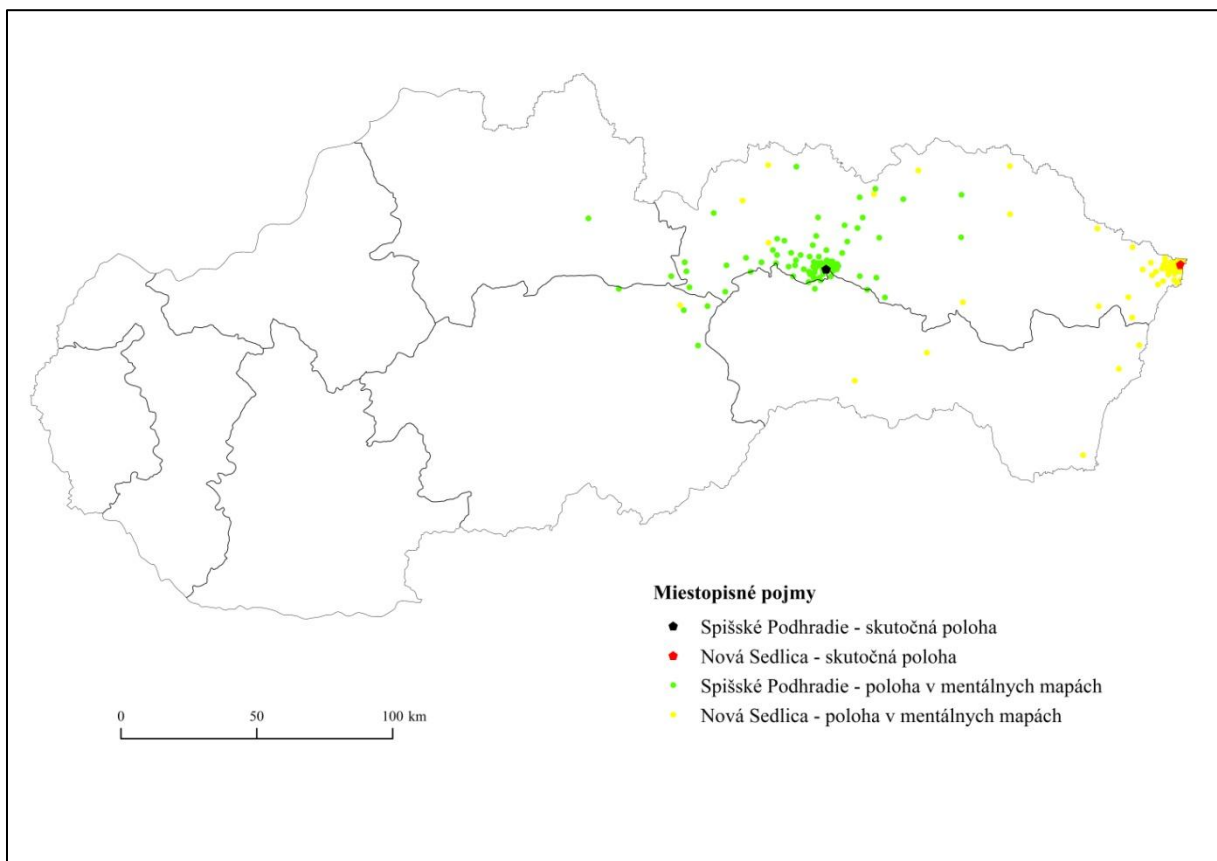
Z tejto mapy sme zistili, že v priemere sa líšila vzdialenosť zaznačeného bodu k skutočnosti v rámci hlavného mesta o 6 km, v rámci Žiliny o 16 km a v rámci Košíc o 14 km. Zistili sme, že ani pomocná mapa s označenými hranicami krajov v niektorých prípadoch nenaviedla respondenta k správne zakresleniu. 7 respondentov napr. zakreslilo Košice v Prešovskom kraji. V porovnaní medzi pohlaviami (Príloha 1) môžeme konštatovať, že presnejšie zakresľovali ženy v prípade hlavného mesta aj v prípade Košíc. V prípade Žiliny boli body v porovnaní so skutočnosťou zakreslené lepšie mužmi. V porovnaní vekových kategórií (Príloha 2) sme zistili, že najpresnejšie vo všetkých prípadoch zaznačovali uvedené bodové prvky respondenti vo veku 26-40 rokov. V prípade kategórie dosiahnutého vzdelania pozorujeme už viackrát spomínanú koreláciu medzi dosiahnutým vzdelaním a presnosťou zakreslenia (Príloha 3). Do máp uvedené prvky najlepšie zakresľovali respondenti s minimálne maturitným vzdelaním.

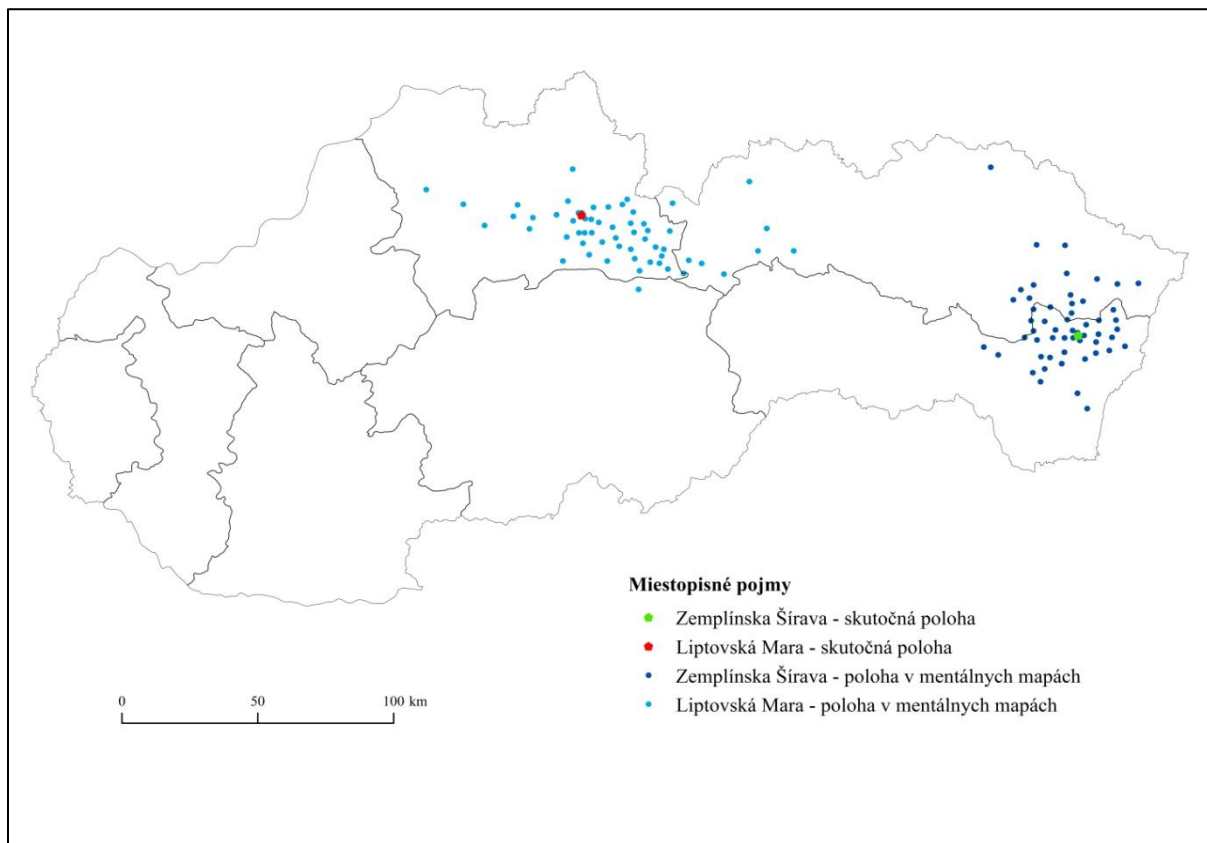
Obr. 22: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

V druhej a tretej mape (Obr. 23, Obr. 24) sme hodnotili takisto presnosť zakreslenia bodových prvkov čo boli obce Nová Sedlica a Spišské Podhradie a vodné nádrže Liptovská Mara a Zemplínska Šírava. V prípade zakreslenia obcí, hlavne obce Nová Sedlica už vidíme v mape znaky tipu alebo náhodného zakreslenia. Respondenti si vo väčšine prípadov uvedomovali, že obec sa nachádza na východe SR avšak presnú lokalitu v mnohých prípadoch nedokázali označiť, najvzdialenejší bod bol označený vo vzdialenosť 184 km od skutočnej polohy. V rámci Spišského Podhradia už bola presnosť vyššia, priemerná odchýlka bola len 14 km. Respondenti dokázali približne identifikovať s pomocou hraníc krajov kde sa nachádza región Spiša a tak presne zakresliť. Čo sa týka pohlaví (Príloha 4) tak rovnaké nepresnosti boli u kategórií mužov aj žien. Avšak v rámci presnosti boli nižšie odchýlky u žien v prípade Novej Sedlice a u mužov v prípade Spišského Podhradia. V prípade rozdelenia do vekových kategórií (Príloha 5) sme zistili, že najpresnejšie zakresľovali respondenti v kategórii 26-40 rokov v oboch prípadoch. Ak sa pozrieme na porovnanie medzi jednotlivými vzdelanostnými kategóriami tak najlepší výsledok dosiahli respondenti v kategórii SŠ s maturitou. Tu však nepozorujeme súvislosť dosiahnutého vzdelania a výsledkov nakoľko vysokoškooláci dosiahli najvyššie odchýlky v oboch prípadoch a to až 35 km priemerne pri Novej Sedlici a až 50 km odchýlka pri Spišskom Podhradí (Príloha 6).

Liptovská Mara a Zemplínska Šírava sú dve najvýznamnejšie vodné plochy na Slovensku a ich lokalitu poznajú aj respondenti zo západného Slovenska pričom priemerná odchýlka pri Liptovskej Mare bola 21 km a pri Zemplínskej Šírave len 13 km pričom najvzdialenejší bod bol vo vzdialenosti len 78 km. Môžeme však vidieť, že respondenti vo veľa prípadoch vybrali pre označenie nesprávny kraj hlavne pri označovaní Zemplínskej Šíravy. Zhodnotiť však môžeme relatívnu presnosť pri výbere regiónu. Porovnanie pohlaví (Príloha 7) vyšlo lepšie pre ženy v prípade Zemplínskej Šíravy a v prípade mužov Liptovskej Mary. Čo sa týka veku (Príloha 8), tak obe lokality najpresnejšie označili ľudia vo veku 26-40. V oboch prípadoch zaznačili presnejšie ľudia s maturitným vzdelaním (Príloha 9).

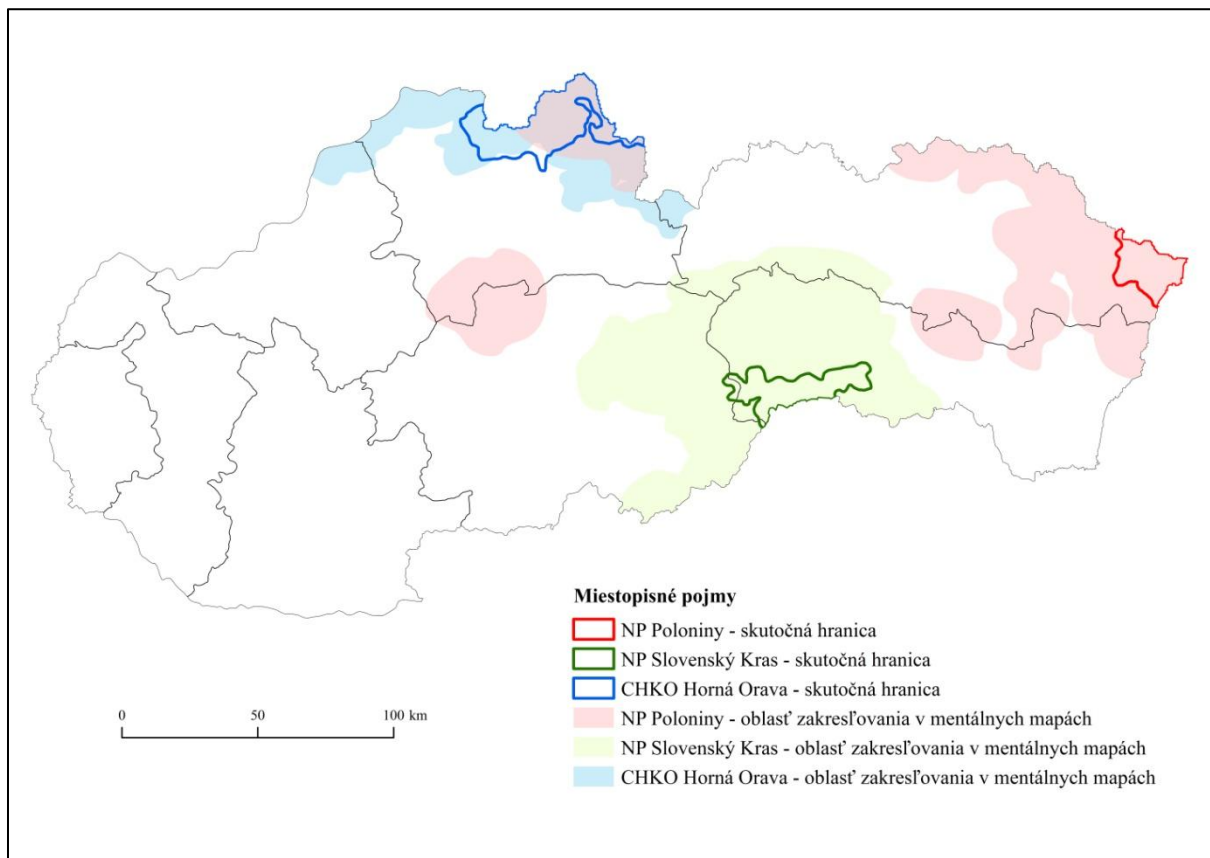

Obr. 23: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

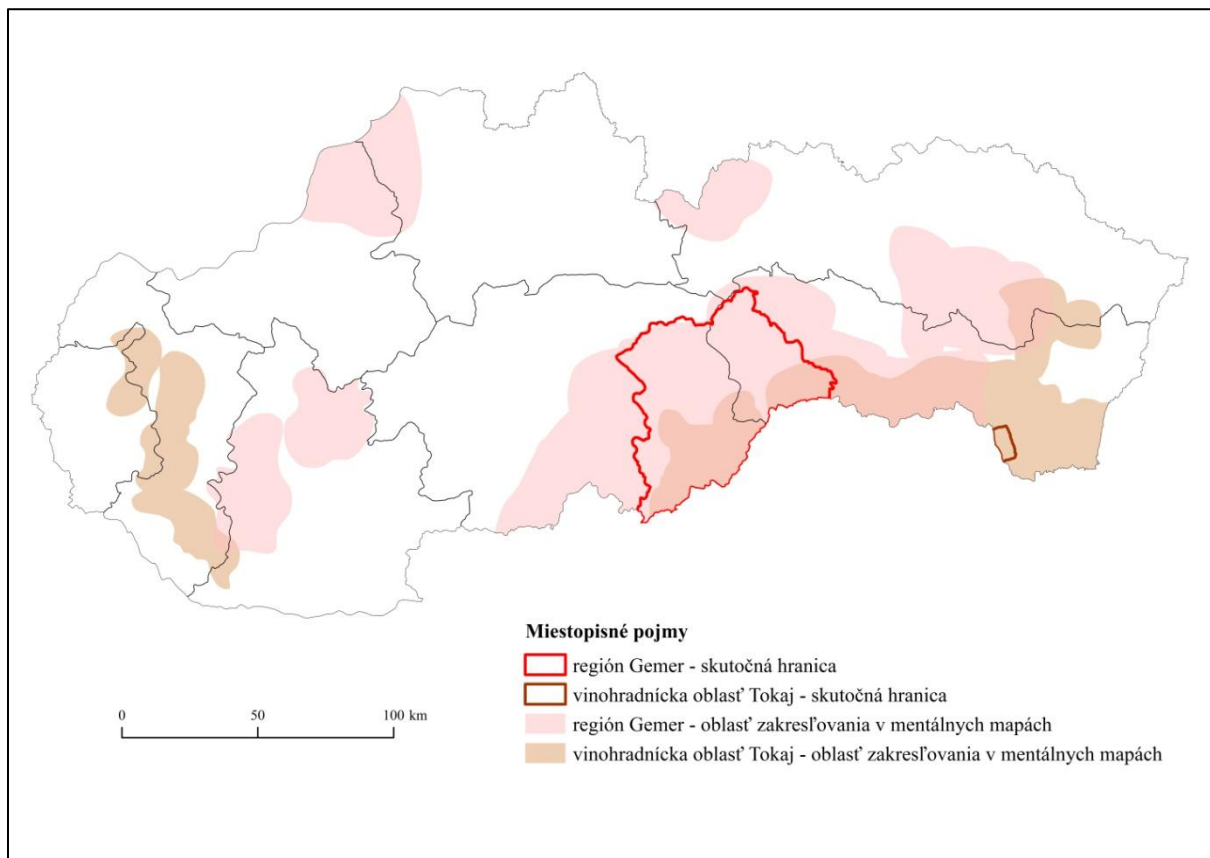
Obr. 24: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Ak sa pozrieme na hodnotenie plošných prvkov v mape tak spomedzi všetkých bola najpresnejšie zakreslená CHKO Horná Orava (Obr. 25). Percento prekrytia u respondentov bolo až 80 % a to aj napriek tomu, že niektorí označovali Hornú Oravu či už v Tatrách alebo dokonca na severe Trenčianskeho kraja. Môžeme však konštatovať, že obyvatelia západného Slovenska vedia, kde sa Orava nachádza. Všimli sme si však, že táto oblasť nebola prekrytá respondentmi v celej svojej veľkosti, nakoľko ju respondenti zakresľovali príliš tesne pri poľských hraniciach. O niečo horšie dopadol NP Slovenský Kras, ktorý dokázalo presne zakresliť, resp. z časti prekryť skutočné hranice 63 % opýtaných. Napriek tomu, že oblasť Slovenského Krasu bola respondentmi pokrytá celá, tak prevažná väčšina zakresľovala túto oblasť severnejšie, teda na hraniciach Prešovského a Košického kraja, čo spôsobilo horší výsledok. Spomedzi prvých troch plošných oblastí najhoršie dopadol NP Poloniny. Napriek tomu, že si väčšina opýtaných uvedomovala, že Poloniny sú lokalizované na východe Slovenska pre oblasť zakreslenia zvolili hlavne severnejšiu časť Slovenska a nie ten najvýchodnejší cíp. Niektorí respondenti dokonca zakreslili Poloniny na strednom Slovensku či v oblasti Oravy.

Obr. 25: Agregovaná mentálna mapa NP Poloniny, NP Slovenský Kras a CHKO Horná Orava respondentov zo západného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Posledné dva prvky, ktoré boli hodnotené boli historický región Gemer a Tokajská vinohradnícka oblasť (Obr. 26). Z mapy môžeme vidieť, že hlavne oblasť Gemeru robila respondentom problém. Napriek tomu, že jej skutočné hranice dokázalo prekryť viac ako 50 % tak vidíme, že niektoré oblasti boli zakreslené náhodne alebo sa jednalo o tip respondenta. Môžeme si takisto všimnúť, že Tokajská oblasť boli niektorými zakreslená na západe v tesnej blízkosti vinárskych oblastí Modry a Pezinka. Mohli by sme teda konštatovať, že lokality vinárskeho cestovného ruchu respondenti poznajú, avšak práve oblasť Tokaj mylne situujú na západ Slovenska, čo je však celkom logické, nakoľko vinársky cestovný ruch evokuje oblasti práve okolo Bratislavy. Celkovo však oblasť Tokaj bola respondentmi zakresľovaná pri maďarských hraniciach čo môžeme považovať za istú vedomosť respondentov o tom, kde Tokaj leží. Presnú lokalitu dokázalo označiť len 29 % opýtaných. Väčšina kreslila túto oblasť v strede juhu Košického kraja.

Obr. 26: Agregovaná mentálna mapa Gemeru a Tokaja respondentov zo západného Slovenska (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.4)

V rámci hodnotenia priestorových predstáv je nutné zhodnotiť aj označenie posledných 3 lokalít cestovného ruchu z máp. V týchto troch prípadoch nebola hodnotená presnosť zakreslenia alebo obsahová správnosť. Prvým prvkom bolo zakreslenie jednej pamiatky UNESCO. Správnu lokalitu dokázalo uviesť 73 %, nesprávnu alebo bez odpovede zvyšných 27 %. Najčastejšou odpoveďou bola lokalita Vlkolíneec, potom Spišský hrad a Banská Štiavnica. Ďalšími odpoveďami boli: Levoča, Bardejov, drevené kostoly v Kežmarku a Hronseku, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Spišská Kapitula alebo Spišské Podhradie. Čo sa týka hodnotenia, je teda zrejmé, že respondenti zo západného Slovenska poznajú pamiatky UNESCO na Slovensku a to aj tie menej známe resp. najnovšie zaradené.

Pri hodnotení zaznačovania najvýznamnejšej ZOO sme spozorovali individuálny názor na to, ktorá zo slovenských ZOO je pre respondenta najvýznamnejšia. Z pohľadu návštevnosti a veľkosti je to Národná ZOO Bojnice, ktorú uviedlo 80 % opýtaných. Zvyšok tvorila Bratislavská ZOO a dokonca ZOO Košice, kde sa môžeme domnievať, že v týchto prípadoch išlo skôr o osobný zážitok respondenta, z čoho aj vyplynula následná preferencia. Bratislavu uvádzali hlavne respondenti z okresu Bratislava či okolitých okresov. Išlo teda určitým

spôsobom o uvedenie si postavenia Bratislavy v sídelnej štruktúre a tým pádom aj v súvislosti so ZOO Bratislava.

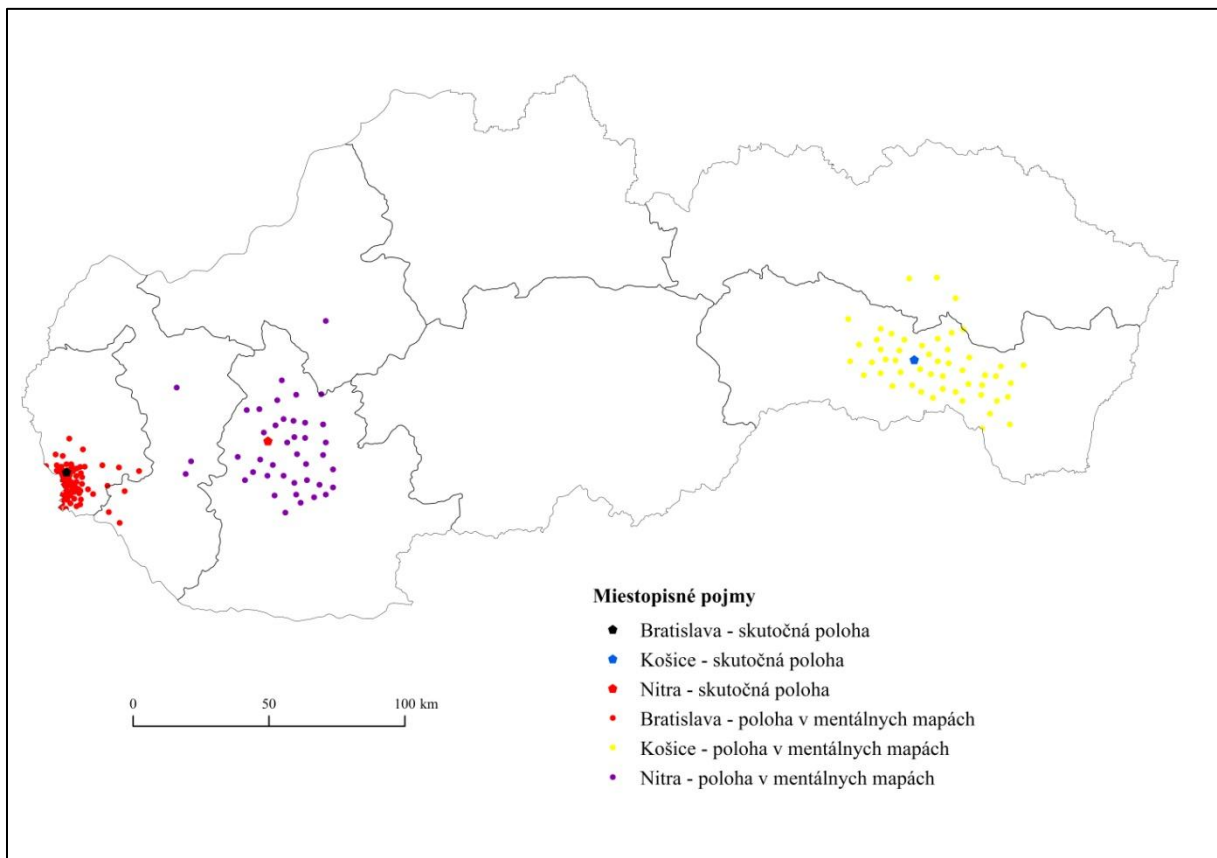
Posledným zakresleným prvkom bol ľubovoľný hrad. Nie len v prípade západného Slovenska, ale vo všeobecnosti bola spozorovaná istá tendencia označovať hrady pozdĺž hlavnej osi Bratislava - Žilina - Košice. Najviac zaznačení zaznamenal Trenčiansky hrad, po ňom Bratislavský a Nitriansky. Nasledované boli Spišským hradom. Sú to teda hrady, ktoré majú nadregionálny až nadnárodný význam. Množstvo zaznačených hradov bolo regionálneho významu, nakoľko v mnohých prípadoch respondenti zaznačovali hrady, ktoré sú situované v blízkosti ich bydliska, takže sa riadili určitým kotevným bodom, ktorý predstavuje práve miesto bydliska. Niekoľko respondentov dokonca zaznačilo menej známe hrady ďaleko od okresu ich bydliska, čím vlastne môžeme skonštatovať, že ich pravdepodobne sami navštívili a tým si utvorili svoju mentálnu mapu.

8.2 Analýza agregovaných mentálnych máp respondentov zo stredného Slovenska

Agregovanú mentálnu mapu respondentov zo stredného Slovenska tvorilo 77 ľudí, čiže spomedzi všetkých 3 regiónov najmenej. Celkovo bolo respondentmi zakreslených 1 155 prvkov, z ktorých v mapách bolo hodnotených 924. Pre obyvateľov stredného Slovenska boli vybraté prvky nachádzajúce sa na západnom a východnom Slovensku, kde 7 z 12 prvkov bolo rovnakých ako u obyvateľov západného Slovenska. Jednalo sa o tieto lokality: NP Poloniny, NP Slovenský Kras, CHKO Biele Karpaty, vinohradnícka oblasť Tokaj, vodné nádrže Zemplínska Šírava a Sĺňava, mestá Nitra a Košice, obce Nová Sedlica a Spišské Podhradie a historický región Záhorie. Takisto zvyšná 4 prvky boli spoločné aj pre tento región: hlavné mesto, 1 pamiatka UNESCO, ZOO a ľubovoľný hrad.

Pre zachovanie prehľadnosti bola takisto mentálna mapa respondentov zo strednej krajiny rozdelená na 5 individuálnych máp, kde boli prvky rozdelené rovnako ako v prípade obyvateľov západného Slovenska. Tak ako v predchádzajúcom prípade v prvej mape (Obr. 27) boli zaznačené 3 mestá: Bratislava, Nitra a Košice. V tejto mape sme takisto zisťovali presnosť zaznačenia. Ukázalo sa, že Bratislavu respondenti zaznačovali s priemernou odchýlkou 8 km, čo je o 2 km viac ako v prípade obyvateľov západu. Niektorí respondenti dokonca zakresľovali Bratislavu v Trnavskom kraji, takže znova môžeme považovať pomocné hranice v mape za prvok, ktorý v niektorých prípadoch nepomohol. Čo sa týka Košíc takisto sa odchýlka o 2 km líšila ako v prípade západného Slovenska a teda

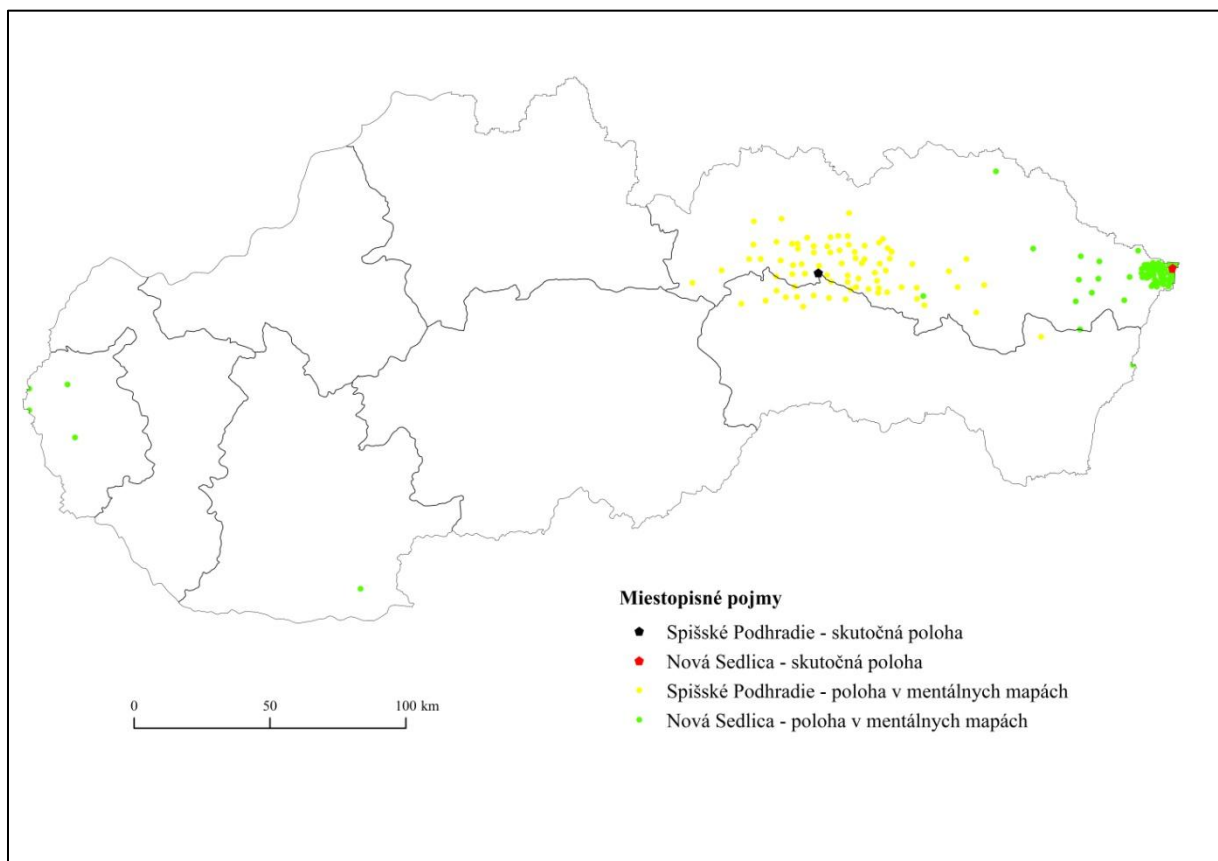
priemerne bola vzdialenosť od referenčného bodu 16 km a znova nastali prípady označenia Košíc v Prešovskom kraji. Spomedzi 3 miest v hodnotení najhoršie vyšla Nitra, kde najmenšia vzdialenosť od referenčného bodu bola 3 km a najvyššia až 50 km. Priemerná bola takmer 18 km. Nitra bola v niekoľkých prípadoch zaznačená v Trnavskom alebo Trenčianskom kraji. V prípade stredného Slovenska bol väčší nepomer medzi pohlaviami vo vyplnených dotazníkoch a mapách kde vo väčšom počte prevažovali ženy, no napriek tomu presnejšie dokázali zakresliť ako v prípade Košíc, tak v prípade Bratislavy (Príloha 10). V porovnaní vekových kategórií (Príloha 11) sme zistili, že najpresnejšie vo všetkých prípadoch zaznačovali uvedené bodové prvky respondenti vo veku 15-25 rokov čo je oproti kategórii 26-40 pri respondentoch zo západu zásadný rozdiel. Čo sa týka vzdelania (Príloha 12), tak najpresnejšie body zaznačili kategórie s minimálne maturitným vzdelaním čo znova udáva určitú koreláciu medzi vzdelaním a presnosťou zaznačenia.

Obr. 27: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Pri hodnotení ďalšej mentálnej mapy (Obr. 28) sme takisto hodnotili presnosť zaznačenia. Jednalo sa o obce Spišské Podhradie a Nová Sedlica. V oboch prípadoch boli odchýlky veľmi vysoké. Spišské Podhradie bolo zakreslené priemerne o 22 km od referenčného bodu a Nová Sedlica dokonca o 37 km, avšak len kvôli tomu, že niekoľko respondentov ju označilo pri západných hraniciach a nie východných. Ak odstránime tieto

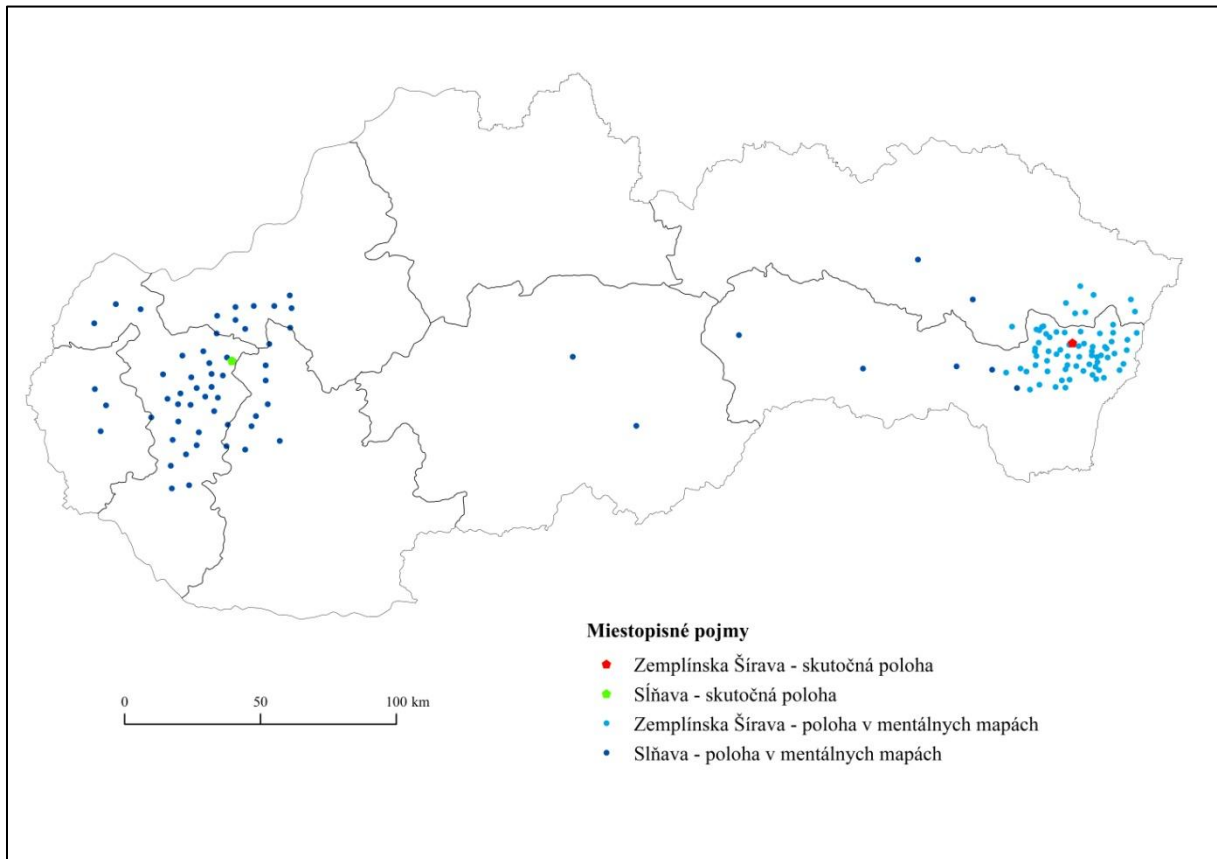
vysoké odchýlky, kde najvyššia dosahovala až 424 km, tak dostaneme lepšie výsledky ako v prípade západného Slovenska a to len 13 km. Tu teda môžeme potvrdiť hypotézu, že miesta bližšie okresu bydliska je možné pre človeka ľahšie označiť čo teda znamená, že Nová Sedlica je dostupnejšia pre obyvateľov stredú ako pre obyvateľov západu. To však neplatí v prípade Spišského Podhradia, ktoré lepšie zaznačili respondenti zo západu. V porovnaní pohlaví v oboch prípadoch lepšie výsledky dosiahli ženy, hlavne preto, že kvôli vysokým odchýlkam u mužov sú výsledky viac skreslené (Príloha 13). Čo sa týka vekových kategórií oba body presnejšie zakreslili respondenti vo veku 26-40 rokov (Príloha 14), čiže rovnaká veková kategória ako v prípade západného Slovenska. V rozložení vzdelanostných kategórií znova najlepšie zaznačovali respondenti v skupine SŠ s maturitou, rovnako ako v prípade západného Slovenska a týchto dvoch lokalít (Príloha 15).

Obr. 28: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Ďalšími bodovými prvkami hodnotenými v mape boli vodné nádrže Zemplínska Šírava a Sĺňava (Obr. 29). Pri týchto dvoch lokalitách sme spozorovali dva opačné extrémny. Zemplínsku Šíravu resp. aspoň lokalitu regiónu Dolný Zemplín dokázali respondenti zakresliť či odhadnúť z 89 % presne a naopak Sĺňava bola respondentmi zakresľovaná po území takmer celého západného Slovenska a v niektorých prípadoch aj na východe. Znova sa tu teda stretávame s určitými znakmi typu čo náhodného zakreslenia u menej známej lokality.

Zemplínsku Šíravu respondenti zo stredného Slovenska zakreslili presnejšie ako respondenti zo západného Slovenska, dokonca v menej prípadoch bola označená v nesprávnom kraji. Napriek tomu, obe lokality presnejšie zaznačovali ženy (Príloha 16). V prípade Sĺňavy sú výsledky znova skreslené vysokými odchýlkami v kategórii mužov no aj napriek odstráneniu týchto odchýlok dosiahli lepšie výsledky ženy, ktoré sa priemerne mýlili oproti skutočnosti o 17 km.

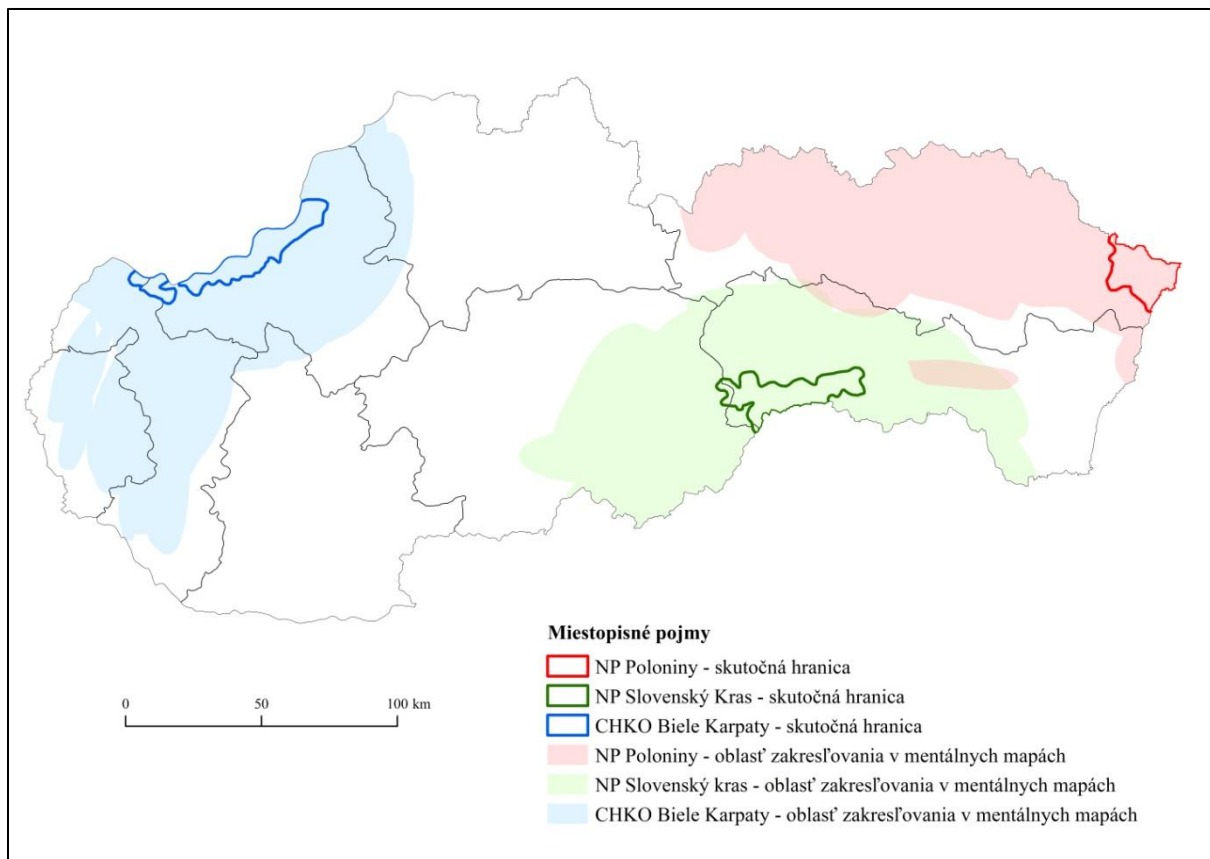

Obr. 29: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Sĺňavy respondentov zo stredného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Čo sa týka vekových kategórií, tak Zemplínska Šírava bola presnejšie zakreslená respondentmi v kategórii 15-25 rokov a Sĺňava respondentmi v kategórii 26-40 (Príloha 17). V rámci hodnotenia vzdelanostných kritérií mali najlepšie výsledky v prípade Zemplínskej Šíravy ľudia s vysokoškolským vzdelaním a v prípade Sĺňavy ľudia v kategórii SŠ bez maturity (Príloha 18).

Hodnotenie plošných prvkov, konkrétne NP a CHKO ukázalo oveľa širší rozptyl v zakreslených lokalitách ako v prípade západného Slovenska (Obr. 30). Najlepšie to môžeme vidieť na príklade NP Poloniny, kde bol obyvateľmi stredného Slovenska označený takmer celý Prešovský kraj ako lokalita, kde sa potenciálne NP Poloniny nachádza. Aj napriek tomu, že oblasť bola v mentálnych mapách prekrytá celá, tak spomedzi všetkých dokázalo presnú

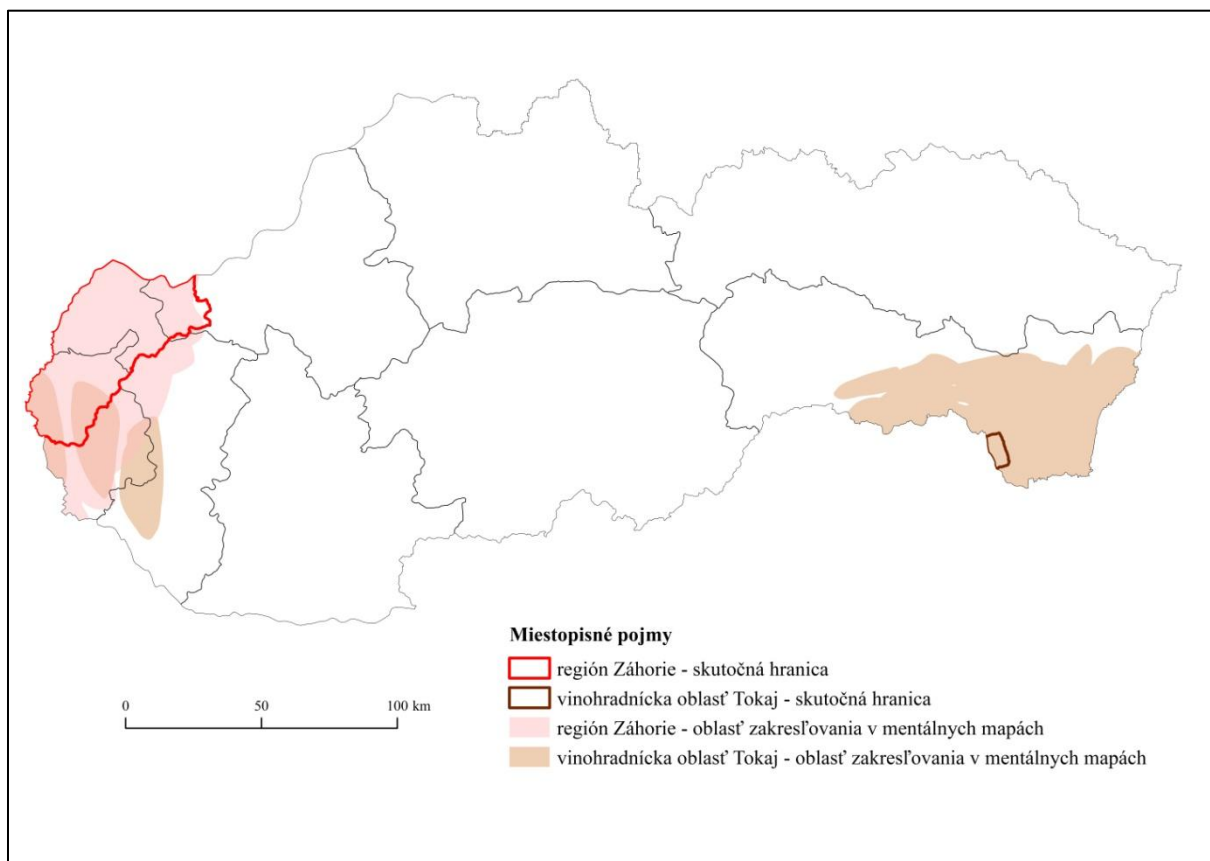
lokalitu určiť alebo prekryť referenčnú plochu iba 50 % opýtaných. Takisto aj v prípade NP Slovenský Kras bol rozptýl oveľa väčší ako v mapách respondentov zo západu, avšak presnosť zakreslenia vyššia. Lokalitu dokázalo určiť, resp. aspoň minimálne prekryť referenčnú plochu viac ako 76 % respondentov. CHKO Biele Karpaty boli spomedzi týchto troch lokalít zaznačované takisto relatívne presne. Respondenti zakresľovali túto lokalitu prakticky po celom území západného Slovenska, napriek tomu dokázalo referenčnú plochu prekryť 62 % respondentov. Zvyšní sa mylne domnievali, že Biele Karpaty sa potenciálne nachádzajú v oblasti, kde sa v skutočnosti nachádzajú Malé Karpaty či Strážovské Vrchy.

Obr. 30: Agregovaná mentálna mapa NP Poloniny, NP Slovenský Kras a CHKO Biele Karpaty respondentov zo stredného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Poslednými lokalitami, ktoré boli v mapách hodnotené boli vinohradnícka oblasť Tokaj a historický región Záhorie (Obr. 31). U Tokaja môžeme porovnať presnosť označenia s presnosťou označenia respondentov zo západu. Znova vidíme, že existuje spojitosť medzi miestom bydliska a bližší okolím. Keďže Tokaj sa nachádza na východe Slovenska, tak aj táto oblasť bola respondentmi zo stredného Slovenska zakreslená oveľa presnejšie ako v prípade západu. Tokaj dokázalo zaznačiť, či prekryť referenčnú plochu až 59 % respondentov, čo je dvakrát viac ako pri mapách zo západu. Aj tu sa však stretávame s prípadmi, kedy bola oblasť Tokaja zaznačená mylne v okolí Bratislavy, kde sa nachádzajú iné vinárske oblasti. Región Záhorie bol označený najpresnejšie vôbec zo všetkých lokalít pre stredné Slovensko. Každý

respondent dokázal aspoň z časti prekryť referenčnú plochu a teda skutočné hranice regiónu, no napriek tomu v mape vidíme, že nebola prekrytá ani celá oblasť regiónu.

Obr. 31: Agregovaná mentálna mapa Záhoria a Tokaja respondentov zo stredného Slovenska (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.4)

Takisto ako pri západnom Slovensku je potrebné aj vyhodnotenie zvyšných 3 lokalít zaznačených do máp. V rámci hodnotenia pamiatok UNESCO dokázalo správnu lokalitu uviesť 77 % respondentov. Najčastejšie uvádzanou pamiatkou bola znova obec Vlkolínec a po nej pamiatky v okolí Spišského hradu. Zvyšok tvoril drevený kostol v Hronseku, ktorý sa nachádza na strednom Slovensku, takže môžeme zhodnotiť, že respondenti sa riadili aj blízkosťou pamiatky ku svojmu okoliu. Zanedbateľný počet odpovedí dosiahli Bardejov, Levoča a Banská Štiavnica, ktorá napriek lokalizácii na strednom Slovensku nebola tak často zakresľovaná. Bez zaznačenia bolo 23 % dotazníkov.

Za najvýznamnejšiu ZOO považujú respondenti ZOO Bojnice, ktorú zakreslilo do máp 80 % opýtaných. Zvyšok tvorila ZOO Bratislava a 2 respondenti uviedli ZOO Košice, kde sa znova môžeme domnievať, že sa jedná o subjektívny názor na základe osobného zážitku z návštevy.

Pri hodnotení zakreslených ľubovoľných hradov sme si v rámci stredného Slovenska všimli najsilnejšiu väzbu medzi regiónom bydliska a tým, čo bolo zakreslené. Až 70 %

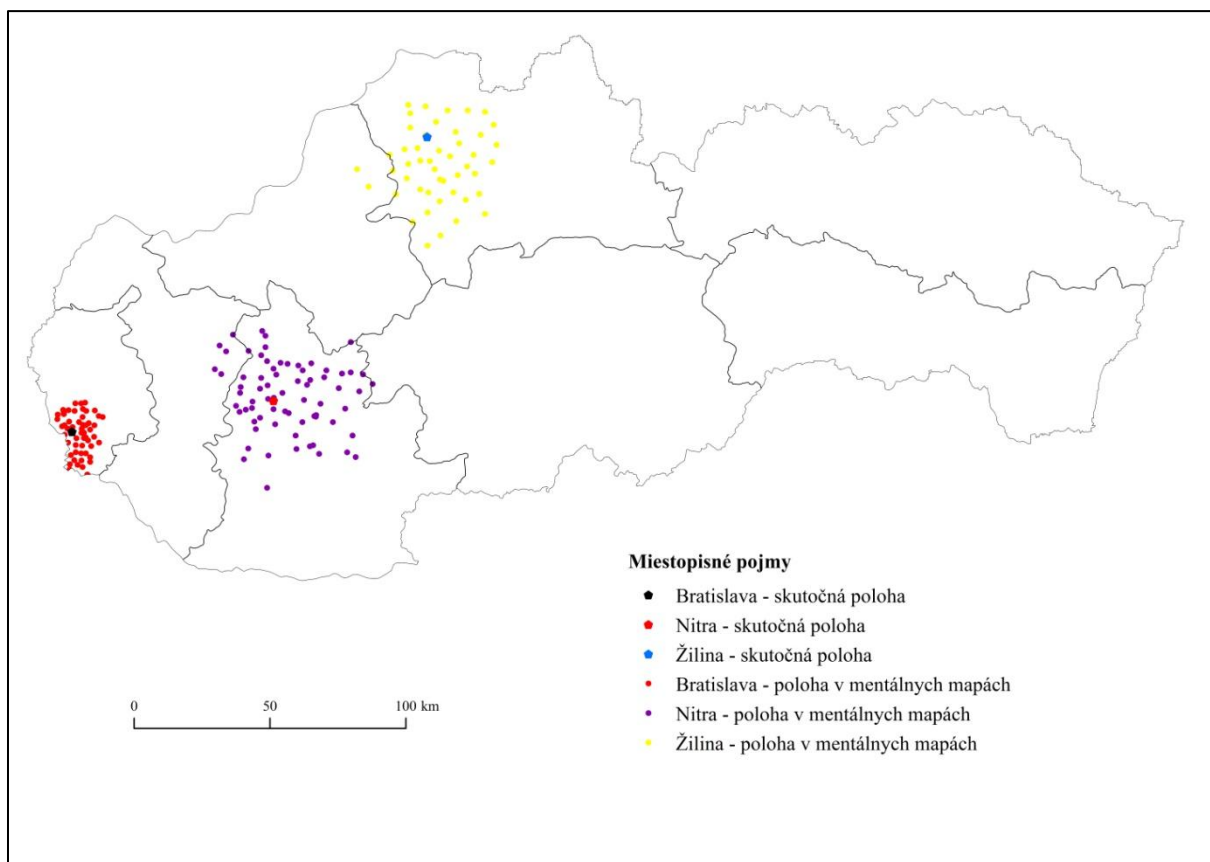
hradov, ktoré boli d máp zaznačené sa totiž nachádzalo na strednom Slovensku a jednalo sa hlavne o hrady regionálneho alebo maximálne nadregionálneho významu. Najviac odpovedí zaznamenal Zvolenský hrad, po ňom Oravský, ktorý však môžeme považovať za hrad národného či nadnárodného významu. Ďalšími často značenými hradmi boli Strečno, Fiľakovo, Lietava. Zvyšné hrady, ktoré dosiahli po 1, maximálne 2 odpovediach sa nachádzali hlavne v okresoch, v ktorých daný respondent žije alebo z nich pochádza. Mimo hrady stredného Slovenska boli znovu často zaznačené hrady na osi Bratislava - Žilina - Košice a to Bratislavský, Nitriansky, Trenčiansky či Spišský.

8.3 Analýza agregovaných mentálnych máp respondentov z východného Slovenska

Pri hodnotení a analýze mentálnych máp obyvateľov východného Slovenska bolo použitých 80 dotazníkov a mentálnych máp. Súhrnné bolo zakreslených 1 200 prvkov, z ktorých bolo v mapách vyhodnotených 960. Pri lokalitách určených pre respondentov z východu krajiny bolo znova 7 z 12 lokalít rovnakých ako v prípade predchádzajúcich 2 regiónov. Lokality boli zo západného a stredného Slovenska. Boli to tieto: NP Malá Fatra, NP Muránska Planina, CHKO Biele Karpaty, oblasť Žitného ostrova, historický región Horné Považie, vodné nádrže Liptovská Mara a Slňava, mestá Žilina a Nitra, obce Oravská Polhora a Patince. Pôvodne bola namiesto obce Patince zvolená obec Devín, avšak v sídelnej štruktúre Slovenskej republiky je Devín mestskou časťou Bratislavy a nie teda samostatnou obcou. Preto bolo potrebné zvoliť alternatívu, čiže prebehol druhý, alternatívny zberu dát. Zvyšné 4 boli znova spoločné aj pre tento región: hlavné mesto, ZOO, pamiatka UNESCO a ľubovoľný hrad.

Ak sa teda pozrieme na prvé 3 lokality označené do máp (Obr. 32), kde sa jednalo o mestá Bratislava, Nitra a Žilina, tak vidíme, že napr. Bratislavu dokázali respondenti zaznačiť s priemernou odchýlkou 8 km čo je rovnako ako v prípade stredného Slovenska. Môžeme teda zhodnotiť, že pozíciu hlavného mesta respondenti z východu poznajú napriek jej vzdialenosti od regiónov východu krajiny. Dokonca rádius zaznačovania bol len necelých 17 km, čo je vôbec spomedzi všetkých 3 regiónov najnižší. Znamená to teda, že v pomere k počtu opýtaných, respondenti z východného Slovenska najpresnejšie označili pozíciu hlavného mesta. V prípade Nitry bola takisto odchýlka o 1 km nižšia ako u respondentov zo stredného Slovenska a v prípade Žiliny o 3 km vyššia oproti respondentom zo západného Slovenska. Nie je teda možné v tomto prípade jednoznačne potvrdiť ani vyvrátiť hypotézu, že

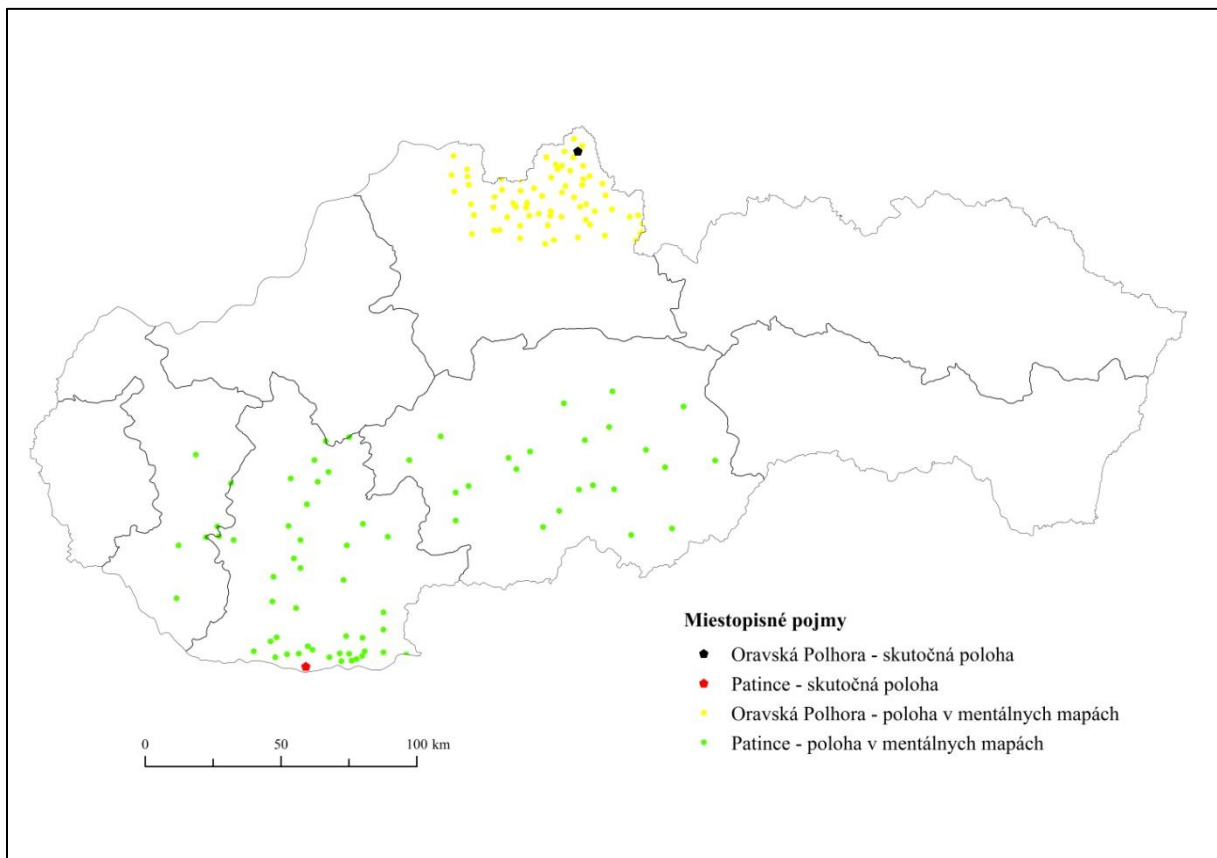
človek najlepšie pozná svoje bezprostredné okolie a so vzdialenosťou znalosti klesajú, nakoľko niektoré mestá lepšie označili respondenti zo vzdialenejších regiónov k tomu konkrétnemu mestu. Napriek všetkým skutočnostiam boli tieto mestá niekoľkokrát zakreslené v nesprávnom kraji.

Obr. 32: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Žiliny a Nítry respondentov z východného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Pri porovnaní medzi pohlaviami v presnosti zaznačenia dominovali vo všetkých 3 prípadoch muži (Príloha 19). Tu teda môžeme konštatovať, že určitú úlohu hrá genetika, kedy muži majú lepšiu predstavu o priestore ako ženy. Nie len v tomto prípade, ale aj v predchádzajúcich, kedy muži presnejšie zaznačovali dané lokality. Pri porovnaní vekových kategórií (Príloha 20) Bratislavu a Žilinu najpresnejšie zaznačili respondenti vo veku 15-25 rokov, rovnako ako vo výsledkoch zo stredného Slovenska a pri Nitre sa stretávame s tým, že najpresnejšie jednu z lokalít zaznačili respondenti v kategórii 26-40. Vzdelanostné kategórie takisto vo všetkých prípadoch najlepšie vyšli pre skupinu SŠ s maturitou (Príloha 21). Ľudia s maturitným vzdelaním vôbec najlepšie zaznačovali prvé tri bodové lokality vo všetkých 3 regiónoch. Znova je teda potrebné pripomenúť to, s čím sa stretávame vo výsledkoch veľmi často, a to určitú koreláciu medzi minimálnym dosiahnutým vzdelaním a výsledkami v mape.

Z hľadiska presného zaznačovania obcí, najhoršie dopadla obec Patince (Obr. 33). Respondenti z východného Slovenska takmer vôbec nevedeli odhadnúť kde sa táto obec nachádza. V mentálnej mape vidíme množstvo nepresných zaznačení, náhodných zaznačení alebo tipov zo strany respondenta. Najbližší bod k referenčnému bol vzdialený 5 km a priemerná odchýlka bola viac ako 62 km, čo je vôbec najhorší výsledok spomedzi obcí. Vidíme, že táto obec bola zaznačovaná prakticky po celom juhu západného a stredného Slovenska. Môžeme však vidieť aj relatívne presné zaznačenia aspoň čo sa týka oblasti. Na druhej strane obec Oravská Polhora už mala rádius zakreslenia nižší a to len 50 km s priemerom 26 km od referenčného bodu. Väčšina respondentov zaznačila Oravskú Polhoru správne v regióne Orava, no v niektorých prípadoch sa vyskytli aj body zasahujúce do regiónu Kysuce. Súhrne však môžeme konštatovať, že respondenti z východu majú aspoň približnú predstavu, kde sa táto obec nachádza.

Obr. 33: Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

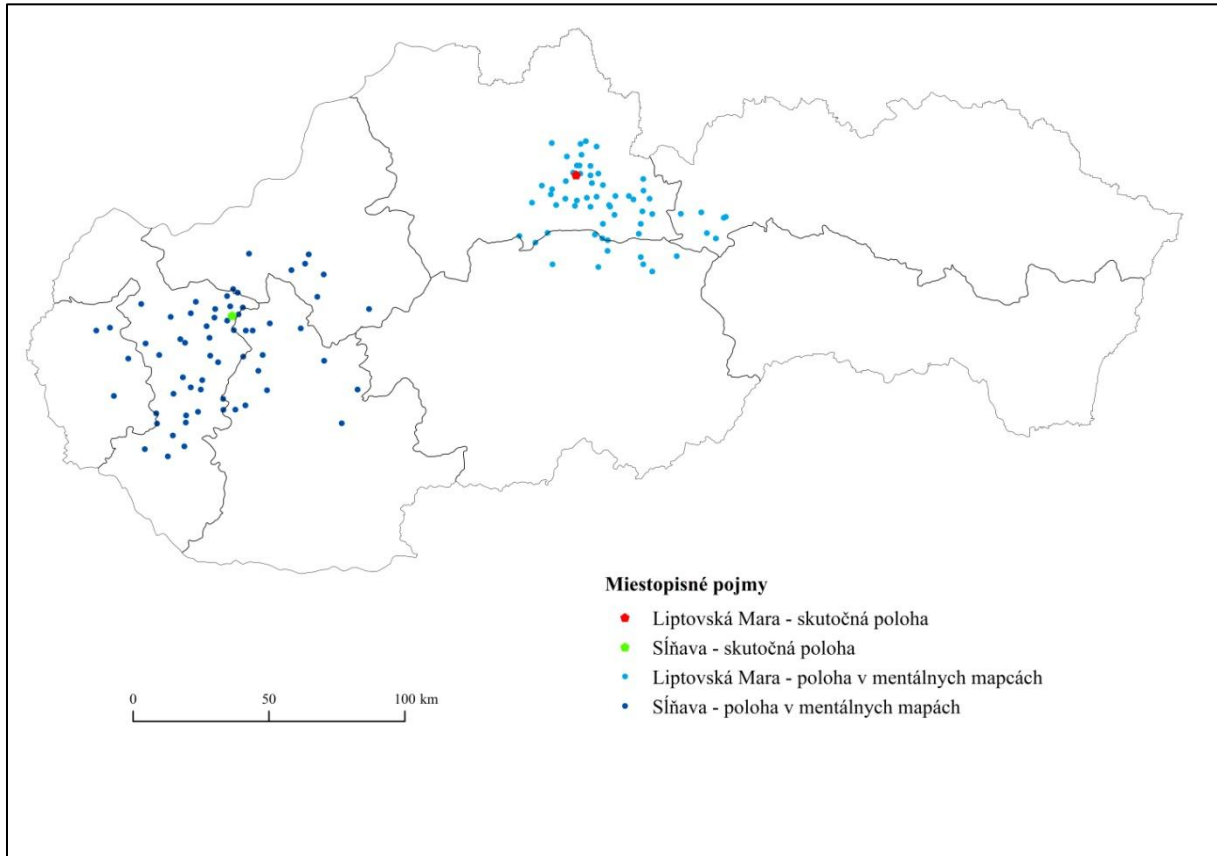
V pohľavnej štruktúre znova aj v tomto prípade oba body presnejšie zaznačovali muži (Príloha 22). Opäť teda sa určitým spôsobom prejavila genetika, kedy muži majú lepšiu predstavu o okolitom priestore. Pri hodnotení vekovej štruktúry sa vôbec prvýkrát stretávame s tým, že niektorú z lokalít dokázali s najmenšou odchýlkou zakresliť ľudia v kategórii 15-25. Konkrétne obec Patince. Dané je to hlavne tým, že respondenti z ostatných kategórií vo

väčšine prípadov zaznačovali hlavne mimo Nitriansky kraj čo vo výsledku poskytlo vysoké odchýlky. Čo sa týka obce Oravská Polhora najpresnejšie výsledky dosiahli respondenti v kategórii 26-40 (Príloha 23). Vidíme teda, že vo výsledku v 5 zo 6 prípadov obce najlepšie zaznačovali respondenti starší ako 25 rokov, ktorí majú väčšiu priestorovú znalosť ako mladší respondenti. Pri hodnotení vzdelanostných kategórií sme dosiahli znova rovnaké výsledky ako v predchádzajúcich dvoch prípadoch na západe či v strede Slovenska. Znova najpresnejšie zaznačovali respondenti v kategórii SŠ s maturitou (Príloha 24). Tu už teda môžeme potvrdiť hypotézu, že ľudia s vyšším dosiahnutým vzdelaním majú aj lepšie priestorové predstavy ako ľudia s nižším dosiahnutým vzdelaním.

Poslednými bodovými prvkami zakresľovanými respondentmi z východu Slovenska boli vodné nádrže Liptovská Mara a Slňava (Obr. 34). Tak ako v prípade stredného Slovenska aj u respondentov východného Slovenska vidíme menšiu neznalosť lokalizácie vodnej nádrže Slňava. Napriek tomu odchýlky sú oveľa nižšie ako v predchádzajúcom prípade u respondentov zo stredného Slovenska. Tu bola priemerná odchýlka len niečo cez 25 km pričom v mentálnych mapách zo stredného Slovenska dvojnásobne vyššia a teda 50 km. Vidíme, že aj keď sa táto lokalita letnej rekreácie a stredisko vodných športov nachádza na opačnom konci krajiny, tak respondenti z východného Slovenska majú väčšiu priestorovú znalosť ako respondenti zo stredného Slovenska, ktorí sú vzdialenosťou bližšie. V tomto prípade teda vyvraciam hypotézu, že so vzdialenosťou znalosť prostredia klesá. Vidíme však, že Liptovskú Maru ľudia vo väčšine prípadov chybné situovali východnejšie ako sa v skutočnosti nachádza. Na druhej strane región Liptova bol z 80 % dodržaný a Liptovská Mara bola teda zaznačená aspoň z tohto pohľadu presne. V rámci pohlavnej štruktúry presnejšie zakresľovali Liptovskú Maru muži a Slňavu zasa ženy (Príloha 25). Ak sa pozrieme na vekovú štruktúru a výsledky v mentálnej mape, tak znova dosahujeme rovnakých výsledkov a to v kategórii 26-40, ktorá zaznačovala najpresnejšie (Príloha 26). Vzdelanostnú štruktúru po prvýkrát a to v prípade Slňavy najpresnejšie reprezentujú výsledky v kategórii VŠ. Pri Liptovskej Mare ako aj v niekoľkých prípadoch predtým znova kategória SŠ s maturitou (Príloha 27).

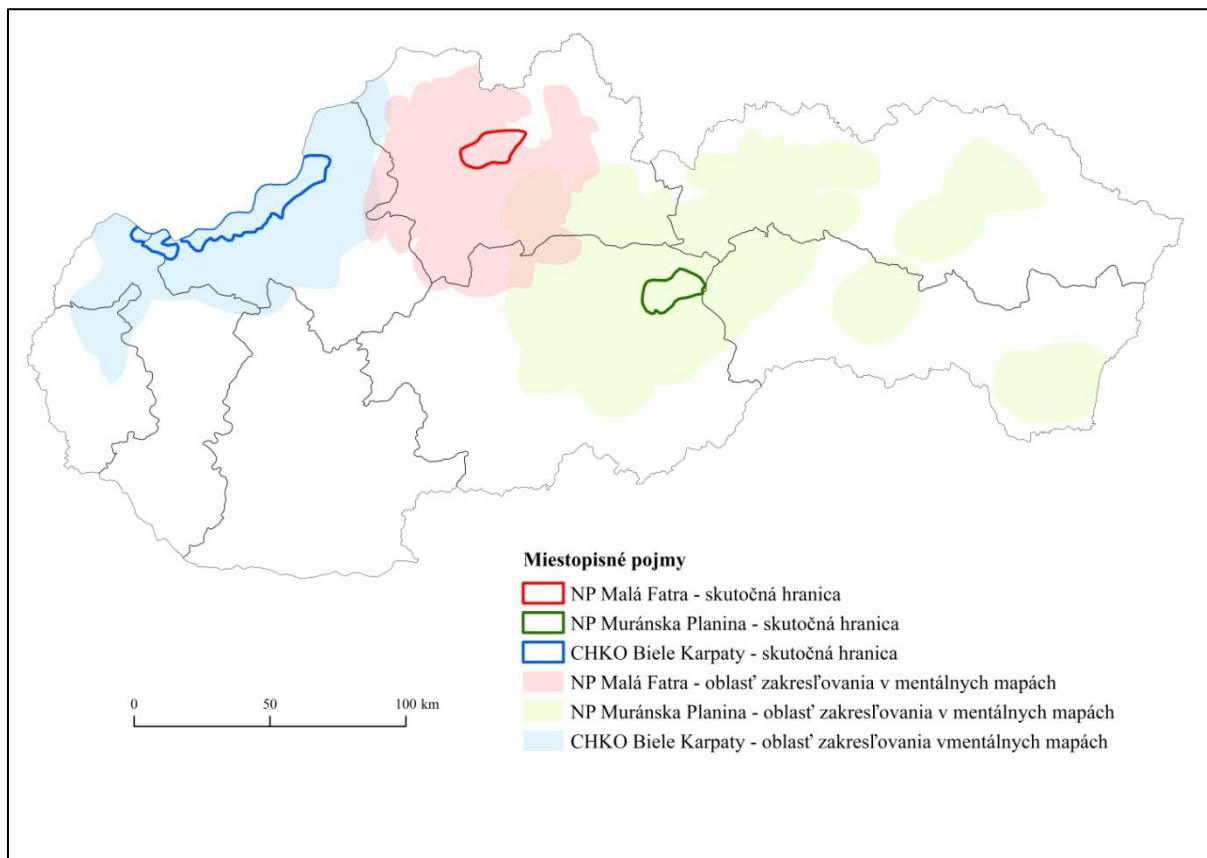
Pri hodnotení plošných prvkov sme zistili, že NP Muránska Planina bola vôbec najhoršie zaznačeným plošným prvkom spomedzi všetkých regiónov (Obr. 35). Napriek tomu, že bola skutočná oblasť pokrytá respondentmi celá, tak referenčnú plochu aspoň minimálne dokázalo prekryť len 38 % opýtaných a to aj napriek tomu, že tento národný park sa nachádza pri hraniciach Prešovského, Košického a Banskobystrického kraja. Ani tento fakt a blízkosť

k regiónu svojho bydliska nepomohli k presnejšiemu zaznačeniu. Takmer rovnakého výsledku dosiahol aj NP Malá Fatra, ktorému dokázalo referenčnú plochu prekryť len 53 % respondentov a to nebola ani prekrytá celá. NP Malá Fatra bol chybne veľmi často zaznačovaný južnejšie od svojej skutočnej lokality. Avšak je pravda, že tieto dva národné parky patria k tým rozlohou menším a preto ich bolo aj náročnejšie presnejšie zakresliť.

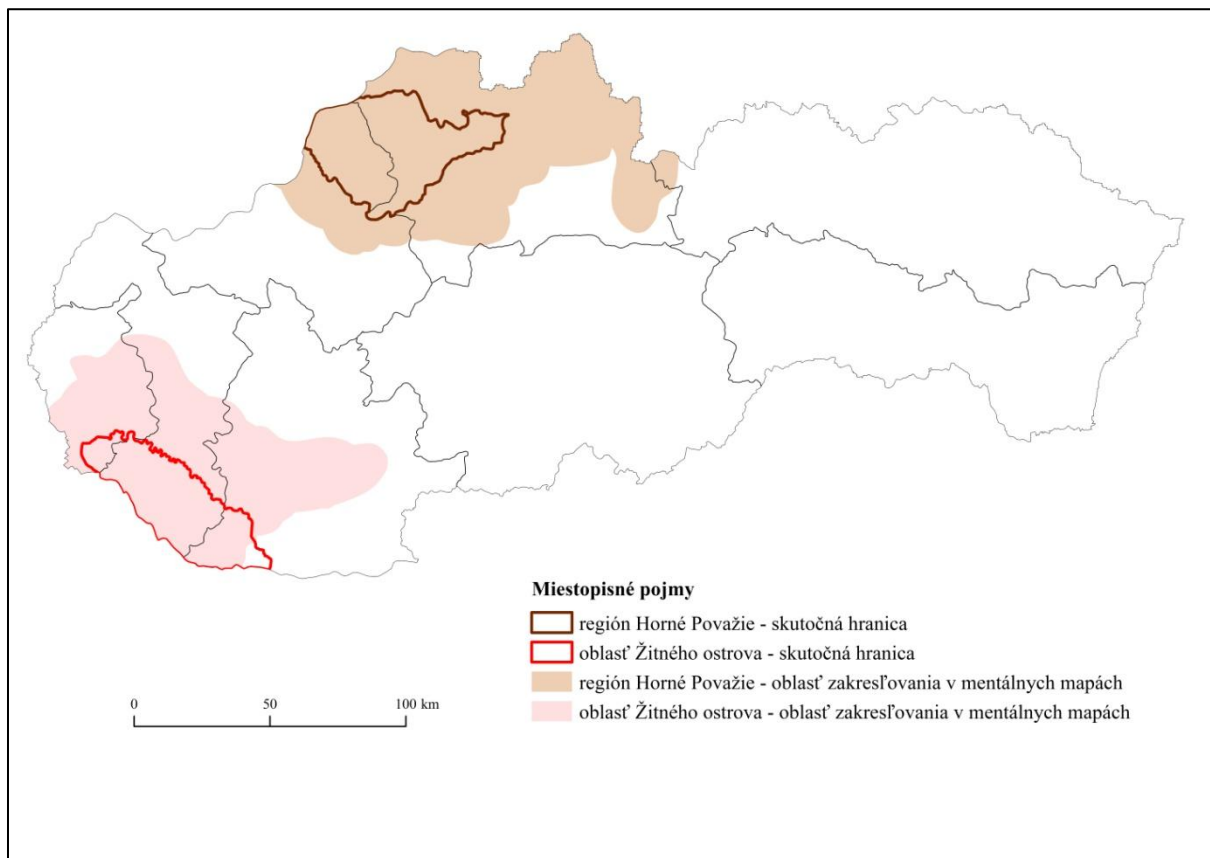
Obr. 34: Agregovaná mentálna mapa Liptovskej Mary a Sĺňavy respondentov z východného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Zaznačenie CHKO Biele Karpaty prinieslo prekvapivý výsledok. V predchádzajúcej mentálnej mape respondentov zo stredného Slovenska dokázalo referenčnú plochu CHKO Biele Karpaty prekryť 62 % opýtaných. Tu, v prípade máp z východného Slovenska to bolo až 84 % prekrytí. Znova teda vidíme, že toto zistenie nekorešponduje s teóriou, že so vzdialenosťou znalosť priestoru klesá. Je to už druhý prípad kedy mali obyvatelia východného Slovenska presnejšie výsledky v mentálnej mape ako obyvatelia z bližšieho okolia danej lokality. Avšak vyššie spomínaný NP Muránska Planina tento fakt neguje, nakoľko ani tesná blízkosť k východnému Slovensku nepriniesla lepšie výsledky.

Obr. 35: Agregovaná mentálna mapa NP Muránska Planina, NP Malá Fatra a CHKO Biele Karpaty respondentov z východného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Posledné dve lokality, ktoré mali respondenti z východu zakresliť boli oblasti Žitného ostrova a historický región cestovného ruchu Horné Považie (Obr. 36). Oblasť Žitného ostrova patrila k lokalitám spomedzi všetkých plošných, ktorá bola zakresľovaná najpresnejšie. Napriek tomu, že v mapách bola označená veľká časť juhu západného Slovenska ako potenciálna lokalita, tak referenčnú plochu dokázalo aspoň minimálne prekryť až 91 % respondentov čo po Záhori v prípade stredného Slovenska dáva 2. najlepší výsledok. Vidíme však, že ani v tomto prípade nebola celá oblasť Žitného ostrova pokryté v mentálnych mapách. Mapa môže navodzovať dojem, že mnoho respondentov označovalo za potenciálnu lokalitu severnejšie či východnejšie, ale pravdou je, že aj spomedzi týchto polygónov z mentálnych máp zasahovala väčšina aspoň časťou do skutočného referenčného polygónu a teda boli zakreslené veľké oblasti. Oblasť Žitného ostrova je teda všeobecne známa oblasť z pohľadu cestovného ruchu. Na druhej strane región Horné Považie, ktorý zasahuje do Trenčianskeho a Žilinského kraja už nebol tak presne zaznačený. Referenčný polygón bol prekrytý celý, no mnoho respondentov označovalo za oblasť Horného Považia aj oblasť Kysúc alebo Oravy, dokonca Tatier. Vo výsledku však vidíme, že sever Trenčianskeho, resp. Žilinského kraja bol označovaný presne.

Obr. 36: Agregovaná mentálna mapa Horného Považia a Žitného ostrova respondentov z východného Slovenska (zdroj: vlastné spracovanie v programe ArcMap 10.4)

Pri vyhodnocovaní posledných 3 prvkov v rámci východného Slovenska pozorujeme najmenšie rozdiely medzi regiónom bydliska a zvolenou lokalitou. Pri pamiatkach UNESCO v predchádzajúcich dvoch regiónoch najviac zaznačení dosiahla obec Vlkolínec. No v prípade východného Slovenska to bolo mesto Bardejov a jeho pamiatky. Spomedzi zaznačených lokalít, ktorých bolo 78 % (ostatné bez zaznačenia, resp. nesprávna lokalita) získal Bardejov až 44 %. Na druhom mieste bol Spišský hrad a okolité pamiatky a následne drevené kostoly v Bodružale či Kežmarku. Vidíme teda, že v prípade východného Slovenska sa výsostne jednalo o pamiatky nachádzajúce sa na východnom Slovensku. Vlkolínec zvolili len 4 respondenti. Čo sa týka pomeru celkových zaznačení a počtu mentálnych máp v rámci všetkých regiónov, tak respondenti z východného Slovenska dokázali až z 78 % zakresliť správnu pamiatku UNESCO.

Príslušnosť k regiónu východného Slovenska sa prejavila aj v zaznačovaní najvýznamnejšej ZOO, ktorú predstavuje ZOO Bojnice. V prípade východného Slovenska síce dosiahla najviac zaznačení, až 63 %, no až 22 % mentálnych máp obsahovalo označenie ZOO Košice. Tu teda vidíme najvyšší pomer medzi regionálnou príslušnosťou a výsledkami v mape. Znova sa môžeme len domnievať či sa jednalo o individuálnu skúsenosť či zážitok

s tou konkrétnou ZOO alebo dotyční respondenti skutočne považujú ZOO Košice za najvýznamnejšiu. Teoreticky by sa dal brať do úvahy aj prípad ak respondent, nie len z východného Slovenska, ale aj z ostatných regiónov zle pochopil zadanie a jednal na základe individuálneho rozhodnutia a nie na základe skutočnosti. ZOO Bratislava dosiahla len 15 % zaznačení v mentálnych mapách. Tu sa znova pravdepodobne jedná o postavenie Bratislavy a s ňou spojených lokalít v sídelnej štruktúre Slovenskej republiky a tým pádom o určitú nadradenosť nad ostatnými lokalitami.

Úplne poslednou hodnotenou lokalitou je Ľubovoľný hrad. 78 % zaznačených hradov sa nachádzalo na východnom Slovensku. Jednoznačne dominoval Spišský hrad, ktorý dosiahol 75 %. Zaujímavé však je, že až polovica respondentov, ktorí tento hrad zaznačili ho nedokázala vyhodnotiť ako pamiatku UNESCO a tým pádom nezakreslila nič, resp. zakreslila inú lokalitu ako lokalitu svetového dedičstva UNESCO. Iba 3 hrady dosiahli zvyšných 12 % a to Trenčiansky, Nitriansky a Oravský, čo sú hrady národného významu preto nie je prekvapivé, že boli zaznačené v mapách. Mimo Spišský hrad na východe boli zaznačované hrady regionálneho až nadregionálneho významu a vo väčšine prípadov hrady z okresu bydliska respondenta.

8.4 Medziregionálne porovnanie

Aby bolo možné porovnávať polohovú presnosť zakreslenia a rozdiely medzi jednotlivými regiónmi bolo treba porovnávať prvky, ktoré boli spoločné. Jednalo sa o mestá Bratislava, Košice, Nitra a Žilina (Príloha 28), obce Spišské Podhradie, Nová Sedlica (Príloha 29) a vodné nádrže Zemplínska Šírava, Liptovská Mara a Sĺňava (Príloha 30). Každý z týchto prvkov bol spoločný aspoň pre dva rôzne regióny. Ich hodnotenie prebehlo už v rámci predchádzajúcich kapitol, ale je potrebné aj výsledky interpretovať. Ako bolo spomenuté v kapitole 6.2 *Postup spracovania dát*, tak pre toto porovnanie slúžili mentálne mapy s pomocným polygónom, ktorý mal kruhový priemer 40 km. Všetky respondentmi zaznačené body spadajúce do tohto kruhového polygónu boli považované za správne zakreslené. V tabuľke (Tab. 9) sú uvedené ako *Počet správnych zakreslení*.

Tab. 9: Pomer správnych zaznačení respondentov v jednotlivých regiónoch pri spoločných bodových lokalitách

Lokalita	Počet respondentov				Počet správnych zakreslení				Relatívny pomer v % ([počet správnych zakreslení/počet respondentov]*100)			
	Západ	Stred	Východ	Celkovo	Západ	Stred	Východ	Celkovo	Západ	Stred	Východ	Celkovo
Bratislava	111	77	80	268	111	73	80	264	100	94,8	100	98,5
Nitra	0	77	80	157	-	41	50	91	-	53,2	62,5	57,9
Košice	111	77	0	188	89	54	-	143	80,1	70,1	-	76,1
Žilina	111	0	80	191	68	-	46	114	61,2	-	57,5	59,6
Spišské Podhradie	111	77	0	188	85	44	-	129	76,5	57,1	-	68,6
Nová Sedlica	111	77	0	188	91	60	-	151	81,9	77,9	-	80,3
Oravská Polhora	0	0	80	80	-	-	25	25	-	-	31,2	31,2
Patince	0	0	80	80	-	-	19	19	-	-	23,7	23,7
Liptovská Mara	111	0	80	191	67	-	49	116	60,3	-	61,2	60,7
Zemplínska Šírava	111	77	0	188	94	66	-	160	84,6	85,7	-	85,1
Sĺňava	0	77	80	157	-	27	32	59	-	35	40	37,5
PRIEMER					86,4	52,1	43	115,5	77,8	67,6	53,7	61,7

zdroj: vlastné dotazníkové šetrenie (2018)

*pozn: biela farba - spoločné lokality pre západ, stred a východ
 fialová farba - spoločné lokality pre západ a stred
 modrá farba - spoločné lokality pre stred a východ
 oranžová farba - spoločné lokality pre západ a východ
 hnedá farba - samostatné lokality pre východ

Pri pohľade na tabuľku vidíme, že najlepších výsledkov dosiahla Bratislava, kde z celkového počtu respondentov až 98,5 % dokázalo správne určiť polohu v rámci pomocného polygónu, naopak najhoršie dopadla obec Patince, ktorú dokázalo správne zakresliť len 23,7 % respondentov, avšak musíme brať do úvahy fakt, že tieto lokality sú extrémne prípady, nakoľko Bratislavu mali spoločnú všetky 3 regióny a naopak Patince a Oravskú Polhoru zakresľovali len respondenti z východu. Avšak je potrebné graficky interpretovať aj tento extrém, kedy tieto dve lokality boli zakreslené len respondentmi z východu (Príloha 31). Ak odstránime tieto dva opačné extrémny najlepšie výsledky dosiahla vodná nádrž Zemplínska Šírava, kde až 85,1 % zo 188 respondentov dokázalo polohu správne určiť. Naopak najhoršie dopadla vodná nádrž Sĺňava, kde dokázalo správnu polohu určiť len 37,5 % respondentov z celkového počtu 157.

Najlepším ukazovateľom sú priemerné hodnoty pri všetkých správnych výsledkoch, nakoľko všetky 3 regióny zakresľovali 7 bodových vrstiev. Teda sme spriemerovali počet správnych zaznačení pre každý región zvlášť k počtu 7 lokalít. Tu si môžeme všimnúť, že najlepšie zo všetkých regiónov dopadol západ kde v pomere k počtu respondentov (111) bolo až 77,8 % správnych zaznačení daných lokalít. Na druhom mieste je región stredného Slovenska, kde respondenti dokázali správne zaznačovať 67,6 % správnych lokalít v pomere

k ich celkovému počtu (77). Najhoršie dopadol región východného Slovenska, kde len 53,7 % z celkového počtu (80) dokázalo správne zaznačovať miesta daných lokalít.

9 ZÁVER

Z hľadiska cestovného ruchu ponúka priestor Slovenska zaujímavú a širokú škálu aktivít. Charakter Slovenska vychádza z charakteru prírodného prostredia, ktoré definuje Slovensko ako typickú horskú krajinu. Uvedomenie si prírodného, ale i kultúrneho bohatstva krajiny je základným krokom k realizácii aktivít na poli domáceho cestovného ruchu. Práca popisuje cestovný ruch ako celok a následne cestovný ruch ako jedno z odvetví rozvoja Slovenskej ekonomiky. Podľa Zväzu cestovného ruchu (2018) v súčasnosti cestovný ruch na Slovensku stagnuje a nie je konkurencieschopný čo je dôsledkom nedostatku investícií. Napriek tomu viac ako 60 % všetkých návštevníkov stále tvoria obyvatelia Slovenska a cestovný ruch sa do budúca javí ako najperspektívnejšie odvetvie národnej ekonomiky.

Táto práca je príspevkom k mentálnemu mapovaniu na Slovensku, pričom sa snaží analyzovať aktivitu slovenského obyvateľstva, resp. vzorky slovenského obyvateľstva zo všetkých regiónov, na poli domáceho cestovného ruchu. Priestorová predstavivosť je individuálna a rozdielna u každého človeka a preto bolo potrebné tieto individuality znázorniť aj graficky pomocou mentálnych máp. Pre zhodnotenie vytýčených cieľov práce sme zvolili určité výskumné otázky, na ktoré práca hľadala odpoveď.

Je možné potvrdiť hypotézu, ktorá tvrdí, že s rastúcou vzdialenosťou znalosť priestoru klesá?

Pre toto tvrdenie, ktoré vzišlo z hodnotenia preferenčných mentálnych máp sme zvolili už spomínaný spôsob 3 individuálnych mentálnych máp. Obyvatelia zo západu zaznačovali lokality zo strednej a východnej krajiny, obyvatelia strednej lokality zo západu a východnej a obyvatelia východnej lokality zo západu a strednej. Ak máme potvrdiť alebo vyvrátiť túto hypotézu musíme sa pozrieť na presnosť zakreslenia jednotlivých bodových a plošných prvkov v mentálnych mapách. Výsledkom je tvrdenie, že v prípade obyvateľov západného Slovenska priestorová znalosť so vzdialenosťou klesá, môžeme to vidieť predovšetkým na mapách znázorňujúcich plošné lokality cestovného ruchu. V prípade obyvateľov stredného Slovenska nemôžeme ani potvrdiť ani vyvrátiť túto hypotézu nakoľko niektoré lokality znázornili najpresnejšie spomedzi všetkých 3 regiónov a iné zase najmenej presne. U obyvateľov východnej hypotézu potvrdzujeme nakoľko spomedzi všetkých regiónov dosiahli respondenti z východnej najhorších výsledkov avšak v prípade plošných prvkov boli výsledky

najlepšie, ale sa na výsledky pozrieme so širšieho hľadiska môžeme zhodnotiť, že s rastúcou vzdialenosťou znalosť priestoru klesá.

Majú lepšiu priestorovú znalosť muži alebo ženy?

V tomto prípade sa jedná o otázku genetiky, ktorá napríklad tvrdí, že muži majú lepšiu priestorovú predstavivosť alebo znalosť ako ženy. Dané to je napríklad tým, že muži viac šoférujú či cestujú a preto sa v danom priestore pohybujú častejšie ako ženy. Pri hodnotení lokalít v mentálnych mapách sme zistili, že z celkového počtu 36 lokalít zakreslených vo všetkých mapách (25 bolo spoločných) 21 lepšie zaznačovali muži, čo je 58 %. Zvyšných 42 %, teda 14 lokalít lepšie zaznačili ženy. V tesnom pomere teda môžeme zhodnotiť, že celkovú priestorovú predstavivosť majú lepšiu muži ako ženy. Ak ale výsledky skreslíme o plošné lokality pri ktorých grafická interpretácia neprebehla, tak výsledky už nie sú tak rozdielne. V prípade bodových lokalít majú lepšiu priestorovú predstavivosť ženy v pomere 51:49. No prípade spomínaných plošných, ktoré sme v rámci demografických štatistík v práci nehodnotili by jednoznačne vyhrali muži v pomere 80:20.

Existuje spojitosť medzi vekom alebo dosiahnutým vzdelaním a úrovňou priestorovej znalosti?

Ak sa bavíme o vzdelaní jednoznačne môžeme potvrdiť koreláciu medzi dosiahnutým vzdelaním a úrovňou priestorovej znalosti. Zo všetkých 36 lokalít až 33 najlepšie zaznačovali ľudia s minimálne maturitným vzdelaním. Vidíme teda, že priestorovú znalosť reprezentuje aj úroveň dosiahnutého vzdelania obyvateľov. Len v 3 prípadoch označovali lokality presnejšie ľudia s nižším ako maturitným vzdelaním. Ak však znova skreslíme výsledky o plošné lokality, kde sme nevykonali grafickú interpretáciu, tak tomto prípade výsledky vyznievajú ešte jednoznačnejšie. Ľudia s minimálne maturitným vzdelaním dokázali všetky bodové lokality v mentálnych mapách zaznačiť najpresnejšie. Čo sa týka spomínaných plošných lokalít, tak znova len v 3 prípadoch z 15 bola úroveň vzdelania nižšia ako SŠ s maturitou. V rámci vekových kategórií 34 z 36 lokalít najpresnejšie označovali respondenti vo veku do 40 rokov. Z nich až 25 v kategórii 26-40. Vzhľadom na to, že v súčasnosti sú možnosti cestovania a dostupnosti lokalít cestovného ruchu na vyššej úrovni, je pochopiteľné, že mladšie generácie majú lepšiu priestorovú znalosť ako ľudia s vyšším vekom. Výsledky skreslené o plošné lokality takisto vyznievajú pre vekovú kategóriu 26-40 pričom v 15 z 21 prípadov zaznačovali najpresnejšie. Pri plošných lokalitách to bolo až 100 % v tejto vekovej kategórii.

Obyvatelia ktorého regiónu majú lepšiu priestorovú znalosť a situovaní turistických lokalít?

Výsledkom tohto výskumu je tabuľka v kapitole 8.4 *Medziregionálne porovnanie*, ktorá jednoznačne udáva percentuálny pomer správnych zaznačení k celkovému počtu respondentov, ktorí mali možnosť jednotlivé lokality zakresliť. Tento cieľ sme mohli vyhodnotiť len na základe porovnania medzi spoločnými lokalitami. Zistili sme, že najlepšiu priestorovú znalosť majú obyvatelia západného Slovenska. Môže to byť dané tým, že obyvatelia západného Slovenska majú väčšie možnosti na realizáciu cestovného ruchu a takisto najdôležitejšie oblasti cestovného ruchu sa nachádzajú mimo región západu a teda obyvatelia západného Slovenska tieto lokality navštevujú čo napomáha utváraniu ich mentálnej mapy.

Po zhodnotení a analyzovaní jednotlivých mentálnych máp a dotazníkov sme zistili, že obyvatelia Slovenska sú na poli domáceho cestovného ruchu aktívni čím si utvárajú svoju vlastnú percepciu priestoru. Tá im napomáha sa lepšie orientovať na území Slovenskej republiky a lepšie poznávať známe turistické lokality. Pri zaznačovaní jednotlivých lokalít sa naplno prejavila individualita každého jedinca. Pri vyjadrovaní vlastného názoru vo forme dotazníku či nakreslení individuálnej mentálnej mapy sa ľudia jednoznačne vyjadrili, že v oblasti cestovného ruchu sa má Slovensko a jeho obyvatelia stále čo učiť a na poli domáceho cestovného ruchu a jeho propagácie je stále čo zlepšovať.

10 SUMMARY

This thesis has been dealt with the analysis of differences in the perception of the imaginations of the Slovak Republic's space from the point of view of tourism. A partial topic has been the comparison of these imaginations among the population of Western, Central and Eastern Slovakia. The chapters has described general information about tourism, tourism in Slovakia and chapters dealing with space perception with presentation of the results. After evaluating and analyzing individual mental maps and questionnaires, we found that Slovak residents are active in the field of domestic tourism, creating their own perception of the space. This work is a contribution to mental mapping in Slovakia, trying to analyze the activity of the Slovak population. In this work, we found that the best spatial knowledge have inhabitants from region of Western Slovakia. This may be because the inhabitants of Western Slovakia have greater opportunities for tourism, and also the most important tourist areas are located outside the western region. In the area of tourism, Slovakia and its inhabitants are still learning and in the field of domestic tourism, and its promotion is still much to improve.

11 LITERATÚRA A ZDROJE

LITERÁRNE ZDROJE:

BOROVSKÝ, Juraj, Eva SMOLKOVÁ, Iveta NIŇAJOVÁ. *Cestovný ruch: Trendy a perspektívy*. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION spol. s.r.o., 2008, 280 s.

DRBOHLAV, Dušan. Mentální mapa ČSFR: Definice, aplikace, podmíněnost. *Sborník České geografické společnosti*. 1991, roč. 96, č. 3.

GALVASOVÁ, Iva, Jan BINEK, Jan HOLEČEK, Kateřina CHABIČOVSKÁ, Zdeněk SZCZYRBA et. al. *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008, 264 s.

GOULD, Peter, Rodney WHITE. *Mental Maps*. 2. vyd. Londýn: Routledge, 1986, 173. s.

GREGOROVÁ, Bohuslava. *Mentálne mapy ako metodický výskumný nástroj mestského cestovného ruchu na príklade Banskej Bystrice*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008.

GREGOROVÁ, Bohuslava. Zhodnotenie úrovne vedomostí študentov geografie o území Nízkyh Tatier prostredníctvom analýz mentálnych máp. *Zborník Mladí vedci*, 2010.

GÚČIK, Marian. *Cestovný ruch: Politika a ekonómia*. 1. vyd. Banská Bystrica: Dali-BB s.r.o., 2011, 188 s.

HYNEK, Alois, Jana HYNKOVÁ. Percepce prostředí a mentální mapy ve výchově k péči o životní prostředí. *Geografie*. 1979, roč. 84, č. 5.

KOLLÁR, Daniel. Subjektívne aspekty kvality života: Percepčia miest základných životných funkcií obyvateľov Slovenska. *Geographia Slovaca*. 2008, roč. 25.

KUČEROVÁ, Jana. *Plánovanie a politika v cieľových miestach cestovného ruchu*. 1. vyd. Banská Bystrica: Belianum, 2015, 130 s.

KYNCL, Martin. *Generování střední linie z datasetu mentálních map*. Olomouc, 2011. 42 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Přírodovědecká fakulta. Katedra geoinformatiky.

MARIOT, Peter. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: Veda, 1983, 223 s.

Manuál tvorby mentální mapy: Lynchovského typu. 2010, 17 s.

MELICHER, Richard. *Priestorová distribúcia kultúrnohistorických predpokladov cestovného ruchu na Považí*. Olomouc, 2015. 74 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Přírodovědecká fakulta. Katedra geografie.

NIŽNANSKÝ, Branislav. Mentálna mapa a profesionálne mapové diela. *Kartografické listy*. 1994, roč. 2.

NOVOTNÁ, Kateřina, Martin HANUS, Jan HÁTLE. Mentální mapa jako nástroj i předmět výzkumu geografického vzdělávání. *Geografie*. 2017, roč. 122, č. 3.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, 298 s.

PLESNÍK, Pavol. *Vymedzenie a ocenenie regiónov cestovného ruchu*. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2008, 88 s.

POLIŠENSKÁ, Veronika. Mentální mapy: Definice, výzkum a otázka prostorového rozhodování. *Československá psychologie*. 2006, roč. 50, č. 1.

PUTALOVÁ, Lenka. *Analýza mentálnych máp Afriky vo vybraných gymnáziách na Slovensku a v Českej republike..* Olomouc, 2014. 73 s. Diplomová práca. Univerzita Palackého v Olomouci. Přírodovědecká fakulta. Katedra rozvojových štúdií.

SIWEK, Tadeusz. *Percepce geografického prostoru*. 1. vyd. Praha: Česká geografická společnost, 2011, 164 s.

SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE CESTOVNÝ RUCH. *Marketingová stratégia SACR na obdobie 2014 – 2020*. Bratislava: SACR, 2013, 198 s.

SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE CESTOVNÝ RUCH. *Poklady Svetového dedičstva UNESCO*. Bratislava: SACR, 2016.

TOUŠEK, Václav, Jiří VYSTUPIL, Josef KUNC et al. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008, 411 s.

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE. *Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov*. 1. vyd. Prešov: Michal Vašek, 2006, 382 s.

ZELENKA, Josef et. al. *Výzkum kognitivních a mentálních map*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 191 s.

ZUBRICZKÝ, Gabriel. Príspevok k mentálnemu mapovaniu Slovenska. *Geografický časopis*. 1997, roč. 49, č. 3-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Aktuality SHMÚ. *Slovenský hydrometeorologický ústav* [online]. 16.1.2015 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.shmu.sk/sk/?page=2049&id=583>

Cestovný ruch. *Is.muni.cz* [online]. 1.9.2015 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1431/podzim2015/Z0046/um/59460803/5hospodarstvo.pdf>

Cestovný ruch na Slovensku začína stagnovať, treba mu výrazne pomôcť. *Zväz cestovného ruchu SR* [online]. 6.3.2018 [cit. 2018-12-26]. Dostupné z: <http://www.zcrsr.sk/ts-cestovny-ruch-na-slovensku-zacina-stagnovat-treba-mu-vyrazne-pomoc/>

Cestovný ruch Slovenska. *Zones* [online]. 25.3.2013 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.zones.sk/studentske-prace/geografia/6659-cestovny-ruch-slovenska/>

Diaľničná sieť. *Národná diaľničná spoločnosť* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.ndsas.sk/stavby/dialnicna-siet>

Doprava na Slovensku. *Referaty.sk* [online]. 9.8.2007 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://referaty.atlas.sk/prirodne-vedy/geografia/36679/doprava-na-slovensku>

Druhy a formy cestovného ruchu. *Ťaháky referáty* [online]. 7.4.2006 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://referaty.aktuality.sk/druhy-a-formy-cestovneho-ruchu/referat-9135?i9=a30b8eb98a99>

Formy cestovného ruchu. *Wiki CR* [online]. 6.11.2014 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://fim2.uhk.cz/wikicr/web/index.php/home/15-druhy-a-formy-cr/127-formy-cestovneho-ruchu>

Klimatické pomery Slovenskej republiky. *Slovenský hydrometeorologický ústav* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.shmu.sk/sk/?page=1064>

Múzeá a galérie. *Slovakia Travel* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://slovakia.travel/co-vidiet-a-robit/kultura-a-pamiatky/muzea-a-galerie>

Oravský hrad. *Orava-liptov.sk* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.orava-liptov.sk/oravskyhrad.htm>

Pamiatky UNESCO na Slovensku. *Slovenské dedičstvo UNESCO* [online]. 6.12.2013 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.unesco-slovakia.sk/sk/menu/pamiatky-unesco-na-slovensku>

Podnebie, počasie a klimatické oblasti Slovenska. *O škole* [online]. 15.7.2009 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: http://www.oskole.sk/?id_cat=6&clanok=2948

Prehľad nezamestnanosti v okresoch SR - január 2018. *Index Nosluš* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.indexnoslus.sk/prehľad-nezamestnanosti-v-okresoch-sr-január-2018/>

Rastlinstvo a živočíšstvo SR. *Zones* [online]. 30.10.2011 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.zones.sk/studentske-prace/geografia/5439-rastlinstvo-a-zivocisstvo-sr/>

Reliéf Slovenska. *Tricio - literárna a prázdninová spoločnosť* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.tricio.sk/clanky/relief-slovenska-497.php>

Rieky na Slovensku. *Slovakiasite* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.slovakiasite.com/sk/rieky.php>

Rómovia na Slovensku. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/R%C3%B3movia_na_Slovensku

Slovensko. *Wikipedia* [online]. 15.11.2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Slovensko#Pr%C3%ADroda>

Štatistické údaje. *Bratislava airport* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.bts.aero/o-letisku/o-spolocnosti/profil-spolocnosti/statisticke-udaje/>

Štatistiky. *Verejná databáza údajov - STATdat* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://statdat.statistics.sk>

Vidiecky cestovný ruch. *Infoweby* [online]. 29.5.2006 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.infoweby.sk/referaty/129-vidiecky-cestovny-ruch>

Vlkolíneček [online]. 6.7.2010 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/documents/111852>

Vodstvo Slovenskej republiky. *Slovakiasite* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.slovakiasite.com/sk/vodstvo.php>

Zemplínska Šírava. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Zempl%C3%ADnska_%C5%A1%C3%ADrava

Zoznam chránených krajinných oblastí na Slovensku. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_chr%C3%A1nen%C3%BDch_krajinn%C3%BDch_oblast%C3%AD_na_Slovensku

Zoznam krajov na Slovensku. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_krajov_na_Slovensku

Zoznam národných parkov na Slovensku. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_n%C3%A1rodn%C3%BDch_parkov_na_Slovensku

Zoznam pamiatkových rezervácií na Slovensku. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_pamiatkov%C3%BDch_rezerv%C3%A1ci%C3%AD_na_Slovensku

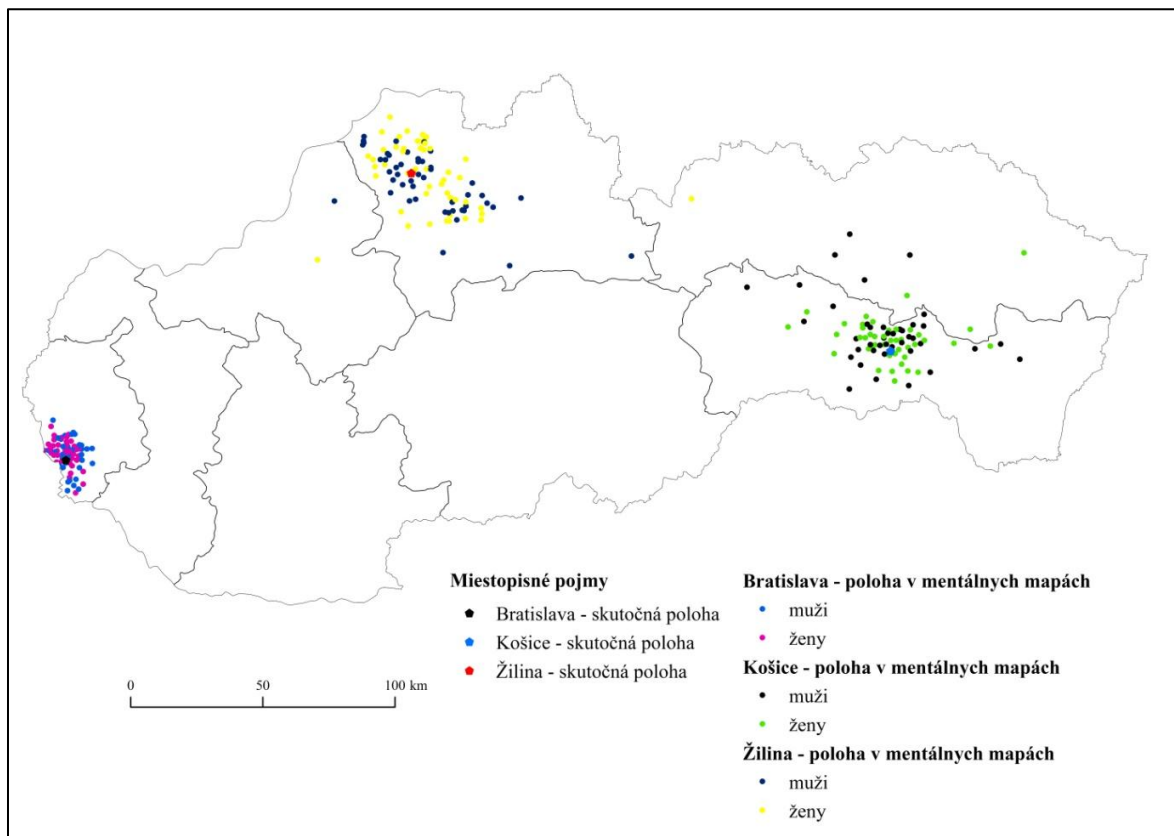
Zoznam plies v Západných Tatrách. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_plies_v_Z%C3%A1padn%C3%BDch_Tatr%C3%A1ch

Živočíšstvo na Slovensku. *Referaty.sk* [online]. 23.12.2008 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:
<https://referaty.atlas.sk/prirodne-vedy/biologia-a-geologia/50651/zivocisstvo-na-slovensku>

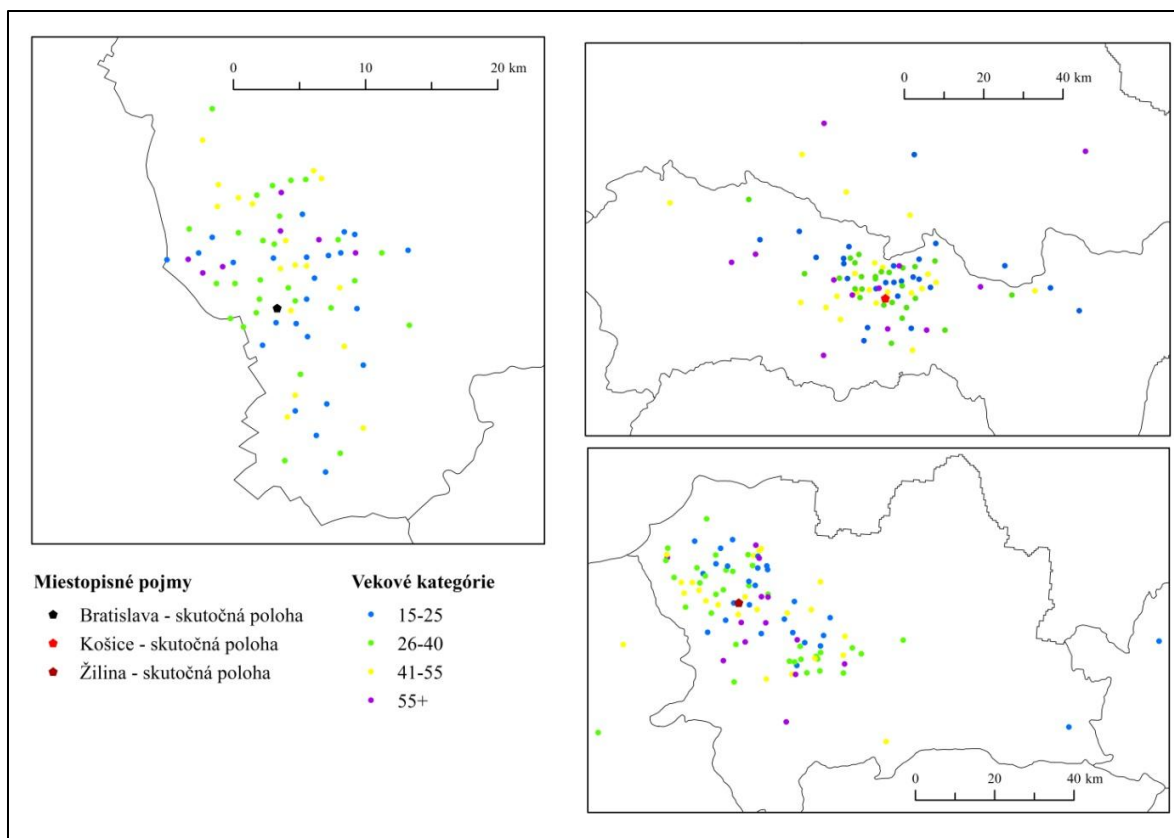
Zoznam príloh

- Príloha 1:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska - pohlavie
- Príloha 2:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska - vek
- Príloha 3:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 4:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska - pohlavie
- Príloha 5:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska - vek
- Príloha 6:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 7:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska - pohlavie
- Príloha 8:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska - vek
- Príloha 9:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 10:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska - pohlavie
- Príloha 11:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska - vek
- Príloha 12:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 13:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska - pohlavie
- Príloha 14:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska - vek
- Príloha 15:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 16:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Sĺňavy respondentov zo stredného Slovenska - pohlavie

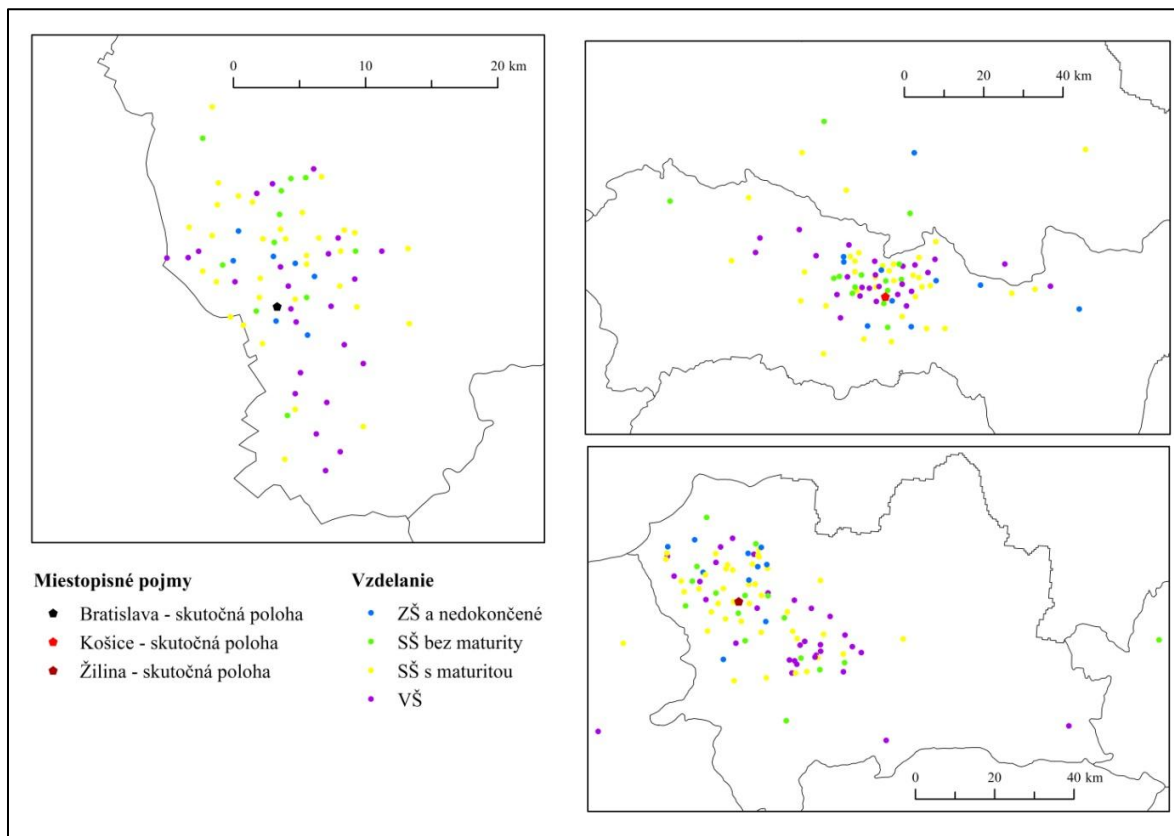
- Príloha 17:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Sĺňavy respondentov zo stredného Slovenska - vek
- Príloha 18:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Sĺňavy respondentov zo stredného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 19:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Nitry a Žiliny respondentov z východného Slovenska - pohlavie
- Príloha 20:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Nitry a Žiliny respondentov z východného Slovenska - vek
- Príloha 21:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Nitry a Žiliny respondentov z východného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 22:** Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - pohlavie
- Príloha 23:** Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - vek
- Príloha 24:** Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 25:** Agregovaná mentálna mapa Liptovskej Mary a Sĺňavy respondentov z východného Slovenska - pohlavie
- Príloha 26:** Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - vek
- Príloha 27:** Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - vzdelanie
- Príloha 28:** Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc, Žiliny a Nitry so správne zaznačenými lokalitami
- Príloha 29:** Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice so správne zaznačenými lokalitami
- Príloha 30:** Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy, Liptovskej Mary a Sĺňavy so správne zaznačenými lokalitami
- Príloha 31:** Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec so správne zaznačenými lokalitami

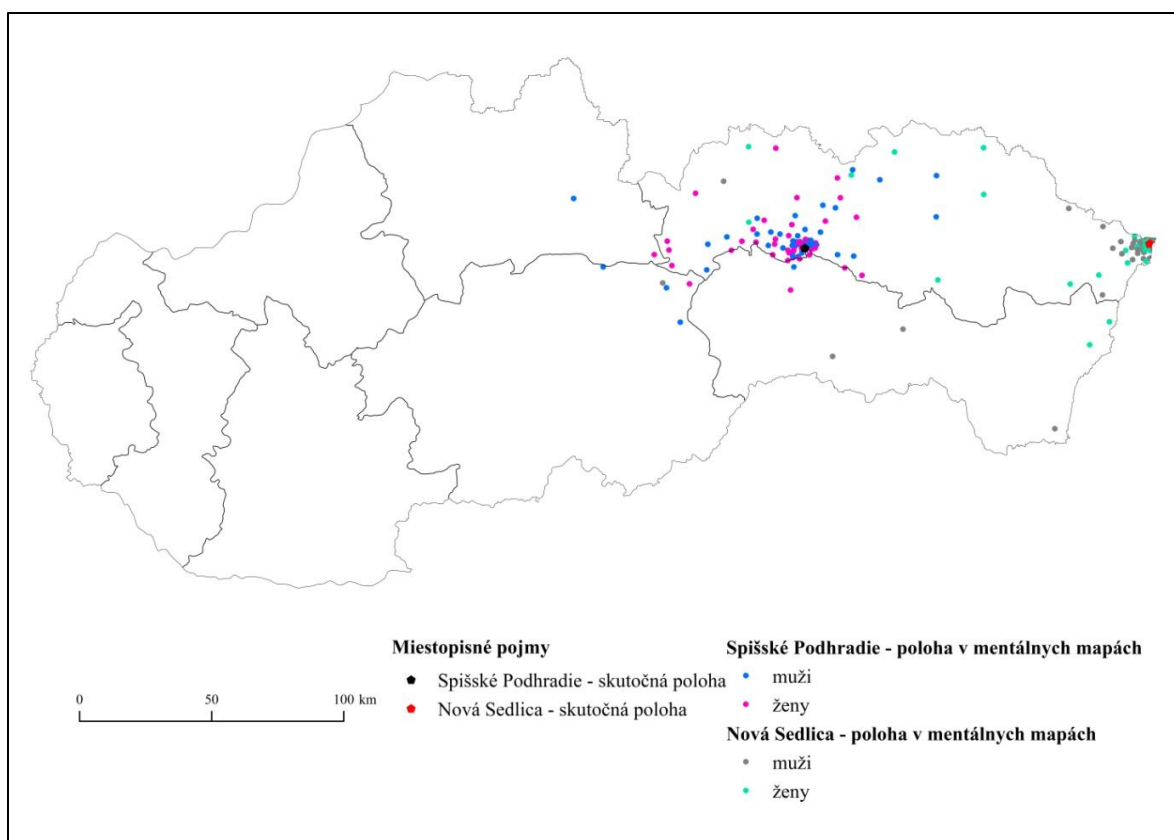
Príloha 1: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska - pohlavie

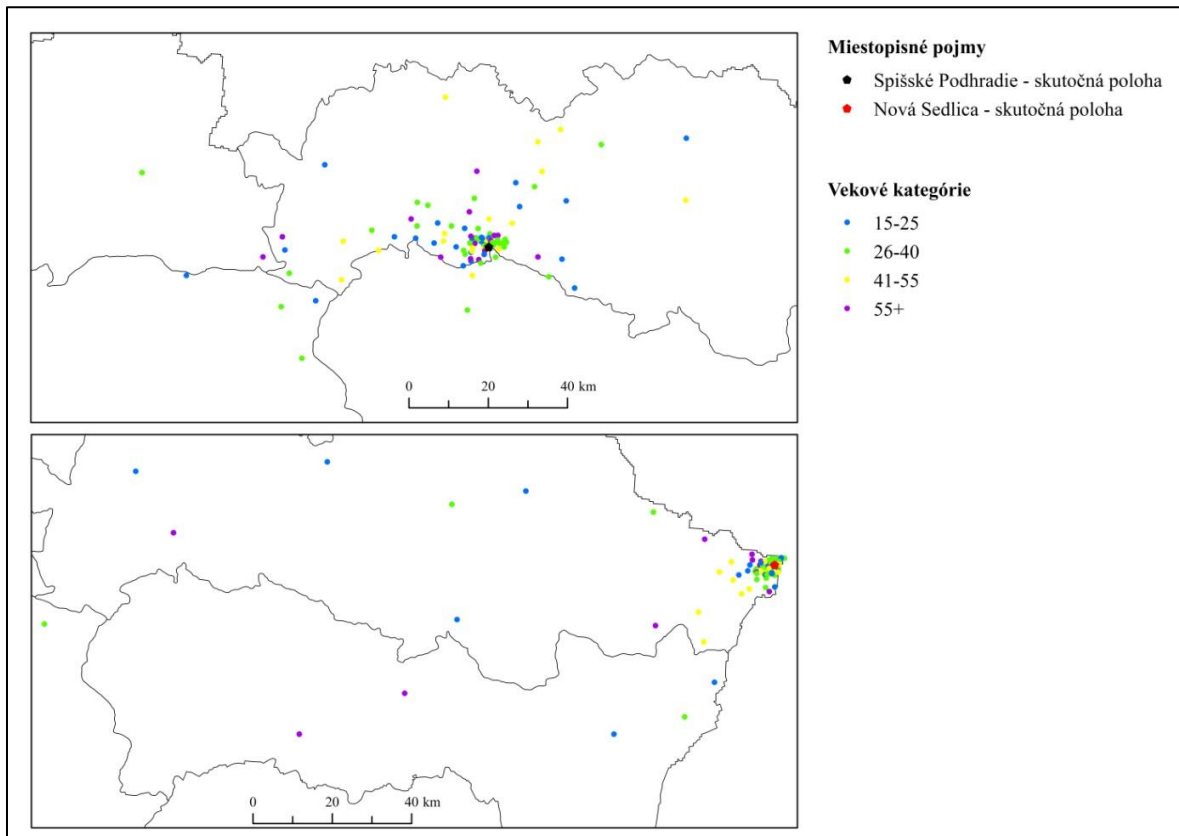
Príloha 2: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska - vek

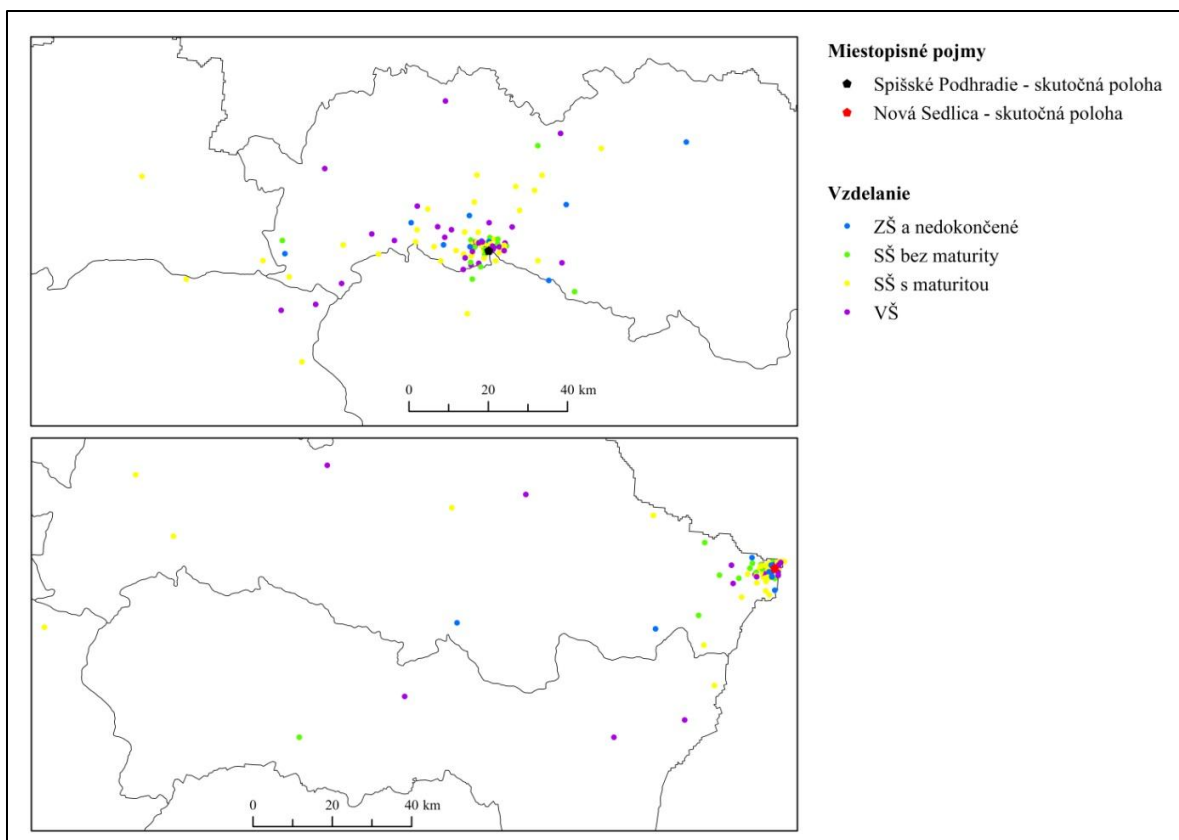
Príloha 3: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Žiliny respondentov zo západného Slovenska - vzdelanie

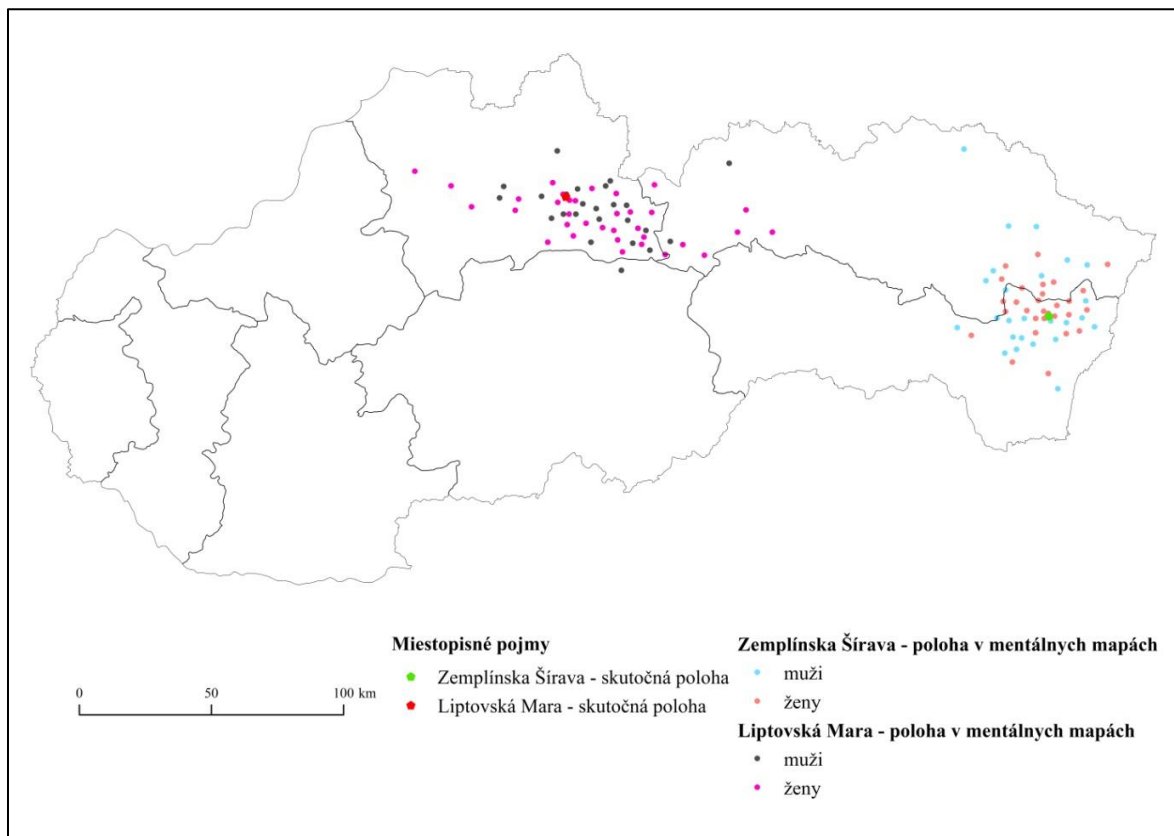
Príloha 4: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska - pohlavie

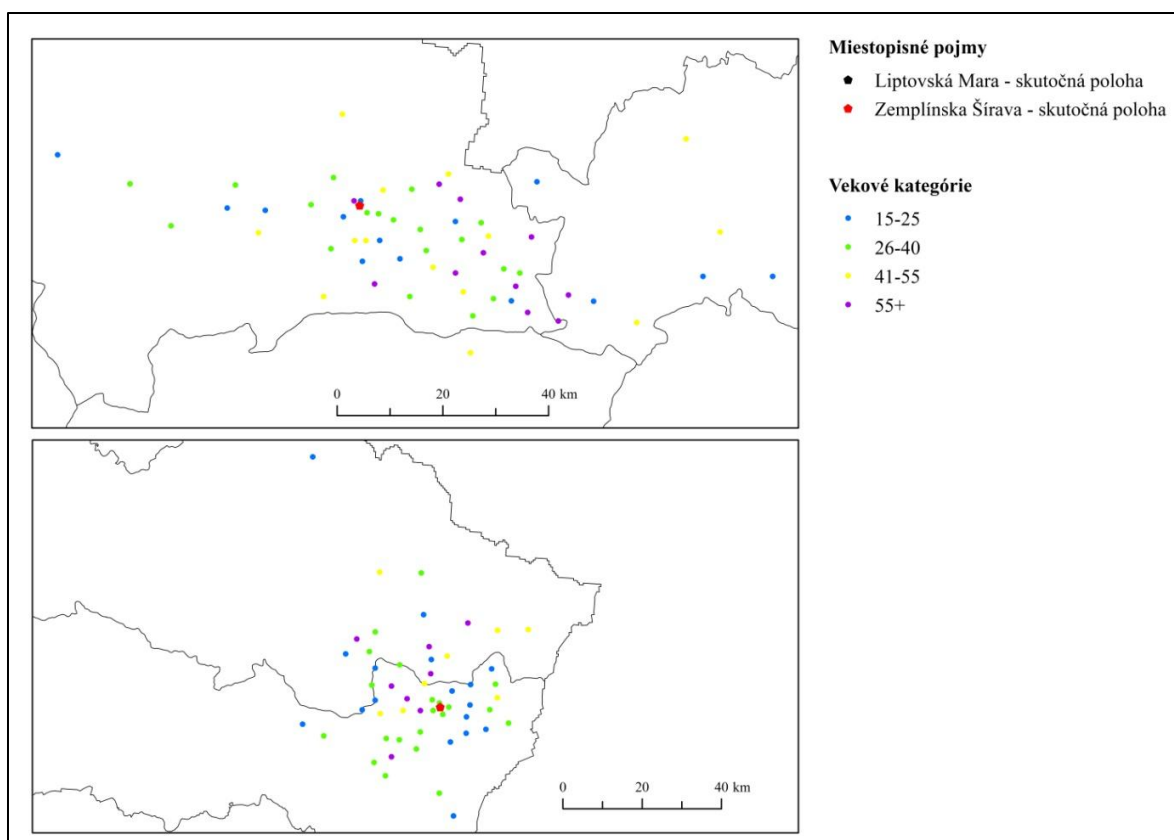
Príloha 5: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska - vek

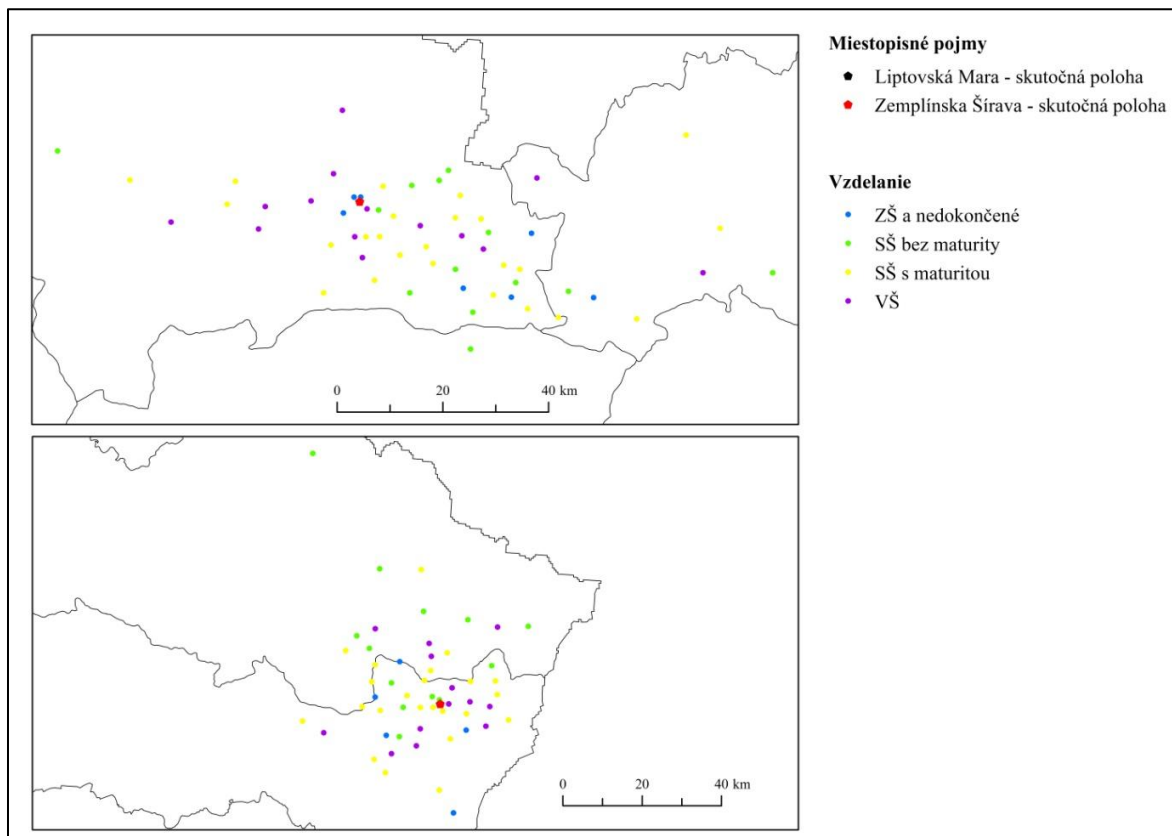
Príloha 6: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo západného Slovenska - vzdelanie

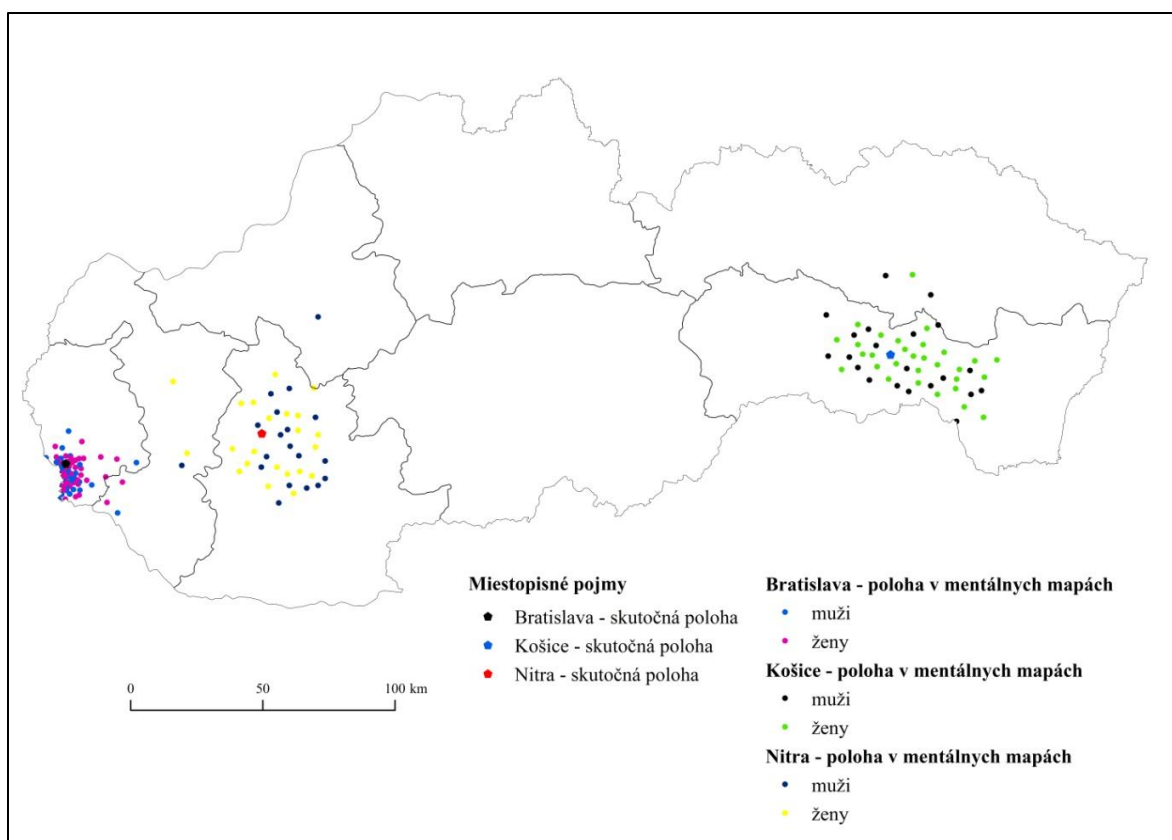
Príloha 7: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska - pohlavie

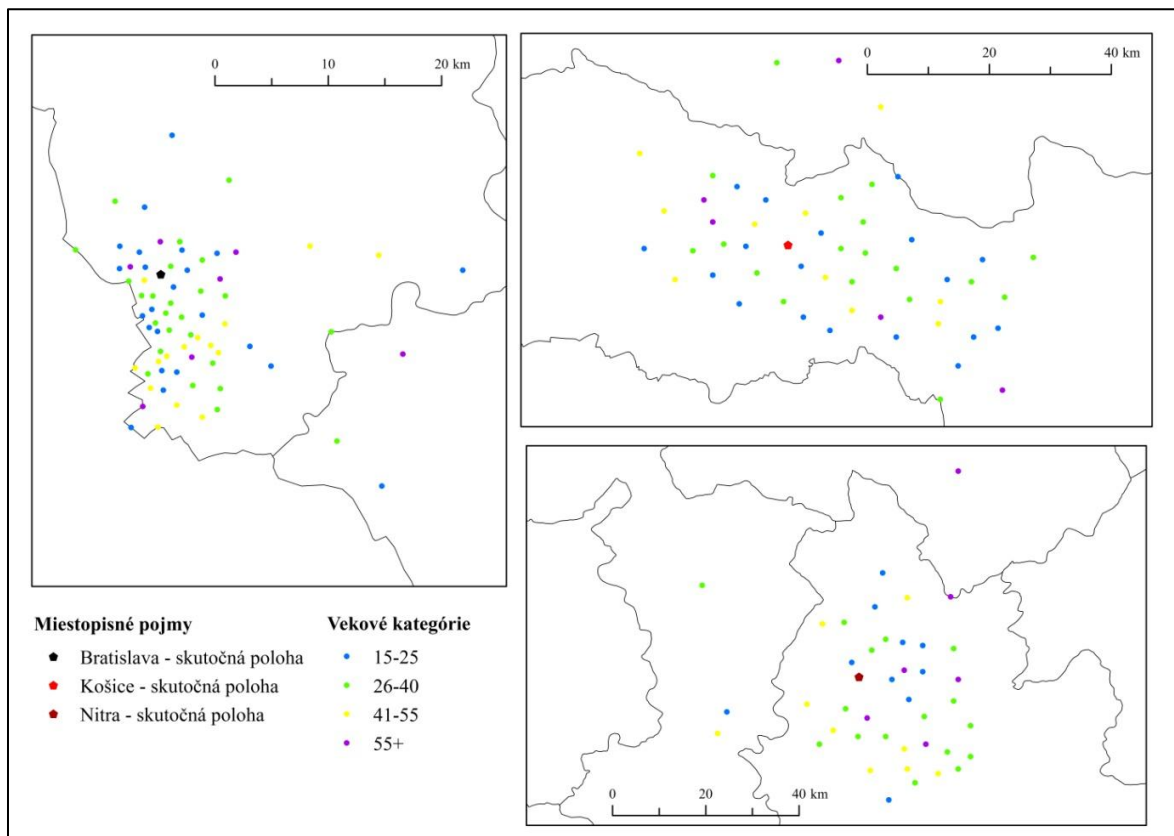
Príloha 8: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska - vek

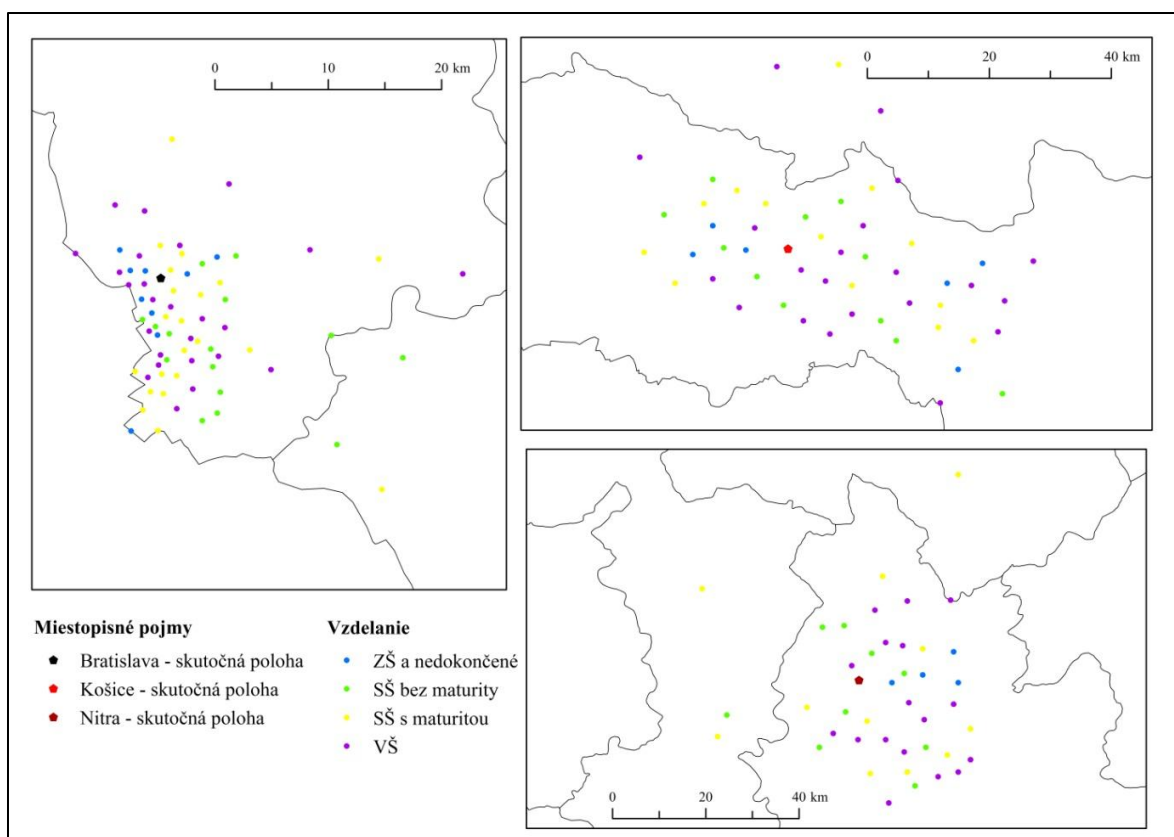
Príloha 9: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Liptovskej Mary respondentov zo západného Slovenska - vzdelanie

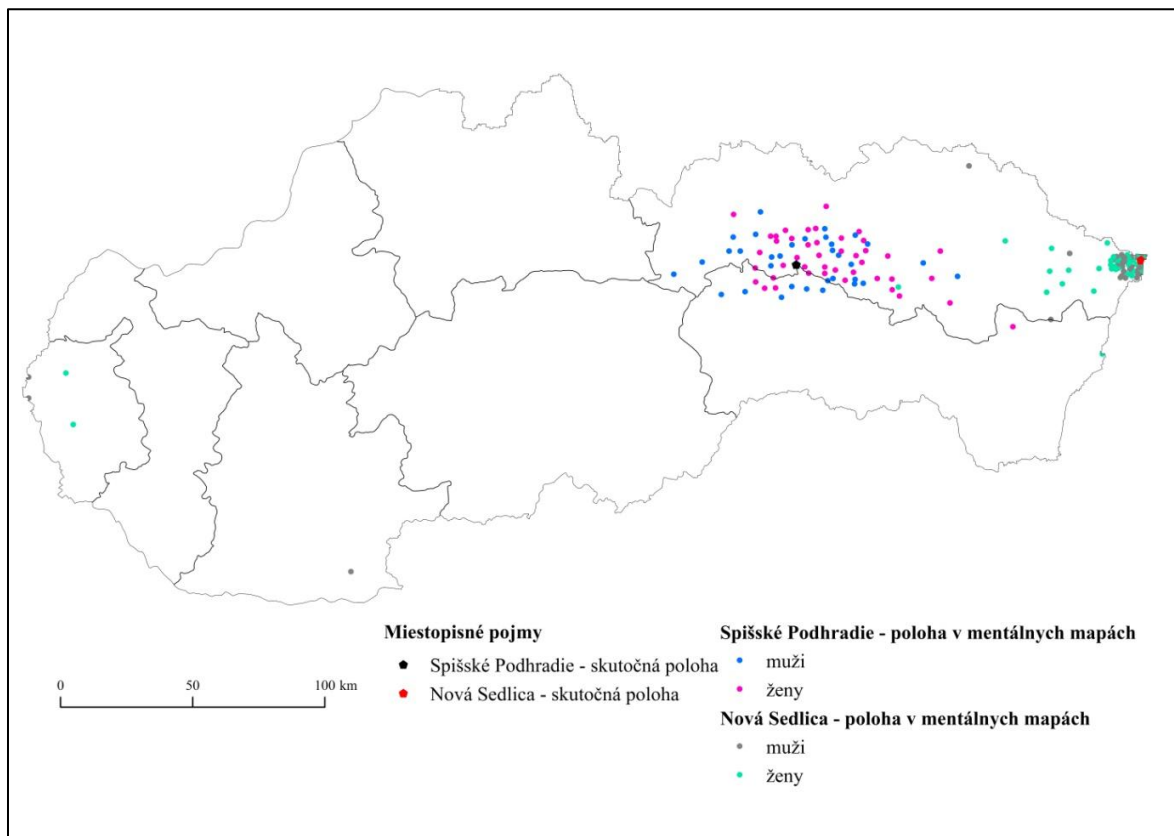
Príloha 10: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska - pohlavie

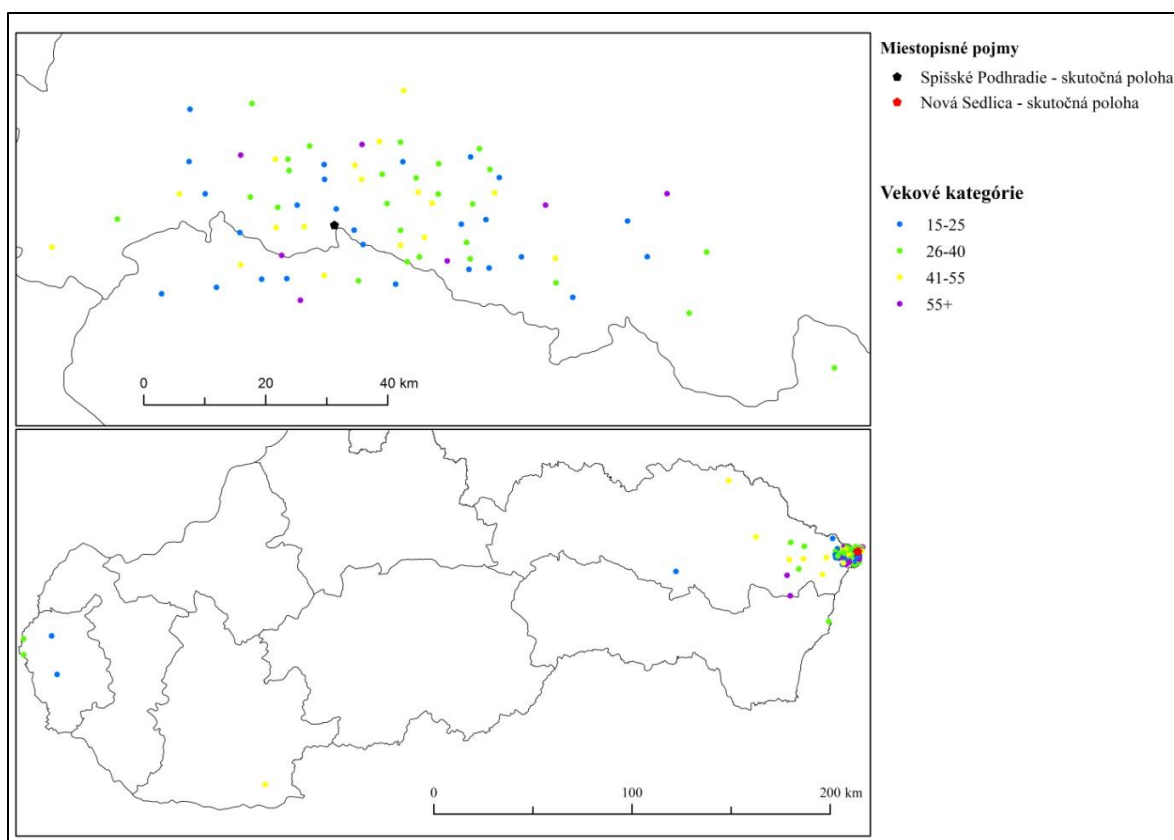
Príloha 11: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska - vek

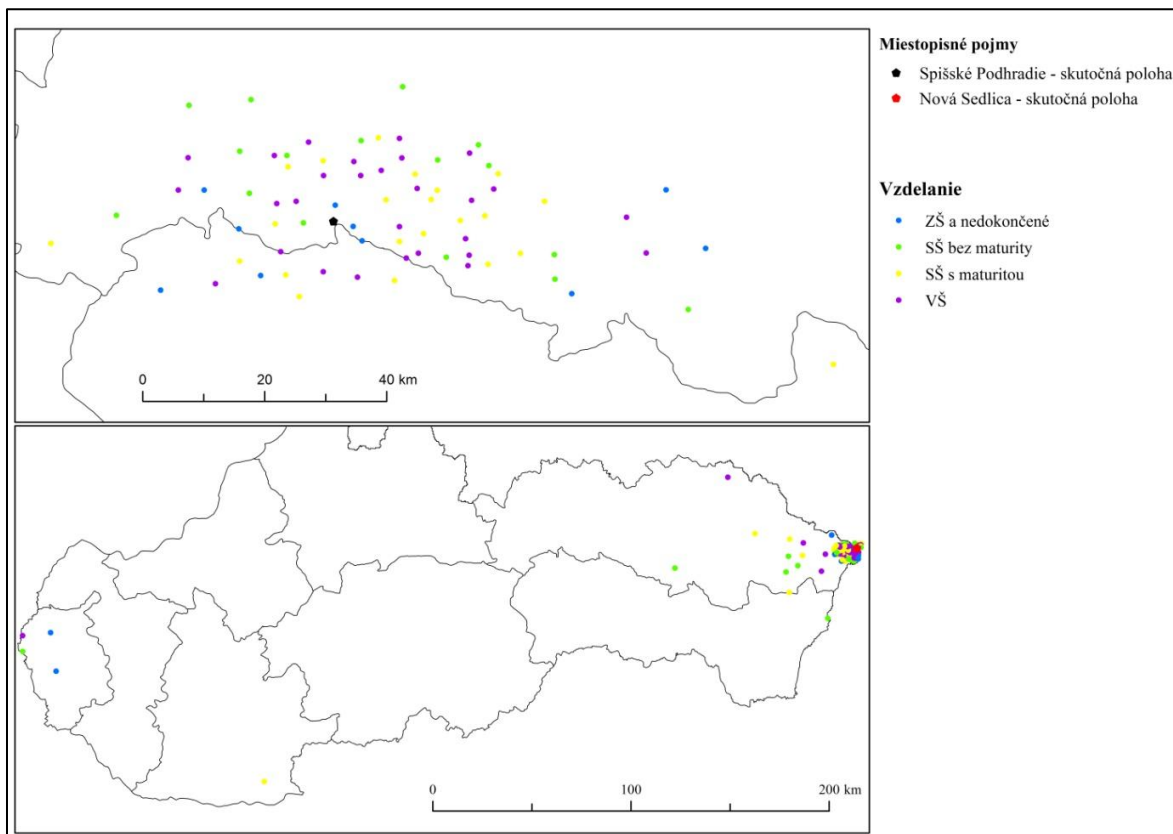
Príloha 12: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc a Nitry respondentov zo stredného Slovenska - vzdelanie

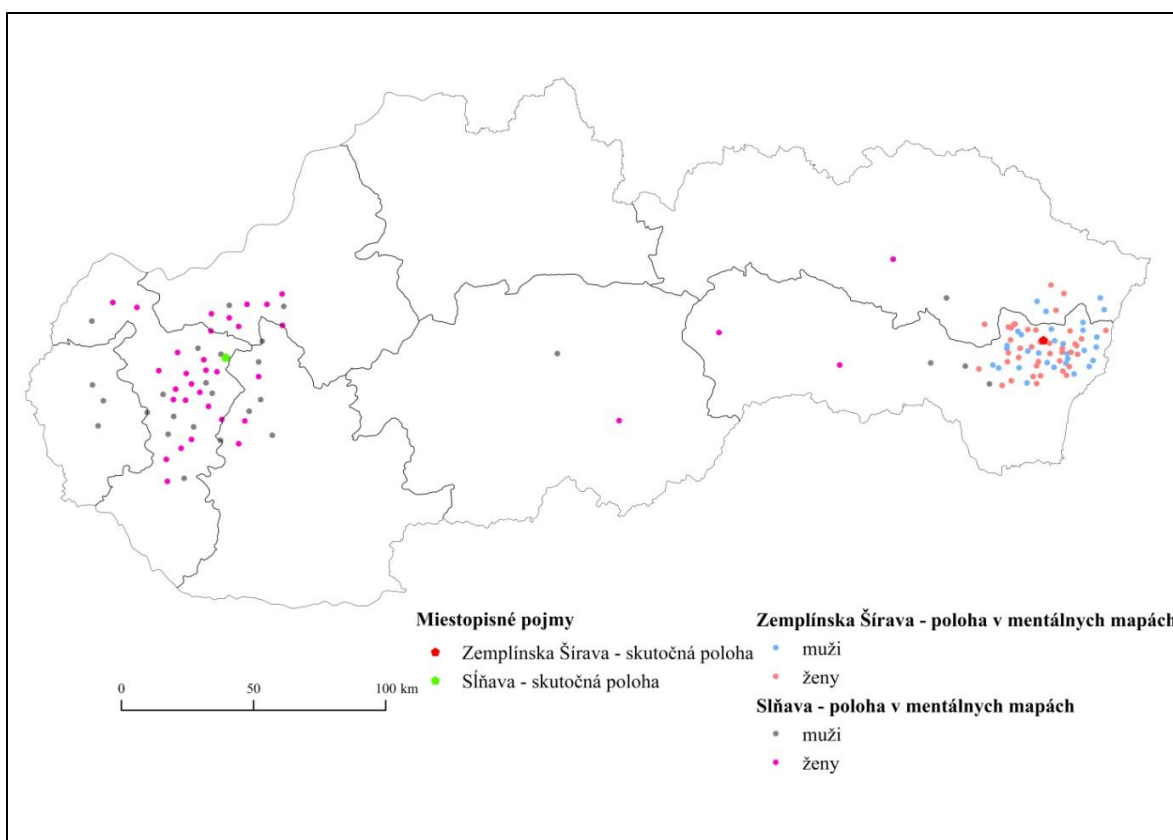
Príloha 13: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska - pohlavie

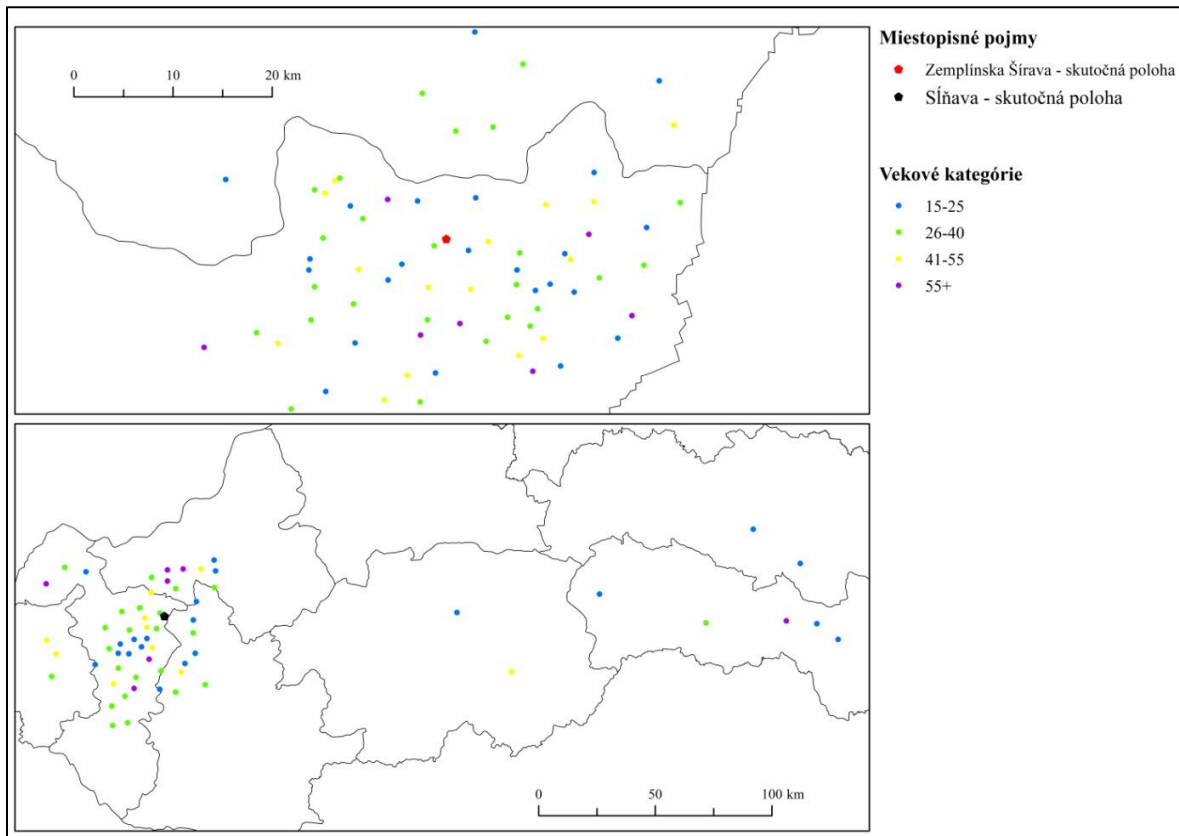
Príloha 14: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska - vek

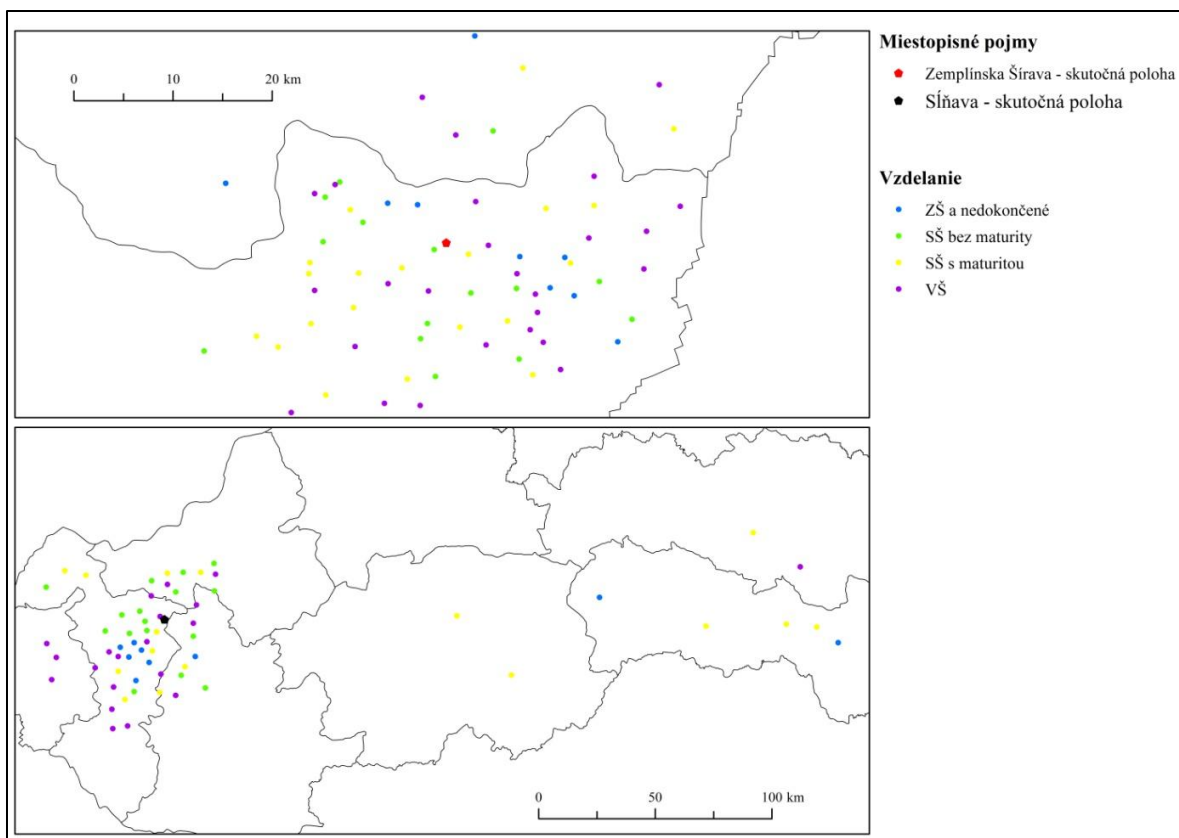
Príloha 15: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice respondentov zo stredného Slovenska - vzdelanie

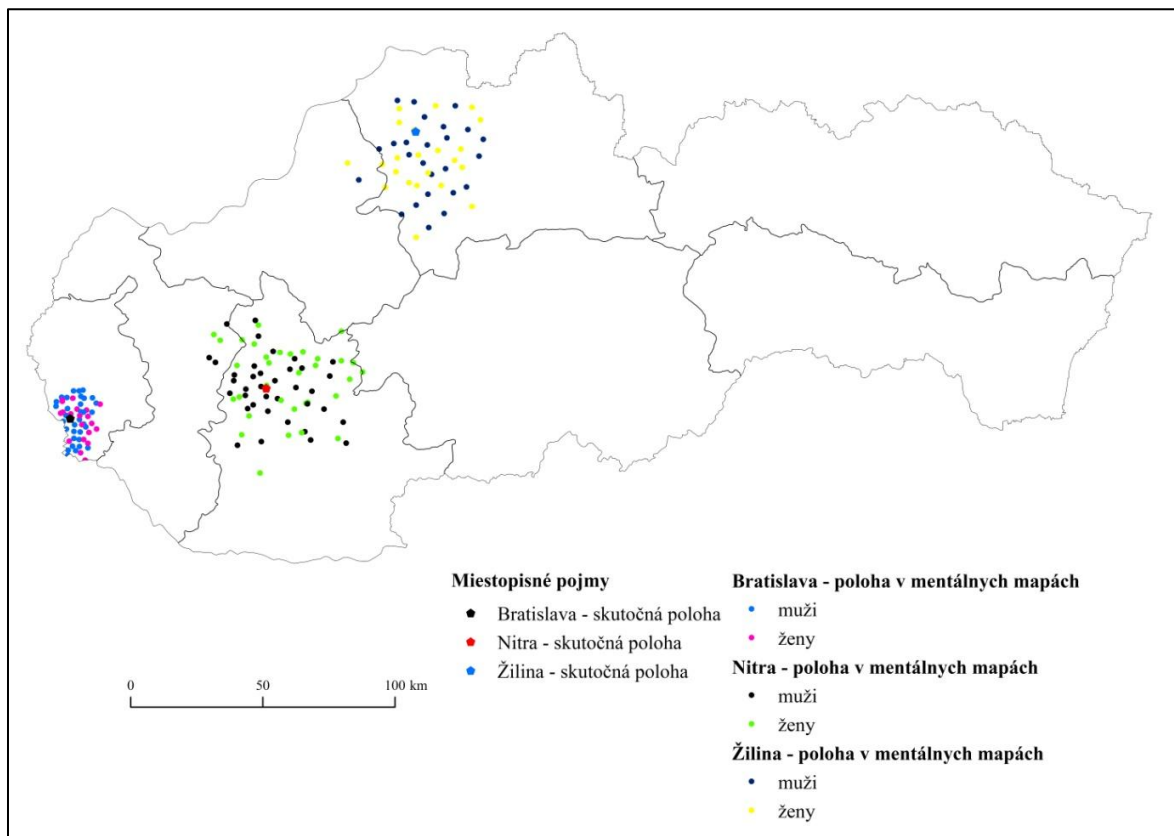
Príloha 16: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Slňavy respondentov zo stredného Slovenska - pohlavie

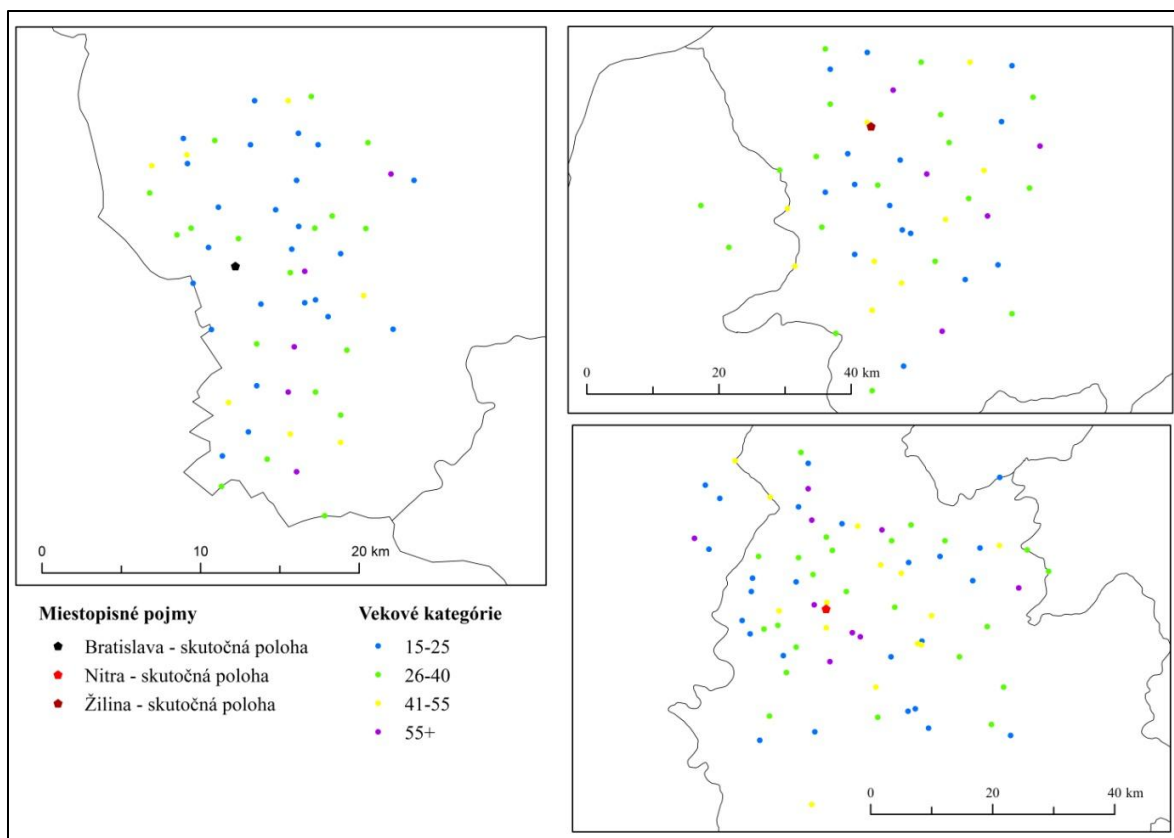
Príloha 17: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Sĺňavy respondentov zo stredného Slovenska - vek

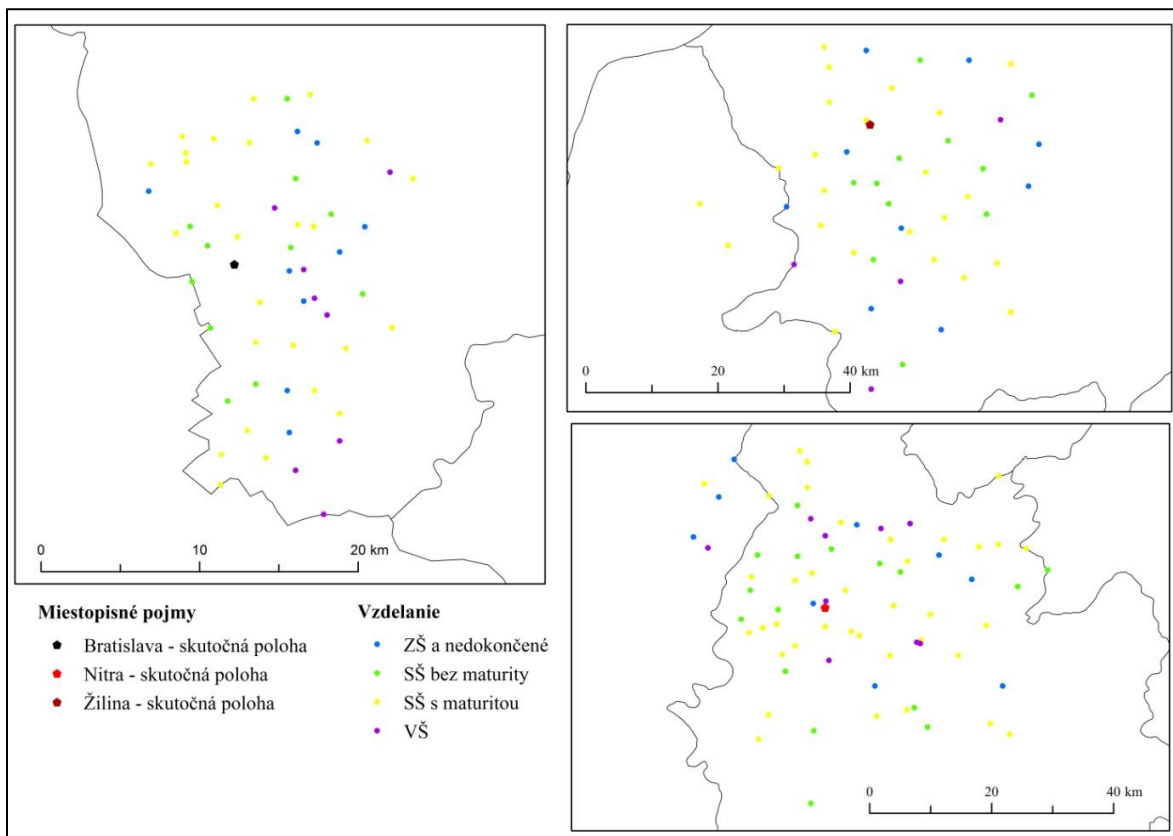
Príloha 18: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy a Sĺňavy respondentov zo stredného Slovenska - vzdelanie

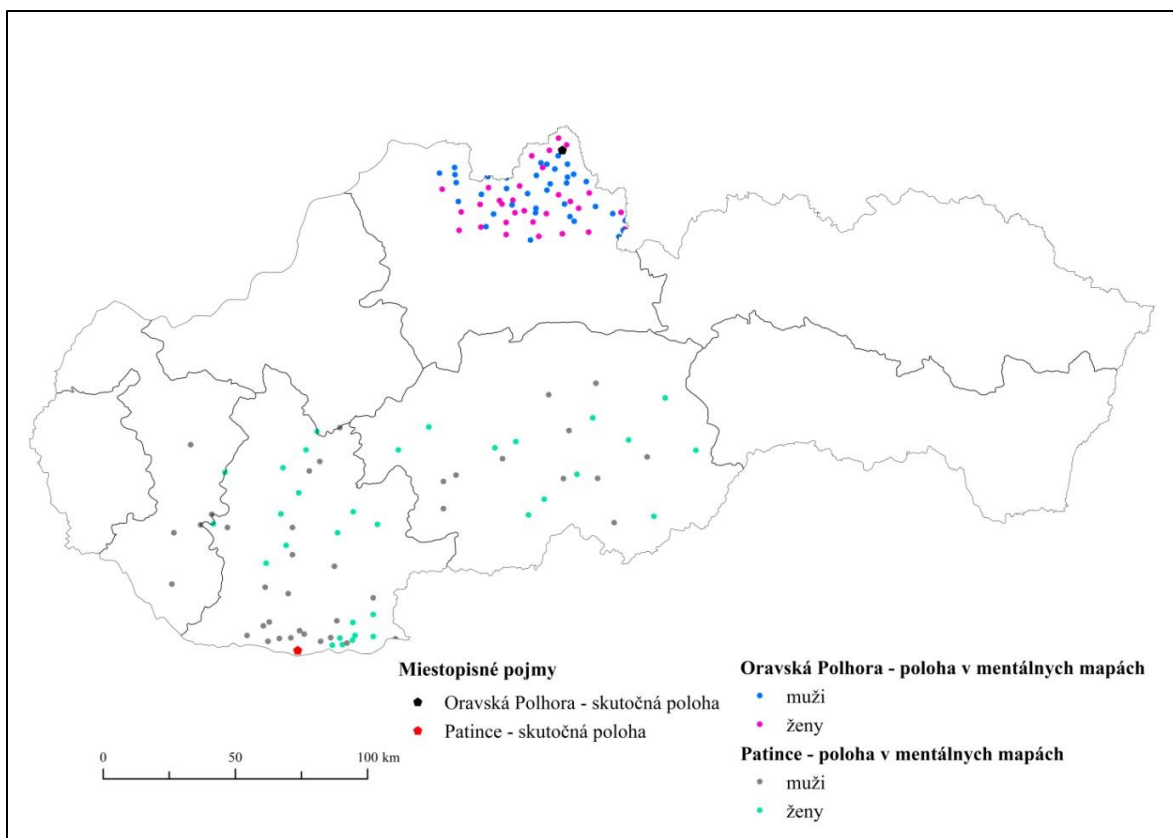
Príloha 19: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Nitry a Žiliny respondentov z východného Slovenska - pohlavie

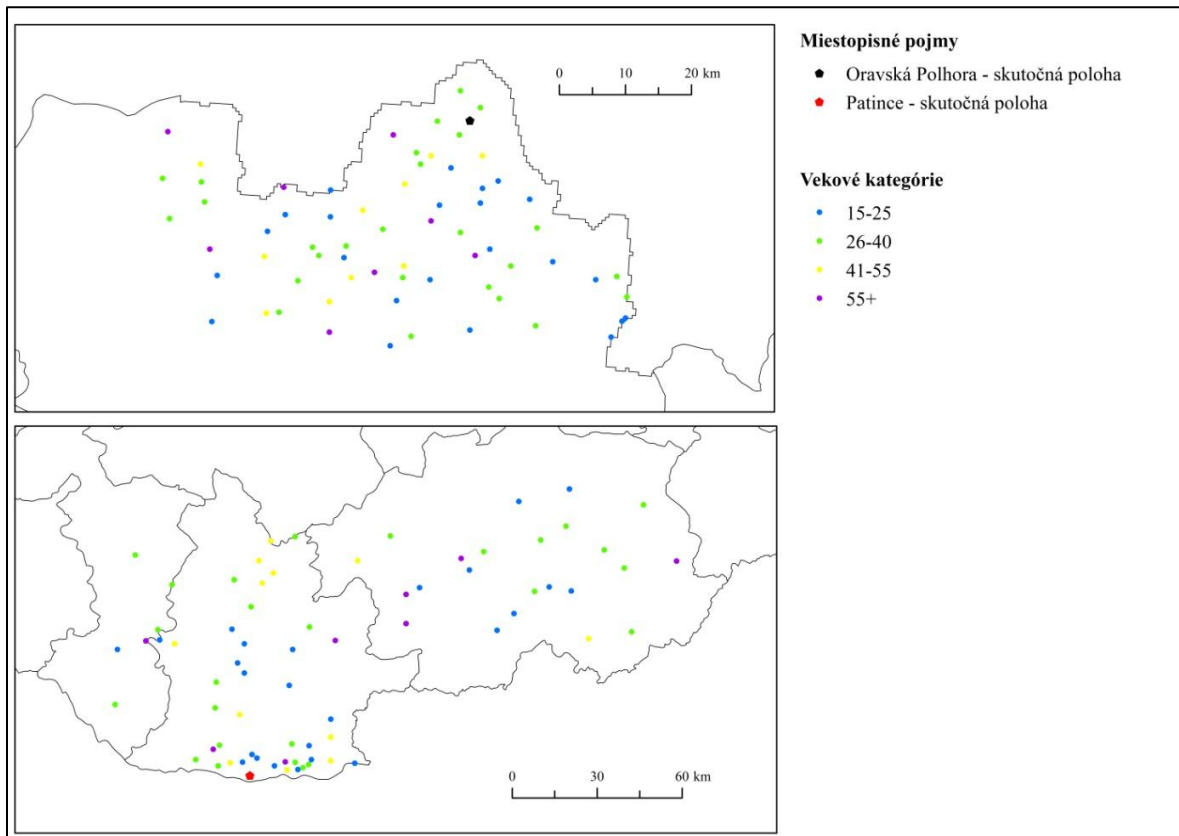
Príloha 20: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Nitry a Žiliny respondentov z východného Slovenska - vek

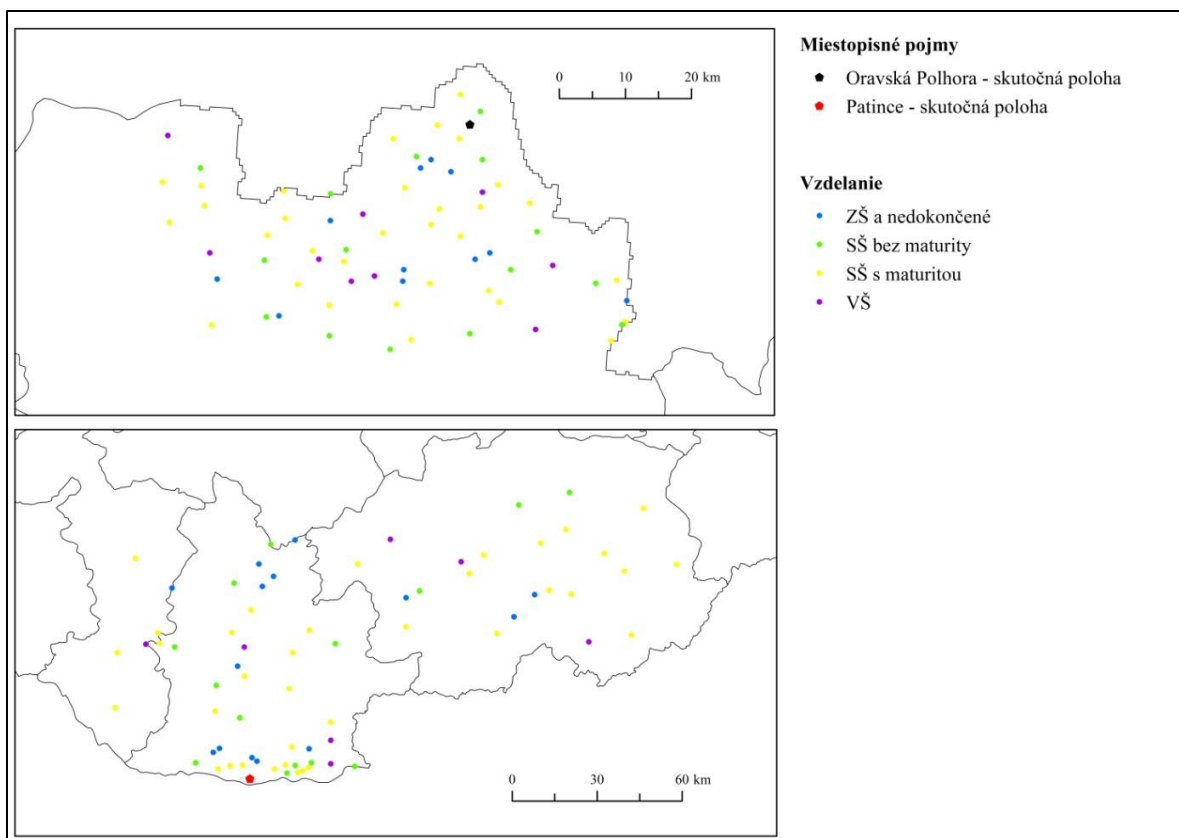
Príloha 21: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Nitry a Žiliny respondentov z východného Slovenska - vzdelanie

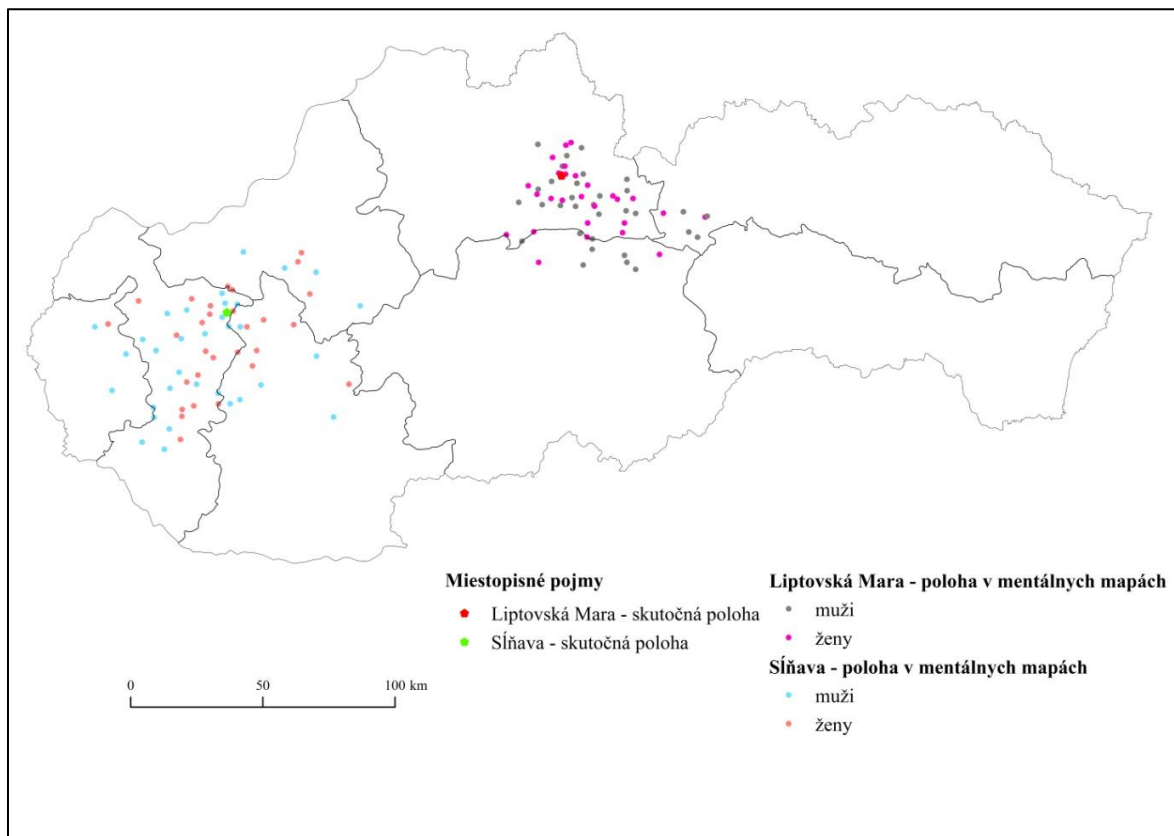
Príloha 22: Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - pohlavie

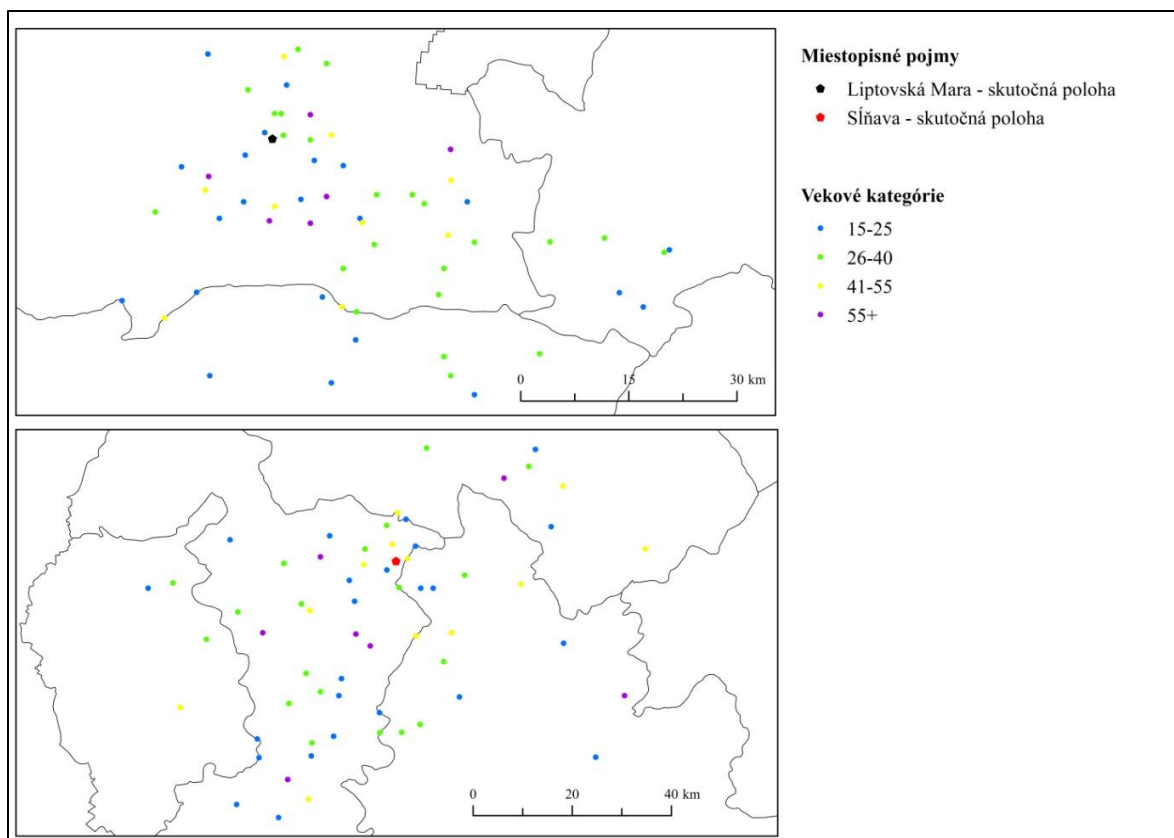
Príloha 23: Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - vek

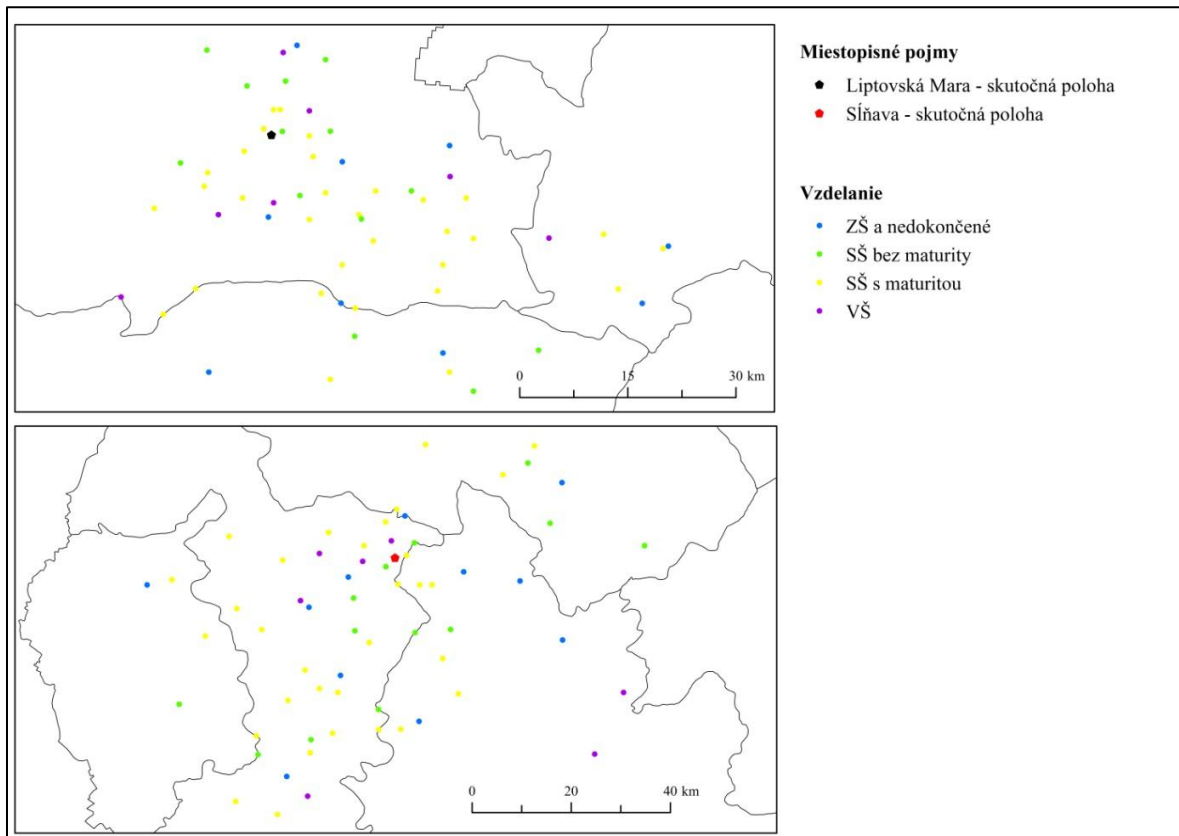
Príloha 24: Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec respondentov z východného Slovenska - vzdelanie

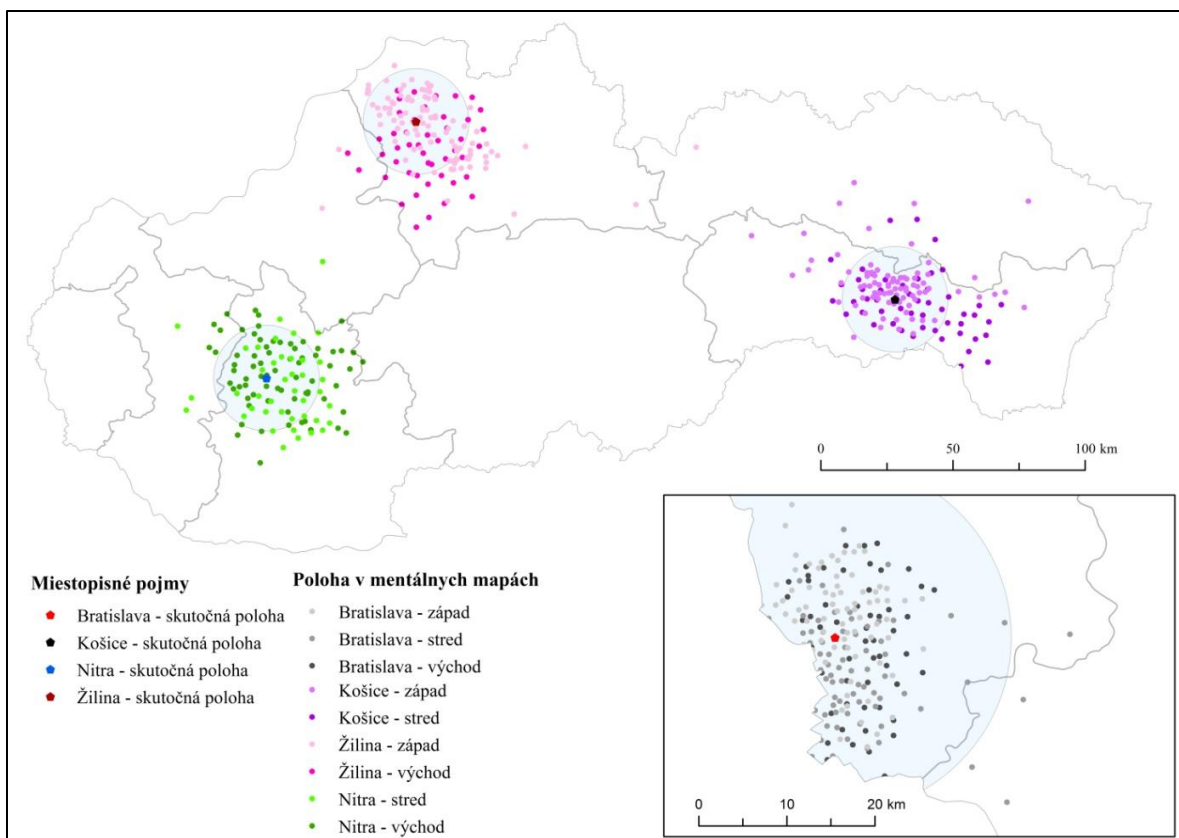
Príloha 25: Agregovaná mentálna mapa Liptovskej Mary a Sĺňavy respondentov z východného Slovenska - pohlavie

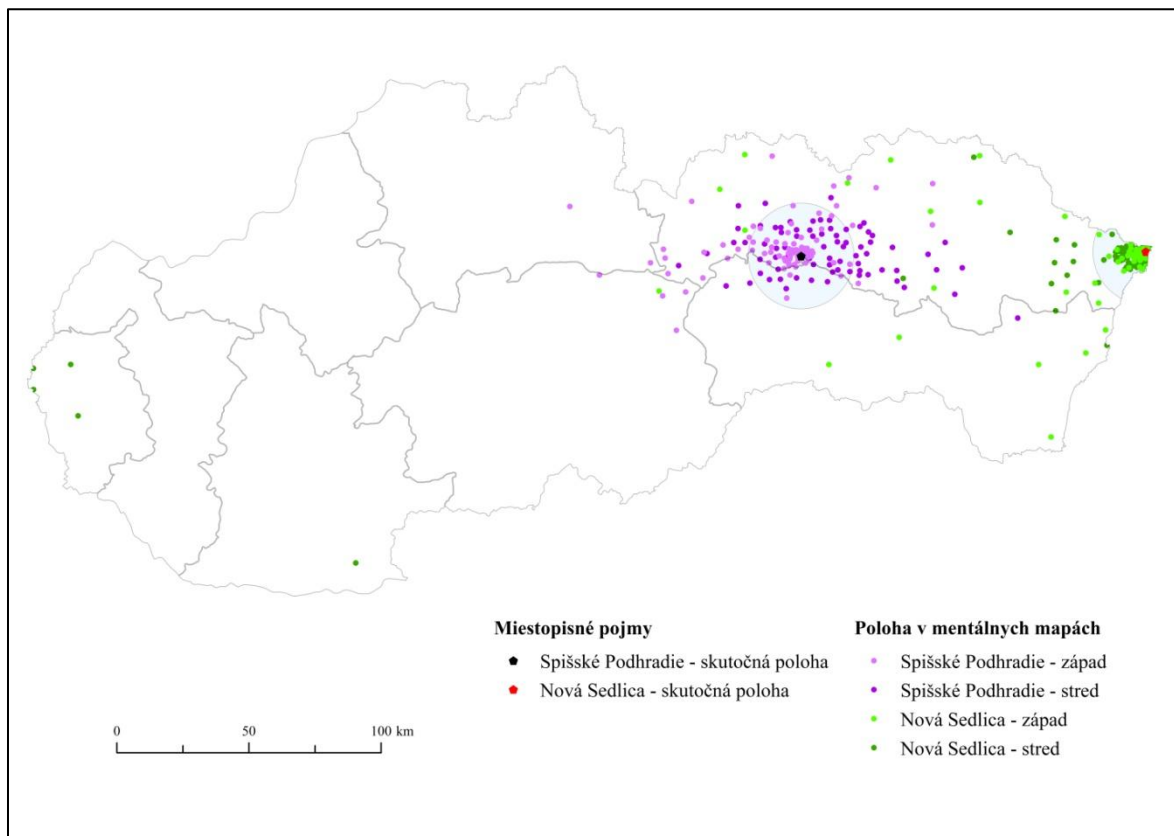
Príloha 26: Agregovaná mentálna mapa Liptovskej Mary a Sĺňavy respondentov z východného Slovenska - vek

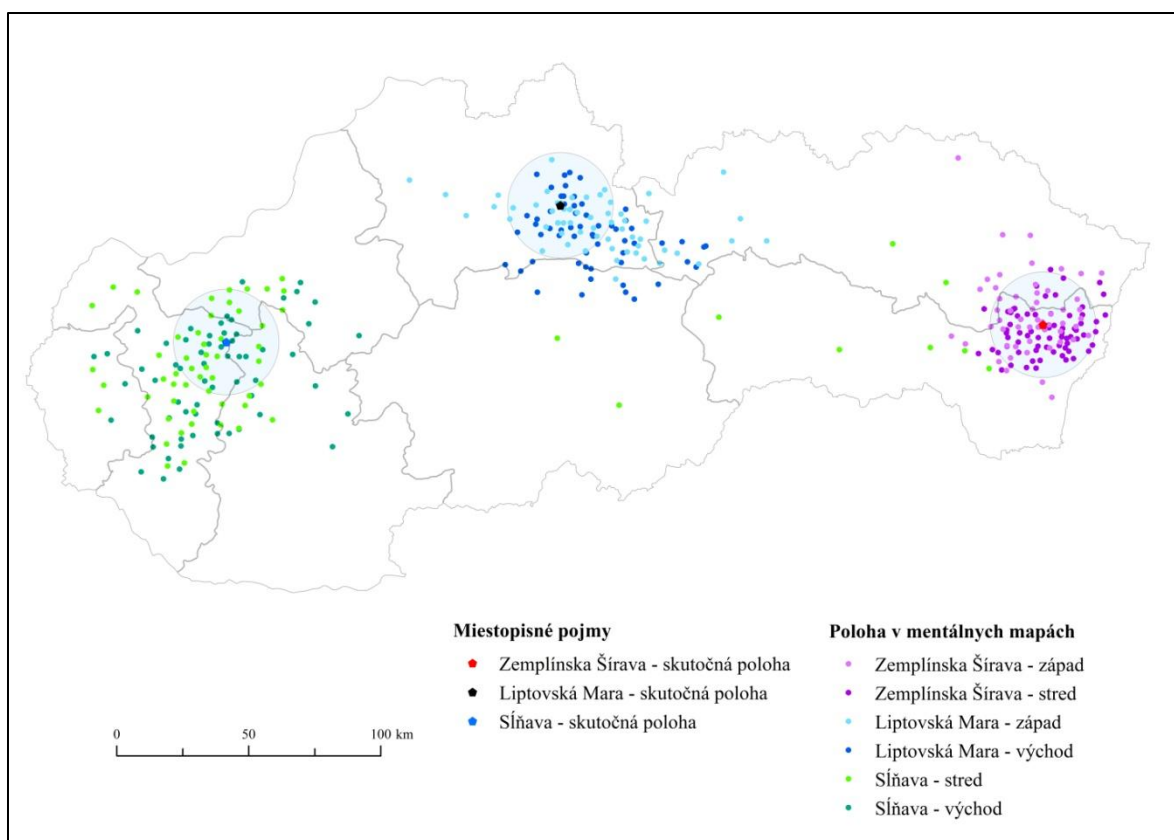
Príloha 27: Agregovaná mentálna mapa Liptovskej Mary a Sĺňavy respondentov z východného Slovenska - vzdelanie

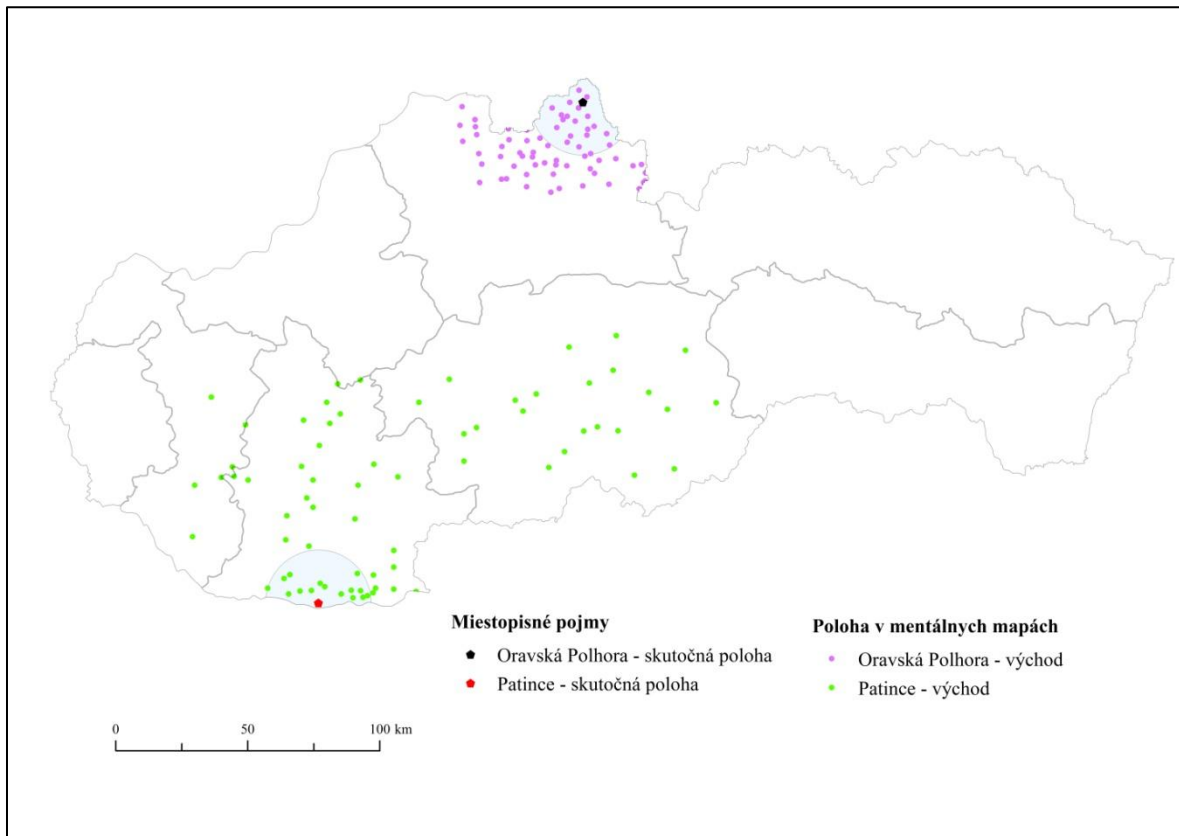
Príloha 28: Agregovaná mentálna mapa Bratislavy, Košíc, Žiliny a Nitry so správne zaznačenými lokalitami

Príloha 29: Agregovaná mentálna mapa Spišského Podhradia a Novej Sedlice so správne zaznačenými lokalitami

Príloha 30: Agregovaná mentálna mapa Zemplínskej Šíravy, Liptovskej Máry a Sĺňavy so správne zaznačenými lokalitami

Príloha 31: Agregovaná mentálna mapa Oravskej Polhory a Patiniec so správne zaznačenými lokalitami